



GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY  
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

# **Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2015**

# **Financial Economy of Local Government Units 2015**

**Opracowanie publikacji**  
*Preparation of the publication*

**Główny Urząd Statystyczny,**  
**Departament Studiów Makroekonomicznych**

*Central Statistical Office,*  
*Macroeconomic Studies and Finance Department*

**Kierujący**  
*Supervisor*

**Mirosław Błazej**  
Dyrektor Departamentu Studiów  
Makroekonomicznych i Finansów GUS  
*Director of Macroeconomic  
Studies and Finance Department CSO*

**Zespół**  
*Team*

Mirosław Błazej  
Katarzyna Golik  
Krystyna Kobiątka  
Joanna Kulczycka  
Grzegorz Żaworonek

**Aneks statystyczny**  
*Statistical appendix*

Krystyna Kobiątka  
Irena Łączyńska (US Radom)

**Współpraca**  
*Cooperation*

dr Emilia Gosińska  
dr Magdalena Ulrichs

**Redakcja techniczna**  
*Technical editing*

Grzegorz Żaworonek

**Projekt okładki**  
*Cover design*

Lidia Motrenko-Makuch

**Druk i oprawa**  
*Print and binding*

**Zakład Wydawnictw Statystycznych**  
*Statistical Publishing Establishment*

ISSN 2084-0489

Publikacja dostępna na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl>  
*Publication available on website <http://www.stat.gov.pl>*



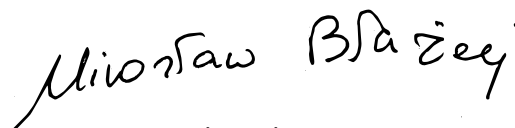
## PRZEDMOWA

Główny Urząd Statystyczny przekazuje Państwu publikację pt. *Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2015*. Jej celem jest przedstawienie Czytelnikowi informacji o wykonaniu budżetów i sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli. Informacje wykorzystane w publikacji pochodzą ze sprawozdawczości Ministerstwa Finansów oraz statystyk opracowywanych przez Główny Urząd Statystyczny.

W opracowaniu omówiono ogólne zasady gospodarki budżetowej samorządów lokalnych, akcentując zmiany systemowe i legislacyjne wprowadzone w analizowanym okresie. W dalszej części publikacji podano informacje na temat wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem oraz gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw. Dane budżetowe za 2015 r. zostały zaprezentowane na tle wyników osiągniętych w poprzednich okresach sprawozdawczych. Aneks statystyczny, dostępny wyłącznie w wersji elektronicznej, zawiera szeregi czasowe dochodów, wydatków, wyników, przychodów i rozchodów oraz zobowiązań samorządów lokalnych od 2003 r.

Przekazując Państwu niniejszą publikację zwracam się z uprzejmą prośbą o uwagi, wnioski i sugestie, które będą stanowiły cenną wskazówkę w pracach nad kształtem następnej edycji publikacji.

Dyrektor  
Departamentu Studiów Makroekonomicznych  
i Finansów

  
Mirosław Błażej

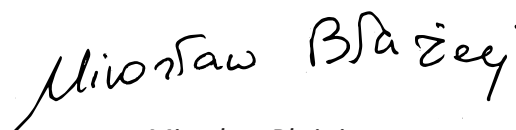
## **PREFACE**

*The Central Statistical Office presents publication Financial Economy of Local Government Units 2015 on local governments budget outturn and financial position of different administrative levels. Data used in this publication were acquired from reports of the Ministry of Finance or come from the CSO Poland statistics.*

*The publication presents general budgetary rules for local governments and underlines systemic and legal changes that have been introduced during the analyzed period. In following parts there is also quoted important factual and numeric information on the outturn of the local government budgets of different administrative levels, i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships. These data for 2015 are presented in the context of previous reporting periods. The statistical annex, which is available only in digital version, comprises time series since 2003 of: revenue, expenditure, financial result, income, outgoing and also obligation of local governments.*

*Any comments and suggestions are very welcomed and will constitute a valuable input for subsequent releases of this publication.*

*Director of  
Macroeconomic Studies and  
Finances Department*

  
*Mirosław Błażej*

*Warsaw, November 2016*

# SPIS TREŚCI

UWAGI OGÓLNE.....	9
<b>I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO .....</b>	<b>11</b>
I.1. LUDNOŚĆ.....	11
I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO .....	12
I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW .....	18
I.4. DOCHODY WŁASNE.....	19
I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA .....	22
<i>I.5.1. Dotacje ogółem.....</i>	<i>22</i>
<i>I.5.2. Subwencja ogólna.....</i>	<i>23</i>
<b>II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO .....</b>	<b>28</b>
II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	29
<i>II.1.1. Dochody własne.....</i>	<i>31</i>
<i>II.1.2. Dotacje ogółem.....</i>	<i>35</i>
<i>II.1.3. Subwencja ogólna.....</i>	<i>38</i>
<i>II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych .....</i>	<i>39</i>
II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO .....	42
<i>II.2.1. Wydatki ogółem.....</i>	<i>42</i>
<i>II.2.2. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych .....</i>	<i>45</i>
II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	47
II.4. FINANSOWANIE .....	51
II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO .....	53
<b>III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN .....</b>	<b>57</b>
III.1. DOCHODY GMIN .....	58
<i>III.1.1. Dochody własne.....</i>	<i>61</i>
<i>III.1.2. Dotacje ogółem.....</i>	<i>63</i>
<i>III.1.3. Subwencja ogólna.....</i>	<i>66</i>
III.2. WYDATKI GMIN .....	67
III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN .....	72
III.4. FINANSOWANIE .....	75
III.5. ZADŁUŻENIE GMIN.....	76
<b>IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU.....</b>	<b>82</b>
IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	83
<i>IV.1.1. Dochody własne .....</i>	<i>84</i>
<i>IV.1.2. Dotacje ogółem .....</i>	<i>87</i>

IV.1.3. Subwencja ogólna .....	91
IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	92
IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	95
IV.4. FINANSOWANIE .....	96
IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	97
<b>V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW .....</b>	<b>99</b>
V.1. DOCHODY POWIATÓW.....	100
V.1.1. Dochody własne .....	101
V.1.2. Dotacje ogółem .....	102
V.1.3. Subwencja ogólna .....	105
V.2. WYDATKI POWIATÓW.....	106
V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW.....	108
V.4. FINANSOWANIE .....	109
V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW .....	110
<b>VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW .....</b>	<b>112</b>
VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW .....	113
VI.1.1. Dochody własne .....	114
VI.1.2. Dotacje ogółem .....	115
VI.1.3. Subwencja ogólna .....	119
VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW .....	119
VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW .....	122
VI.4. FINANSOWANIE .....	123
VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW .....	124
<b>PODSUMOWANIE.....</b>	<b>126</b>
<b>SPIS TABLIC .....</b>	<b>128</b>
<b>SPIS WYKRESÓW .....</b>	<b>130</b>
<b>ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE.....</b>	<b>133</b>
<b>ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS (Spis tablic) .....</b>	<b>140</b>

# CONTENTS

<b>GENERAL REMARKS .....</b>	<b>9</b>
<b>I. LEGAL BASIS AND CONDITIONS OF LOCAL GOVERNEMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>11</b>
<b>I.1. POPULATION .....</b>	<b>11</b>
<b>I.2. BASIC REGULATIONS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>12</b>
<b>I.3. BUDGETS' STRUCTURE .....</b>	<b>18</b>
<b>I.4. OWN REVENUE .....</b>	<b>19</b>
<b>I.5. GRANTS AND SUBVENTION .....</b>	<b>22</b>
<b>I.5.1. Grants .....</b>	<b>22</b>
<b>I.5.2. Subvention .....</b>	<b>23</b>
<b>II. LOCAL GOVERNMENT UNITS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>28</b>
<b>II.1. LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE .....</b>	<b>29</b>
<b>II.1.1. Own Revenue .....</b>	<b>31</b>
<b>II.1.2. Grants .....</b>	<b>35</b>
<b>II.1.3. Subvention .....</b>	<b>38</b>
<b>II.1.4. European Union Funds .....</b>	<b>39</b>
<b>II.2. LOCAL GOVERNMENT UNITS' EXPENDITURE .....</b>	<b>42</b>
<b>II.2.1. Expenditure .....</b>	<b>42</b>
<b>II.2.2. Expenditure of Local Government Units' on Funding and Co-funding of EU Projects and Programmes .....</b>	<b>45</b>
<b>II.3. LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY RESULT .....</b>	<b>47</b>
<b>II.4. FINANCING .....</b>	<b>51</b>
<b>II.5. LOCAL GOVERNMENT UNITS' INDEBTEDNESS .....</b>	<b>53</b>
<b>III. GMINAS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>57</b>
<b>III.1. GMINAS' REVENUE .....</b>	<b>58</b>
<b>III.1.1. Own Revenue .....</b>	<b>61</b>
<b>III.1.2. Grants .....</b>	<b>63</b>
<b>III.1.3. Subvention .....</b>	<b>66</b>
<b>III.2. GMINAS' EXPENDITURE .....</b>	<b>67</b>
<b>III.3. GMINAS' BUDGETARY RESULT .....</b>	<b>72</b>
<b>III.4. FINANCING .....</b>	<b>75</b>
<b>III.5. GMINAS' INDEBTEDNESS .....</b>	<b>76</b>
<b>IV. CITIES WITH POWIAT STATUS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>82</b>
<b>IV.1. CITIES WITH POWIAT STATUS' REVENUES .....</b>	<b>83</b>
<b>IV.1.1. Own Revenue .....</b>	<b>84</b>
<b>IV.1.2. Grants .....</b>	<b>87</b>

IV.1.3. Subvention .....	91
IV.2. CITIES WITH POWIAT STATUS' EXPENDITURE .....	92
IV.3. CITIES WITH POWIAT STATUS' BUDGETARY RESULT .....	95
IV.4. FINANCING.....	96
IV.5. CITIES WITH POWIAT STATUS' INDEBTEDNESS .....	97
<b>V. POWIATS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>99</b>
V.1. POWIATS' REVENUE.....	100
V.1.1. Own Revenue.....	101
V.1.2. Grants .....	102
V.1.3. Subvention .....	105
V.2. POWIATS' EXPENDITURE .....	106
V.3. POWIATS' BUDGETARY RESULT .....	108
V.4. FINANCING .....	109
V.5. POWIATS' INDEBTEDNESS .....	110
<b>VI. VOIVODSHIPS' FINANCIAL ECONOMY .....</b>	<b>112</b>
VI.1. VOIVODSHIPS' REVENUE .....	113
VI.1.1. Own Revenue .....	114
VI.1.2. Grants .....	115
VI.1.3. Subvention .....	119
VI.2. VOIVODSHIPS' EXPENDITURES .....	119
VI.3. VOIVODSHIPS' BUDGETARY RESULT .....	122
VI.4. FINANCING.....	123
VI.5. VOIVODSHIPS' INDEBTEDNESS .....	124
<b>SUMMARY .....</b>	<b>126</b>
<b>LIST OF TABLES.....</b>	<b>128</b>
<b>LIST OF CHARTS .....</b>	<b>130</b>
<b>APPENDIX – LEGAL ACTS .....</b>	<b>133</b>
<b>STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT (List of tables) .....</b>	<b>140</b>



## UWAGI OGÓLNE

Dane z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowane w niniejszej publikacji oraz w aneksie statystycznym pochodzą ze sprawozdań budżetowych wprowadzonych rozporządzeniami Ministra Finansów.

Dane za 2015 r. pozyskano z aktualnie obowiązujących sprawozdań:

- Rb-27S — sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-28S — sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-30S — sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-34S — roczne sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych;
- Rb-N — kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych;
- Rb-Z — kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

W aneksie statystycznym do niniejszej publikacji prezentowane są również dane pochodzące z niefunkcjonujących już sprawozdań archiwalnych jak:

- Rb-27S — roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-28S — roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego;
- Rb-30 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych;
- Rb-30S — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych;
- Rb-31 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych gospodarstw pomocniczych;
- Rb-32 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych środków specjalnych;
- Rb-33 — roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej;
- Rb-34 — kwartalne sprawozdanie z wykonania planów finansowych dochodów własnych jednostek budżetowych i wydatków nimi finansowanych.

Dane za 2015 r. zostały zebrane na sprawozdaniach budżetowych według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2014 r., poz. 119) oraz w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 25 października 2013 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1773). Zgodnie z ww. przepisami jednostki samorządu terytorialnego sporządzają wymagane prawem sprawozdania, z których dane przekazywane są do Ministerstwa Finansów.

Dane ze sprawozdań: Rb-27S; Rb-28S; Rb-30S i Rb-34S; opracowywane są w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział, paragraf, natomiast dane ze sprawozdania Rb-N opracowywane są wg tytułów należności, a ze sprawozdania Rb-Z według tytułów dłużnych.

Dane za 2015 r. prezentowane w niniejszej publikacji, ze sprawozdań: Rb-27S; Rb-28S; Rb-34S; Rb - Z oraz Rb-N, opracowano na podstawie bazy danych Ministerstwa Finansów, według stanu na dzień 24 marca 2016 r., a dane ze sprawozdania Rb-30S opracowano według stanu bazy na dzień 20 kwietnia 2016 r. Dane te nie uwzględniają korekt nadesłanych do Ministerstwa Finansów w późniejszym terminie.

Dane te obejmują jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe (działające na mocy *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*) oraz rachunki dochodów i wydatków, o których mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych – tablice w załączniku w wersji elektronicznej.

Występujące w powyższych sprawozdaniach kategorie budżetowe grupowane są według aktualnej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, a grupowania analityczne nawiązują do grupowań stosowanych przez Ministerstwo Finansów w *Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.; Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*.  
**Dane dla sektora JST prezentowane są w ujęciu nieskonsolidowanym.**

# I. ZASADY I UWARUNKOWANIA GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zgodnie z podziałem administracyjnym kraju w 2015 r. funkcjonowało 16 województw, 314 powiatów oraz 2478 gmin. Wśród gmin były 304 gminy miejskie, obejmujące miasta, w tym 66 miast na prawach powiatu, 611 gmin miejsko-wiejskich, obejmujących miasto wraz z otaczającym je obszarem wiejskim oraz 1 563 gminy wiejskie obejmujące tereny wiejskie.

W porównaniu z 2014 r. liczba gmin zmniejszyła się o 1, liczba gmin miejskich zmniejszyła się o 1, liczba gmin miejsko-wiejskich zwiększyła się o 3, a liczba gmin wiejskich zmniejszyła się o 3.

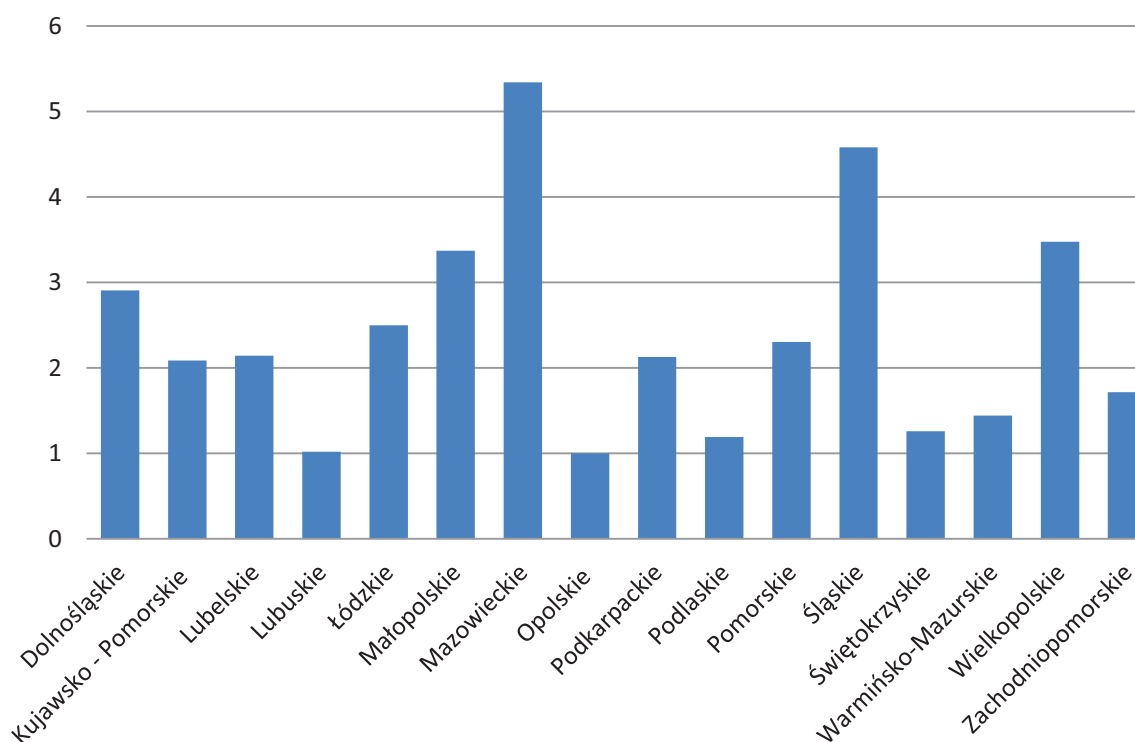
## I.1. LUDNOŚĆ

W dniu 30 czerwca 2015 r. Polskę zamieszkiwało 38 455 tys. osób. W gminach miejskich mieszkało 48,5% tej populacji tj. 18 631 tys. osób, w tym w miastach na prawach powiatu 32,9%, tj. 12 638 tys. osób. Na gminy wiejskie przypadało 28,5% ludności, tj. 10 958 tys. osób, a 23,0% populacji czyli 8 865 tys. osób zamieszkiwało gminy miejsko-wiejskie.

W 2015 r. najwięcej, bo 5 341 tys. osób mieszkało w województwie mazowieckim, a najmniej, bo 999 tys. osób w województwie opolskim.

Wykres 1. Ludność Polski według województw w 2015 r.

Stan w dniu 30 VI



Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

**Tabl. 1. Ludność Polski według województw i typów gmin w 2015 r.**

Stan w dniu 30 VI

Województwa	Gminy ogółem	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
		razem	w tym miasta na prawach powiatu		
w tysiącach					
<b>POLSKA</b>	<b>38455</b>	<b>18631</b>	<b>12638</b>	<b>8865</b>	<b>10958</b>
Dolnośląskie	2905	1614	933	729	562
Kujawsko-Pomorskie	2088	1001	770	480	606
Lubelskie	2143	866	528	246	1031
Lubuskie	1020	408	263	409	202
Łódzkie	2498	1380	827	384	735
Małopolskie	3371	1170	957	998	1203
Mazowieckie	5341	2962	2207	873	1506
Opolskie	999	219	119	536	244
Podkarpackie	2127	699	344	520	909
Podlaskie	1190	594	428	242	354
Pomorskie	2305	1334	840	309	661
Śląskie	4578	3342	2582	370	865
Świętokrzyskie	1260	392	198	386	482
Warmińsko-Mazurskie	1442	632	296	394	416
Wielkopolskie	3474	1213	789	1369	891
Zachodniopomorskie	1714	806	557	619	289

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego.

## **I.2. PODSTAWOWE ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

Podstawą prawną gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego jest uchwała budżetowa. Budżet JST określa dochody i wydatki oraz przychody i rozchody tej jednostki. Budżet uchwalany jest na rok budżetowy zaczynający się z dniem 1 stycznia, a kończący 31 grudnia danego roku. Z punktu widzenia gospodarki finansowej można wyróżnić cztery rodzaje JST: gminę, miasto na prawach powiatu, powiat i województwo.

Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1445) miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie. Miasto na prawach powiatu sporządza jeden budżet, ale w uchwale budżetowej określana jest odrębnie część dotycząca budżetu gminy i część odnosząca się do budżetu powiatu.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym, podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu. Uchwała ta zostaje podjęta po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdaniem finansowym, opinią biegłego rewidenta z badania

sprawozdania finansowego, opinią regionalnej izby obrachunkowej, informacją o stanie mienia jednostki samorządu terytorialnego, a także stanowiskiem komisji rewizyjnej. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może żądać także przedłożenia przez zarząd jednostki dodatkowych wyjaśnień odnoszących się do sprawozdania z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawozdania finansowego.

Od 1 stycznia 2010 r. obowiązuje *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 885, z późn. zm.)*, która zastąpiła dotychczasową *ustawę z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.)*. Nowa ustawa usystematyzowała przepisy dotyczące uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego, wskazując, że składa się ona z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz załączników<sup>1</sup>. Ustawa ta wprowadziła również elementy długookresowej perspektywy prowadzenia gospodarki finansowej JST poprzez obowiązek opracowania **wieloletniej prognozy finansowej**, która opracowywana jest na okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat<sup>2</sup>. Umożliwia to, opracowanie przez Ministra Finansów czteroletniej strategii zarządzania długiem Skarbu Państwa oraz oddziaływania na państwowy dług publiczny. W wykazie przedsięwzięć wieloletnich, jednostki samorządu terytorialnego ujmują wieloletnie programy, projekty lub zadania, w tym związane z programami finansowanymi z udziałem środków unijnych oraz umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszły w życie szczególne zasady rachunkowości w układzie zadaniowym JST (art. 40 ust. 3 pkt 2, art. 41 ust. 4 oraz art. 142 pkt 11) oraz regulacje dotyczące sprawowania przez Ministra Finansów ogólnej kontroli efektywności i skuteczności realizacji budżetu w układzie zadaniowym (art. 174 pkt 2), a także sprawowania nadzoru i kontroli przez dysponentów części budżetowych w zakresie efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów (art. 175 ust. 1, pkt 4).

### **Zmiany ram fiskalnych regulujących finanse jednostek samorządu terytorialnego**

Istotne miejsce w dyskusji prowadzonej w ramach instytucji międzynarodowych nad zapobieganiem powstawania nadmiernego zadłużenia zajmuje zagadnienie ram fiskalnych. W tym kontekście należy przypomnieć, że w Polsce funkcjonują reguły fiskalne odnoszące się do finansów JST. Zapisane są one w ustawie o finansach publicznych i opierają się na metodologii krajowej.

W 2015 r. obowiązywały poniższe reguły fiskalne.

1. Reguła fiskalna wprowadzona w wyniku nowelizacji ustawy o finansach publicznych obowiązująca od 2014 r.:
  - Indywidualny limit zadłużenia podlegający modyfikacjom w zależności od szeregu czynników, m.in. łącznej kwoty spłaty zobowiązań, dochodów i wydatków bieżących, dochodów ze sprzedaży majątku oraz relacji tych wartości na przestrzeni trzech lat;
2. Utrzymana w mocy reguła fiskalna:

---

<sup>1</sup> Zgodnie z art. 214 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w załącznikach do uchwały budżetowej zamieszcza się: zestawienie planowanych kwot dotacji udzielanych z budżetu JST, plan dochodów rachunku dochodów samorządowych jednostek budżetowych prowadzących działalność określoną w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), plany przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

<sup>2</sup> Nie krócej jednak niż na okres na jaki przyjęto limity wydatków, o których mowa w art. 226 ust. 3 pkt 4 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

- Planowane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat poprzedzających i tzw. wolne środki.

### INDYWIDUALNY LIMIT ZADŁUŻENIA

$$\left(\frac{R+O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1}+Sm_{n-1}-Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2}+Sm_{n-2}-Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3}+Sm_{n-3}-Wb_{n-3}}{D_{n-3}}\right)$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 ustawy o finansach publicznych oraz art. 90, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90;

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;

Db – dochody bieżące;

Sm – dochody ze sprzedaży majątku;

Wb – wydatki bieżące;

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata;

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów (Wieloletnie prognozy finansowe JST na lata 2014 – 2017), relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych, w 2014 r. nie spełniało 64 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 47 gmin, 1 miasto na prawach powiatu oraz 16 powiatów.

Źródło: Biuro Analiz Sejmowych, *Indywidualny limit zadłużenia samorządów terytorialnych*, Warszawa 2011, s. 2 oraz ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, art. 243, Ministerstwo Finansów.

#### Jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe

*Ustawa o finansach publicznych* reguluje funkcjonowanie podmiotów gospodarki budżetowej JST, jakimi są jednostki budżetowe oraz samorządowe zakłady budżetowe. **Jednostki budżetowe** to jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych nieposiadające osobowości prawnej, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Jednostka budżetowa działa na podstawie statutu określającego w szczególności jej nazwę, siedzibę i przedmiot działalności. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków.

**Samorządowy zakład budżetowy** odpłatnie wykonuje zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych, które mogą być powiększone o dotacje otrzymane z budżetu JST. Samorządowy zakład budżetowy może wykonywać zadania własne jednostki samorządu terytorialnego w zakresie: gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi, dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, targowisk i hal targowych, cmentarzy, zieleni

gminnej i zadrzewień, kultury fizycznej i sportu (w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urzędzeń sportowych), pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, utrzymywania gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Podstawą gospodarki finansowej samorządowego zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody (w tym dotacje z budżetu JST), koszty i inne obciążenia, stan środków obrotowych, stan należności i zobowiązań na początek i koniec okresu oraz rozliczenia z budżetem jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i kosztów, w planie finansowym samorządowego zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku, pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, ani zwiększenia dotacji z budżetu JST.

Samorządowy zakład budżetowy wpłaca do budżetu jednostki samorządu terytorialnego ustaloną na koniec okresu sprawozdawczego nadwyżkę środków obrotowych chyba, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego postanowi inaczej.

### **Samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w ustawie o systemie oświaty**

Zgodnie z ustawą *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w *ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 2156)*, od dnia 1 stycznia 2011 r. mogły gromadzić na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Rok 2015 był więc piątym rokiem, w którym jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadania przy pomocy tej formy gospodarowania środkami publicznymi.

### **Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej**

*Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 618)* wprowadziła nowe mechanizmy przekształcania lub likwidacji samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Począwszy od 2012 r., w przypadku uzyskania przez SP ZOZ ujemnego wyniku finansowego, jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są pokryć deficyt z własnego budżetu lub przekształcić, bądź zlikwidować SP ZOZ.

### **Samorządowe instytucje kultury oraz samorządowe osoby prawne**

*Ustawa o finansach publicznych* odnosi się także do funkcjonowania takich podmiotów, jak **samorządowe instytucje kultury** oraz **samorządowe osoby prawne**<sup>3</sup>, tworzonych na podstawie odrębnych ustaw. Podstawą gospodarki samorządowych osób prawnych są plany finansowe, wyodrębniające m.in. przychody, dotacje, koszty, środki na wydatki majątkowe oraz środki przyznane innym podmiotom.

### **Wybrane zmiany w systemie dochodów jednostek samorządu terytorialnego**

Na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego od 2014 r. ma wpływ znowelizowana *ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399)*. Zgodnie z przepisami tej ustawy, poza obowiązkiem gospodarowania odpadami, gminy zostały zobowiązane do określenia w drodze uchwały górnych stawek opłat wnoszonych przez właścicieli nieruchomości za gospodarowanie odpadami. Opłaty te stanowią dochód gminy.

---

<sup>3</sup> Z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

W 2015 r., dotychczasowy katalog dochodów własnych gmin wzbogacił się o nową kategorię opłat, ponieważ na mocy *ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)*, dokonano zmian w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych umożliwiającą uchwalenie przez rady gmin **opłaty reklamowej od umieszczonych tablic reklamowych lub urzędzeń reklamowych**.

Na mocy *ustawy z dnia 27 maja 2015 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2015 r. poz. 942)*, wprowadzono przepisy, które dookreślają obowiązki gmin oraz zarządcy dróg krajowych w zakresie obowiązku finansowania oświetlenia odcinków dróg krajowych, co skutkuje zmniejszeniem obciążenia gmin kosztami finansowania oświetlenia odcinków dróg krajowych poza granicami terenu zabudowy.

Uwzględniając orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego **dokonano zmiany systemu korekcyjno-wyrównawczego dla województw na rok 2015**, (art.70a – 70c ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego – tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 513, z późn. zm.).

Zgodnie z powyższymi przepisami zmieniono zasady ustalania wysokości **wpłat województw do budżetu państwa** oraz **podziału części regionalnej subwencji ogólnej**, w zakresie m.in.:

- zmniejszenia wysokości wpłat województw do budżetu państwa (art. 70a);
- zmiany kryteriów podziału części regionalnej subwencji ogólnej, która od 2015 r. rozdzielana jest z uwzględnieniem stopy bezrobocia oraz poziomu dochodów województw (art. 70b).

Na mocy art. 70c **utworzono odrębną rezerwę w budżecie państwa** przeznaczoną na dotacje dla województw **na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami**.

W wyniku tej zmiany województwa dokonywały niższych wpłat, a różnica dochodów z tego tytułu była wyrównywana przez dotacje z budżetu państwa dla województw.

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015, poz. 513, z późn. zm.)*, dochód JST mogą stanowić także środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Na mocy *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.)* JST mogą również uzyskać środki z budżetu państwa na dofinansowanie ich wkładu własnego, wymaganego przy realizacji projektów i programów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Od 2010 r. środki przeznaczone na realizację projektów i programów w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich przekazywane są JST w formie **płatności**, a część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie **dotacji celowych**. Dofinansowanie dokonywane od 1 stycznia 2010 r. w tych dwóch formach zobowiązywało beneficjenta do wydatkowania i rozliczania się w trybie przewidzianym dla danej formy wypłaty.

(W niniejszej publikacji dla obu form pozyskiwania środków stosowane jest określenie „**dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**”<sup>4</sup>).

W 2015 r., zgodnie z obowiązującą *ustawą o finansach publicznych*, występowały również dotacje celowe na zadania bieżące finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3<sup>5</sup>, otrzymywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez samorządowy zakład budżetowy oraz dotacje z budżetu państwa dla gmin uzdrowiskowych.

<sup>4</sup> Od danych za 2015 r. wprowadzono, do szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, paragrafy: 205 i 625, które szerzej opisano w części 1.5.1 Dotacje celowe.

<sup>5</sup> Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także inne środki pochodzące ze źródeł



Ustawa ta umożliwi również tworzenie na szerszą skalę **rezerw celowych** w celu uelastycznienia gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Dotychczas rezerwy celowe w ramach budżetów JST mogły być tworzone na wydatki, dla których przyporządkowanie według pozycji klasyfikacji budżetowej nie mogło być dokonane w okresie opracowywania budżetu JST. Obecnie rezerwy celowe mogą być tworzone dodatkowo na wydatki JST związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), a także, gdy stanowią tak odrębne ustawy. Rezerwy celowe na wydatki związane z realizacją wymienionych programów, w odróżnieniu od pozostałych rezerw celowych, nie podlegają ograniczeniu wielkości do wysokości 5% wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W ustawie budżetowej na 2015 r. zaplanowano rezerwę celową pn. „Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego”. Na ten cel zaplanowano ostatecznie 1 622,7 mln zł. W wyniku decyzji Ministra Finansów, uwzględniającej stanowisko ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w zakresie podziału środków budżetu państwa na 2015 r., a także uwzględniając stosowne wnioski wojewodów, na dotacje celowe dla gmin i miast na prawach powiatu, uruchomiono środki w kwocie 1 574,0 mln zł.

Na mocy obowiązującej ustawy o finansach publicznych, nadal funkcjonował zredukowany potencjalny zakres wydatków niewygasających poprzez wprowadzenie możliwości ich ustalenia jedynie dla wydatków związanych z realizacją umów w sprawie zamówień publicznych oraz umów, które zostaną zawarte w wyniku zakończonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w którym dokonano wyboru wykonawcy. W 2015 r. wydatki, które nie wygasły z końcem roku budżetowego, stanowiły 0,5% wydatków ogółem JST.

### **Fundusz sołecki**

Możliwość wyodrębniania w budżecie gminy - decyzją jej rady - środków stanowiących **fundusz sołecki** została wprowadzona od 2010 r. na mocy uchylonej już *ustawy z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 420)*.

Gminy otrzymują z budżetu państwa zwrot, w formie dotacji celowych, części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w roku poprzedzającym. Obecnie tryb zwrotu tych wydatków określa *rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot. (Dz. U. z 2014 r. poz. 916)*.

Zwrotu z budżetu państwa po raz pierwszy dokonano w 2011 r. i dotyczył on wydatków poniesionych w 2010 r. przez poszczególne gminy. Natomiast w 2014 r. weszły w życie przepisy *ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 301)* zwiększające o 10%, zwrot z budżetu państwa, wydatków wykonanych w ramach tego funduszu.

Wydatki w 2015 r. w ramach funduszu sołeckiego przeznaczone były głównie na drogi gminne, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, oświetlenie ulic, placów i dróg oraz utrzymanie zieleni, a także na obiekty sportowe.

**Tabl. 2. Wydatki zrealizowane przez JST w ramach funduszu sołeckiego**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>LICZBA JEDNOSTEK OGÓŁEM</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>2 809</b>	<b>2 809</b>	<b>2 809</b>	<b>2 809</b>	<b>2 808</b>
gminy razem	2 414	2 414	2 413	2 413	2 412
gminy miejskie	241	241	240	239	238
gminy wiejskie	1 571	1 571	1 571	1 566	1 563
gminy miejsko-wiejskie	602	602	602	608	611
miasta na prawach powiatu	65	65	66	66	66
<b>WYKONANE WYDATKI OGÓŁEM w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>181 594,7</b>	<b>180 459,3</b>	<b>183 838,6</b>	<b>196 754,2</b>	<b>196 415,3</b>
gminy razem	79 686,9	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4
gminy miejskie	18 049,7	17 853,6	17 639,2	19 008,9	19 252,0
gminy wiejskie	34 976,5	34 191,5	35 028,6	37 416,5	37 575,1
gminy miejsko-wiejskie	26 660,7	26 446,3	26 774,7	28 644,7	29 117,3
miasta na prawach powiatu	61 510,5	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2
<b>LICZBA JEDNOSTEK Z FUNDUSZEM SOŁECKIM</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>1 103</b>	<b>1 140</b>	<b>1 169</b>	<b>1 171</b>	<b>1 372</b>
gminy razem	1 102	1 140	1 169	1 170	1 371
gminy miejskie	4	4	5	4	5
gminy wiejskie	719	751	771	754	917
gminy miejsko-wiejskie	379	385	393	412	449
miasta na prawach powiatu	1	-	-	1	1
<b>WYKONANE WYDATKI W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>205,3</b>	<b>233,1</b>	<b>250,0</b>	<b>271,5</b>	<b>342,9</b>
gminy razem	205,3	233,1	250,0	271,4	342,7
gminy miejskie	0,1	0,3	0,3	0,3	0,4
gminy wiejskie	128,8	149,7	160,1	171,2	222,3
gminy miejsko-wiejskie	76,4	83,2	89,6	100,0	120,0
miasta na prawach powiatu	0,1	-	-	0,2	0,2
<b>UDZIAŁ WYDATKÓW FUNDUSZU SOŁECKIEGO W WYDATKACH OGÓŁEM w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>0,1</b>	<b>0,1</b>	<b>0,1</b>	<b>0,1</b>	<b>0,2</b>
gminy razem	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
gminy miejskie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gminy wiejskie	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6
gminy miejsko-wiejskie	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
miasta na prawach powiatu	0,0	-	-	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### I.3. STRUKTURA BUDŻETÓW

**Dochody i wydatki** budżetowe grupowane są zgodnie z zasadami określonymi w *ustawie o finansach publicznych* według działów i rozdziałów (określających rodzaj działalności) oraz według paragrafów (określających rodzaj dochodu lub wydatku). Sposób grupowania dochodów i wydatków systematyzuje *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2014, poz. 1053 z późn. zm.)*. Dochody grupowane są według

rodzaju ich źródeł, a wydatki według szczegółowego ich przeznaczenia. Dochody i wydatki dzieli się na majątkowe i bieżące. **Dochody majątkowe** obejmują: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Do **wydatków majątkowych** zaliczane są: wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. **Dochody bieżące (wydatki bieżące)** obejmują nie wymienione wyżej kategorie dochodów (wydatków).

Zgodnie z art. 236 ustawy o finansach publicznych w planie wydatków bieżących budżetu JST wyodrębniane są m.in.: wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki związane z realizacją zadań statutowych jednostek budżetowych, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez JST, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym, obsługa długu JST oraz wydatki na programy finansowane z udziałem środków z budżetu UE oraz pozostałych środków ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi.

*Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015, poz. 513, z późn. zm.)* określa źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów, a także zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa. Na dochody JST składają się: dochody własne, dotacje oraz subwencja ogólna. Składowe poszczególnych elementów opisane są w kolejnych rozdziałach.

#### **I.4. DOCHODY WŁASNE**

Dochody własne, obok dotacji celowych i subwencji ogólnej są składową dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W rozumieniu *ustawy o dochodach JST* dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Obok powyższych dochodów własnych JST, w 2015 r. źródłami **dochodów własnych gmin** były:

- wpływy z podatków: od nieruchomości; rolnego; leśnego; od środków transportowych; dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej; od spadków i darowizn; od czynności cywilnoprawnych;
- wpływy z opłat: skarbowej; targowej; miejscowej, uzdrowiskowej i od posiadania psów; eksploatacyjnej (w części określonej oddzielnymi przepisami); innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku gminy;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;

- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

Równolegle do odpowiednich udziałów w podatku PIT i CIT, źródłami **dochodów własnych powiatu** były:

- wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych;
- dochody z majątku powiatu;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne powiatowi na podstawie odrębnych przepisów.

Równolegle do odpowiednich udziałów w podatku PIT i CIT, źródłami **dochodów własnych województwa** były:

- dochody uzyskiwane przez wojewódzkie jednostki budżetowe oraz wpłaty od wojewódzkich zakładów budżetowych;
- dochody z majątku województwa;
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz województwa;
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa;
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych województwa, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- inne dochody należne województwu na podstawie odrębnych przepisów.

Na poziom dochodów własnych mają również wpływ decyzje właściwych organów samorządowych. Ze sprawozdań budżetowych za 2015 r. wynika, że na skutek obniżenia górnych stawek podatków, udzielenia ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz podjęcia decyzji o umorzeniu, rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności, do budżetów gmin nie wpłynęła

kwota 4 035,3 mln zł, co stanowiło 4,6% dochodów ogółem gmin, a w odniesieniu do dochodów własnych gmin 9,3%.

Do budżetów miast na prawach powiatu z tego tytułu nie wpłynęła kwota 792,5 mln zł, co stanowiło 1,1% ich dochodu ogółem, a w odniesieniu do dochodów własnych 1,8%. Łącznie do budżetów gmin i miast na prawach powiatu nie wpłynęła kwota 4 827,8 mln zł, co stanowiło 2,4% dochodów ogółem JST, a w odniesieniu do dochodów własnych 4,7%.

W strukturze dochodów własnych JST znaczącą wielkość stanowią udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)<sup>6</sup>. W 2015 r. była to kwota 38 100,1 mln zł, stanowiąca 36,8% dochodów własnych JST.

Wskaźniki udziałów jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz od osób prawnych (CIT) określone są w art. 4-6 *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*.

**Tabl. 3. Wskaźniki udziałów JST we wpływach z podatków dochodowych (w %)**

Wyszczególnienie	PIT	CIT
Gminy	39,34	6,71
Powiaty	10,25	1,40
Województwa	1,60	14,75

Źródło: Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 89 ustawy, udział gmin we wpływach z PIT zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 p. proc. i obliczonego dla całego kraju wskaźnika. Wskaźnik ten ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. Zgodnie z powyższym wyliczeniem w 2015 r. wielkość udziału gmin we wpływach z PIT ostatecznie wyniosła 37,67%. W porównaniu do 2014 r. wielkość ta była wyższa o 0,14 punktu procentowego. Wskaźnik udziału wszystkich szczebli JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) nie zmienił się w porównaniu z 2014 r. W 2015 r. ustalona wielkość udziałów budżetów JST wszystkich szczebli we wpływach z podatków dochodowych PIT i CIT wyniosła odpowiednio 49,52% i 22,86%.

**Tabl. 4. Wskaźnik udziałów budżetów JST we wpływach z PIT i CIT (w %)**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>PIT</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>48,97</b>	<b>49,11</b>	<b>49,27</b>	<b>49,38</b>	<b>49,52</b>
gminy	37,12	37,26	37,42	37,53	37,67
powiaty	10,25	10,25	10,25	10,25	10,25
województwa	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60
<b>CIT</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>22,86</b>	<b>22,86</b>	<b>22,86</b>	<b>22,86</b>	<b>22,86</b>
gminy	6,71	6,71	6,71	6,71	6,71
powiaty	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
województwa	14,75	14,75	14,75	14,75	14,75

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

<sup>6</sup> Jest to część dochodu z podatku, którą ustala się mnożąc ogólną kwotę wpływów z podatku PIT przez wskaźnik równy udziałowi należnego (w roku poprzedzającym rok bazowy) podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, powiatu, miasta na prawach powiatu, województwa. Analogicznie ustala się kwotę udziału jednostki JST we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), z tym że brana jest pod uwagę lokalizacja zakładu danego przedsiębiorstwa.

## I.5. DOTACJE OGÓŁEM I SUBWENCJA OGÓLNA

### I.5.1. Dotacje ogółem

Dotacje ogółem obejmują **dotacje celowe, dotacje §§ 200 i 620<sup>7</sup>** oraz **dotacje §§ 205 i 625**. **Dotacje §§ 200 i 620** to dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich<sup>8</sup>, z wyłączeniem dochodów klasyfikowanych w §§ 205 i 625.

**Dotacje §§ 205 i 625**, które wprowadzono od 2015 r., to dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Paragrafy te dotyczą dotacji i płatności otrzymywanych przez JST, które występują w charakterze beneficjenta **tylko w zakresie** programów realizowanych w ramach **Perspektywy Finansowej 2014-2020**.

W niniejszej publikacji dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich określać będziemy terminem „**dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**”.

Zgodnie z *ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, dochodami JST mogą być, między innymi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W świetle *ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2006, Nr 227, poz. 1658)*, istnieje również możliwość uzyskania przez JST dofinansowania, wymaganego przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych, ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa.

W 2015 r. przekazane zostały następujące grupy dotacji celowych:

- z budżetu państwa:
  - na zadania własne (w tym dla gmin uzdrowiskowych oraz § 204 dla gmin i miast na prawach powiatu);
  - na zadania z zakresu administracji rządowej;
  - na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;
- na zadania realizowane na podstawie porozumień JST;
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań;
- otrzymane z państwowych funduszy celowych.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 i 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* JST mogą otrzymywać dotacje z budżetu państwa w zakresie, o którym mowa w przepisach o rozwoju regionalnym oraz na dofinansowanie zadań własnych:

- z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych;
- związanych z inicjatywami wspierania edukacji na obszarach wiejskich, w tym na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej;
- związanych z wdrażaniem reformy systemu oświaty, wyrównywaniem szans edukacyjnych oraz zapewnianiem kształcenia praktycznego;

<sup>7</sup> Paragrafy odnoszą się do klasyfikacji budżetowej.

<sup>8</sup> W grupie dotacji §§ 200 i 620 dla JST ujęto również dotacje rozwojowe przekazane przed 31 grudnia 2009 r. i podlegające rozliczeniu w latach następnych.

- realizowanych w celu zagospodarowania nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej i przekazanych jednostce samorządu terytorialnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. 1994 Nr 79, poz. 363, z późn. zm.):
  - związanych z budową i remontami obiektów sportowych oraz rozwijaniem sportu, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, a także sportu osób niepełnosprawnych;
  - w zakresie przebudowy, budowy lub remontów dróg powiatowych i gminnych;
- o których mowa w odrębnych przepisach – na zasadach w nich określonych.

Zgodnie z art. 42 ust. 3 i 4, przytoczonej ustawy, dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych mogą być udzielane do wysokości 50% planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. Przy czym, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego, która otrzymała tę dotację nie przeznaczyła w danym roku budżetowym na realizację zadania objętego dofinansowaniem, środków własnych w wysokości co najmniej 50% planowanych wydatków na jego realizację, jest obowiązana zwrócić kwotę dotacji w wysokości ustalonej jako różnica między kwotą otrzymanej dotacji a wysokością wydatków poniesionych ze środków własnych.

W przypadku realizacji zadania z zakresu administracji rządowej, na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej, JST otrzymuje od tych organów dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia (art. 45).

Jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami otrzymuje z budżetu państwa dotacje celowe w wysokości zapewniającej realizację tych zadań (art. 49).

Zgodnie z art. 43<sup>9</sup> JST mogą otrzymywać dotacje na zadania objęte mecenatem państwa w dziedzinie kultury, a zgodnie z art. 51 z budżetu państwa mogą być udzielane właściwym jednostkom samorządu terytorialnego dotacje celowe na realizację zadań związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z usuwaniem skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych.

Jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania z zakresu działania innych JST, na mocy porozumień zawartych z tymi jednostkami, otrzymuje od nich dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia<sup>10</sup>. Wysokość dofinansowania określa, w drodze uchwały, organ stanowiący danej JST, która udziela dotacji. Szczegółowe zasady i terminy przekazywania dotacji na realizację zadań przez JST określają zawarte porozumienia.

## I.5.2. Subwencja ogólna

**Subwencja ogólna** jest ustawowo określonym świadczeniem pieniężnym Skarbu Państwa na rzecz poszczególnych JST. Subwencja ogólna składa się z części:

- **oświatowej** – przyznawanej, m.in. na utrzymanie publicznych szkół oraz na kształcenie i odprawy dla nauczycieli;
  - w przypadku gmin – publicznych szkół podstawowych i gimnazjów;

<sup>9</sup> Ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

<sup>10</sup> Z zastrzeżeniem: o ile odrębne przepisy, niż ujęte w ustawie o dochodach samorządów, nie stanowią inaczej.

- w przypadku powiatów – szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty);
- w przypadku województw – szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek dokształcania i doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych;
- **wyrównawczej** – finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin, powiatów, województw;
- **równoważącej** – przyznawanej:
  - gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe);
  - powiatom – na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz w związku ze zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych;
- **regionalnej** – przyznawanej na uzupełnienie dochodów województw o niższej wydajności fiskalnej, ze względu na różnice potencjału gospodarczego;
- **rekompensującej** dochody utracone przez gminy. Część ta od 2005 r. wyrównuje ubytki dochodów w związku z wprowadzeniem zwolnień z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na podstawie zmienionego zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

Największą część subwencji ogólnej stanowi **część oświatowa**, która przeznaczana jest na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z *ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2015, poz. 2156)*, w szczególności na zadania związane z prowadzeniem szkół i placówek, jak również na dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż JST oraz przez osoby fizyczne.

Zgodnie z art. 27 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich JST ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej. Od 2013 r. od kwoty przeznaczonej na część oświatową subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego odlicza się 0,4% na **rezerwę części oświatowej**. Tak wyliczona rezerwa części oświatowej w 2015 r. wynosiła 161,5 mln zł, lecz w trakcie roku budżetowego została zwiększona do kwoty 181,3 mln zł, na skutek zmniejszenia 85 jednostkom samorządu terytorialnego części oświatowej subwencji ogólnej o 19,8 mln zł. Rezerwa ta w całości została rozdysponowana przez Ministra Finansów, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz reprezentacji JST, zgodnie z „Kryteriami podziału 0,4% rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2015”, przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

**Część wyrównawczą subwencji ogólnej dla gmin** stanowi suma kwoty podstawowej oraz kwoty uzupełniającej. W 2015 r. podstawę do ustalenia wysokości kwoty podstawowej stanowiły dane ze sprawozdań z wykonania dochodów podatkowych gminy za 2013 r. (dane te uwzględniają korekty, złożone do właściwych regionalnych izb obrachunkowych w terminie do dnia 30 czerwca 2014 r.) oraz ustalona przez Główny Urząd Statystyczny liczba mieszkańców według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, kwotę podstawową otrzymują gminy, w których dochód podatkowy *per capita* jest niższy od 92% średniego



dochodu podatkowego na jednego mieszkańca kraju. Kwotę uzupełniającą otrzymują gminy, w których gęstość zaludnienia ustalona przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. była niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju i dochód podatkowy na jednego mieszkańca gminy nie był wyższy od 150% średniego dochodu podatkowego na jednego mieszkańca Polski.

Zgodnie z art. 21a ust. 1 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego*, podział **części równoważonej subwencji ogólnej dla gmin** służyć ma łagodzeniu historycznie ukształtowanych różnic w poziomie rozwoju ekonomicznego, potencjału podatkowego oraz sytuacji społecznej.

Dwa z trzech kryteriów nawiązują do obciążeń świadczeniami z tytułu pomocy społecznej, a mianowicie:

- 50% środków finansowych otrzymują gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin miejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wykonanych w roku poprzedzającym rok bazowy, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 25% środków finansowych otrzymują gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za rok poprzedzający rok bazowy z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy była niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów za rok poprzedzający rok bazowy we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Podział kwoty **części regionalnej** subwencji ogólnej zgodnie z art. 70 b ust. 3 i 5 *ustawy o dochodach samorządu terytorialnego* dokonany zostaje między województwa według następujących zasad:

- 52% środków dzieli się między województwa, w których stopa bezrobocia jest wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju;
- 48% środków dzieli się między województwa, w których dochody podatkowe za rok poprzedzający rok bazowy, powiększone o część wyrównawczą subwencji ogólnej, wyliczoną na rok budżetowy w sposób określony w art. 24, i kwotę części regionalnej, wyliczoną na rok budżetowy zgodnie z ust. 4, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, są niższe od 125% wskaźnika Ww<sup>11</sup>.

Ponadto zgodnie z art. 70c ust. 1 w 2015 r. została utworzona, w budżecie państwa, **rezerwa celowa**, w kwocie 268,0 mln zł, przeznaczona **na dotacje dla województw** na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, który rozdziela ją w sposób określony w ust. 4, między województwa, w których powierzchnia dróg wojewódzkich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa, jest wyższa od powierzchni dróg wojewódzkich w kraju,

---

<sup>11</sup> Współczynnik udziału (Ww) obliczony dla danego województwa, zgodnie z zapisami w art. 70b ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz.U. z 2015 r., poz. 513, z późn. zm.)

w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju, i które w roku budżetowym nie są objęte obowiązkiem dokonywania wpłat, o których mowa w art. 70a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Środki z tej rezerwy obliczone wg zapisu w ust. 4, przekazywane są dla województw w formie dotacji celowej, której wysokość nie może stanowić więcej niż 98% kosztów realizacji zadania.

Zgodnie z *ustawą z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. z 2003 Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.)*, **część rekompensująca** subwencji ogólnej przeznaczana jest na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych przez przedsiębiorcę na podstawie zmienionego zezwolenia<sup>12</sup>.

W 2015 r. tę część subwencji ogólnej otrzymały gminy oraz miasta na prawach powiatu uprawnione do otrzymania tej rekompensaty i wymienione w rozporządzeniu Ministra Gospodarki.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w budżecie państwa tworzy się **rezerwę subwencji ogólnej**, przeznaczoną na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;
- utrzymania rzecznych przepraw promowych (wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu) o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej dwóch tysięcy pojazdów na dobę;
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu.

Wysokość rezerwy subwencji ogólnej ustala się, zgodnie z zapisami art. 26 ust. 2 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, w kwocie nie mniejszej niż kwota rezerwy przyjęta w ustawie budżetowej na rok bazowy na dofinansowanie zadań, o których mowa powyżej, skorygowanej w przypadku zmiany zakresu realizowanych zadań.

Stosownie do art. 26 ust. 3 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, rezerwą subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji JST. W 2015 r. rezerwa ta, po uzgodnieniu z Ministrem Infrastruktury i Rozwoju oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego została w całości rozdysponowana przez Ministra Finansów i przekazana w wysokości 336,0 mln zł do 140 jednostek samorządu terytorialnego tj. 92 powiatów, 35 miast na prawach powiatu oraz 13 województw.

Na mocy art. 36 ust. 4 pkt. 1 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, nienależnie otrzymane przez JST kwoty części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej podlegają zwrotowi do budżetu państwa i tworzą rezerwę subwencji przeznaczoną dla JST. Rezerwą tą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych. W 2015 r. rezerwa ta została dodatkowo zwiększona o nierozdzielone środki części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin. Zgodnie z zapisem art. 21a ust. 3 pkt. 6 i ust. 4 pkt. 6 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*, jeżeli wyliczona kwota części równoważącej subwencji ogólnej jest wyższa od kwoty

---

<sup>12</sup> Na podstawie art. 6 ust. 1 *ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw*, przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie przed dniem 1 stycznia 2001 r., może ubiegać się o jego zmianę polegającą na zastosowaniu do tego przedsiębiorcy przepisów odnośnie zwolnień podatkowych, zawartych w tej ustawie.

należnej, wówczas gminy otrzymują kwoty należne, a pozostałe nierozdzielone środki zwiększają rezerwę.

Środki tej rezerwy rozdzielono według zasad określonych w *ustawie z dnia 13 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2013, poz. 1609)*, która to ustawa realizowała wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

W 2015 r. przeznaczono je dla:

- gmin, w których dochody podatkowe za rok 2014 (ustalone dla gmin z uwzględnieniem art. 32 ust. 3 ww. ustawy), powiększone o część wyrównawczą i część równoważącą subwencji ogólnej ustalone na 2015 r. i pomniejszone o wpłaty, o których mowa w art. 29 ww. ustawy, ustalone na 2015 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, były niższe od 80% wyliczonych w analogiczny sposób średnich dochodów wszystkich gmin, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju;
- gmin, które w 2015 r. dokonały wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin w wysokości wynikającej z art. 29 *ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* i w których dochody podatkowe, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przyjęte do wyliczenia wpłat na rok budżetowy były niższe od 2000% (dwa tysiące procent) średnich dochodów podatkowych wszystkich gmin, w przeliczeniu na mieszkańca kraju – zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 3;
- dla powiatów, które w 2014 r. otrzymały z budżetu państwa dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych z zakresu domów pomocy społecznej, proporcjonalnie do wysokości udziału dotacji otrzymanych przez powiat w łącznej kwocie dotacji na ten cel otrzymanych przez wszystkie powiaty.

W 2015 r. środki tej rezerwy subwencji ogólnej w kwocie 93,3 mln zł, otrzymały 672 jednostki samorządu terytorialnego, tj. 381 gmin, 238 powiatów oraz 53 miasta na prawach powiatu.

## II. GOSPODARKA FINANSOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2015 r. dochody budżetów JST wyniosły 199 018,9 mln zł, a wydatki 196 415,3 mln zł. Rok budżetowy 2015, jednostki samorządu terytorialnego zamknęły nadwyżką w wysokości 2 603,6 mln zł. W porównaniu z 2014 r. dochody wzrosły o 2,4%, zaś wydatki spadły o 0,2%.

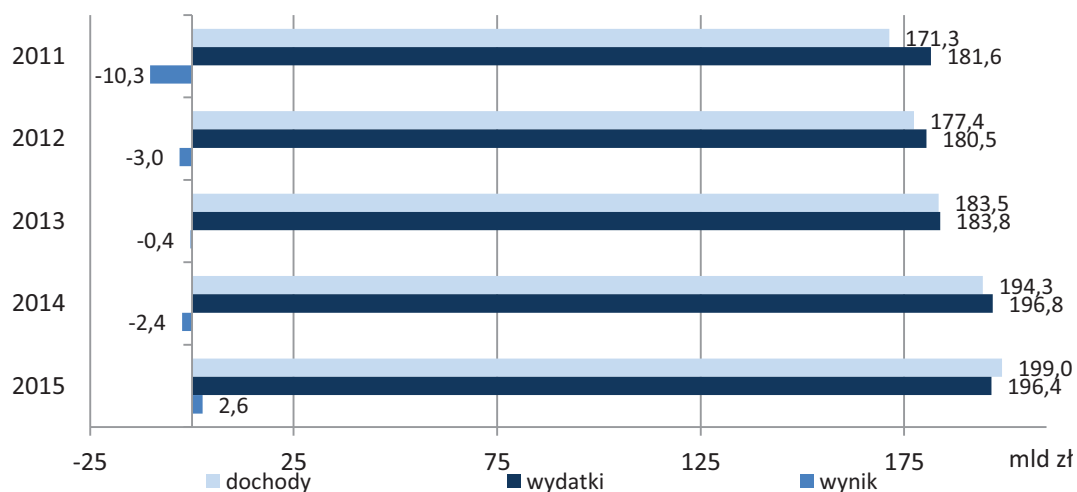
Tabl. 5. Dochody, wydatki i wynik budżetów JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
Dochody	171 309,1	177 413,5	183 458,3	194 337,2	199 018,9
Wydatki	181 594,7	180 459,3	183 838,6	196 754,2	196 415,3
<b>Wynik</b>	<b>-10 285,6</b>	<b>-3 045,8</b>	<b>-380,4</b>	<b>-2 417,0</b>	<b>2 603,6</b>
<b>PLAN mln zł</b>					
Dochody	175 280,2	181 841,8	189 335,6	198 809,2	201 214,2
Wydatki	194 840,7	193 274,8	198 157,7	211 512,0	208 586,9
<b>Wynik</b>	<b>-19 560,5</b>	<b>-11 432,9</b>	<b>-8 822,1</b>	<b>-12 702,8</b>	<b>-7 372,7</b>
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
Dochody	97,7	97,6	96,9	97,8	98,9
Wydatki	93,2	93,4	92,8	93,0	94,2
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
Dochody	105,2	103,6	103,4	105,9	102,4
Wydatki	102,2	99,4	101,9	107,0	99,8
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2014 średni wzrost dochodów budżetów JST wyniósł 4,5%, a wydatków 2,6%. W okresie 2011-2014 jednostki samorządu terytorialnego zamykały rok budżetowy deficytem, natomiast rok 2015 zamknął się nadwyżką w wysokości 2 603,6 mln zł.

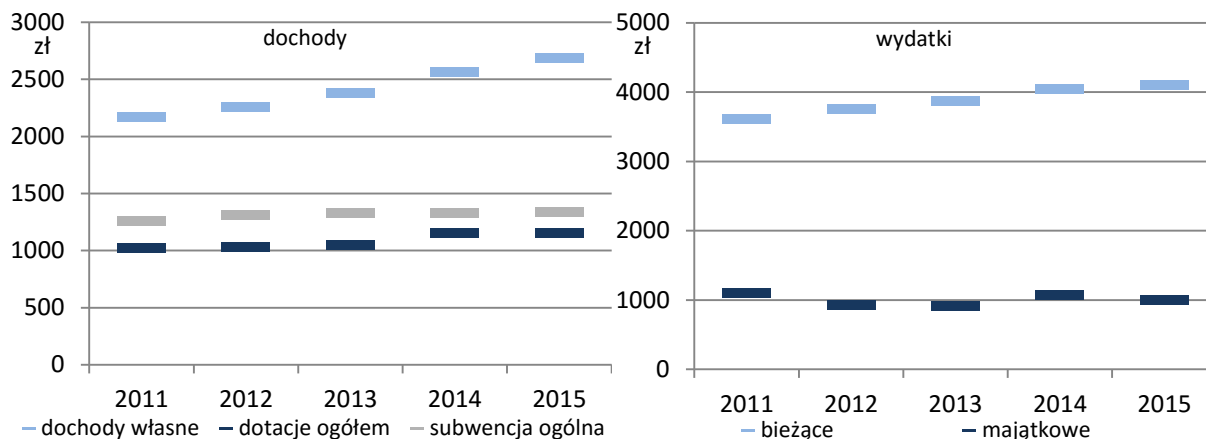
Wykres 2. Budżety JST



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. dochody JST na 1 mieszkańca wyniosły 5 175 zł, w tym dochody własne 2 690 zł, wydatki wyniosły 5 108 zł, w tym wydatki bieżące 4 104 zł. Wydatki bieżące wykazywały ciągłą tendencję wzrostową, natomiast wydatki majątkowe w latach 2011-2013 systematycznie obniżały się, w 2014 r. wzrosły osiągając poziom 1 074 zł na 1 mieszkańca, po czym w roku 2015 spadły do poziomu 1 003 zł na 1 mieszkańca.

Wykres 3. Dochody i wydatki JST na 1 mieszkańca



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

## II.1. DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

**Dochody ogółem** JST w 2015 r. wyniosły 199 018,9 mln zł, tj. o 2,4% więcej niż w 2014 r. i stanowiły 98,9% planu po zmianach. Największą pozycją dochodową były **dochody własne**, które ukształtowały się na poziomie 103 441,0 mln zł. W porównaniu z 2014 r. wzrosły one o 4,9%. W 2015 r. JST otrzymały **dotacje ogółem** w kwocie 44 234,6 mln zł, co stanowiło spadek o 0,7% oraz **subwencję ogólną** w wysokości 51 343,3 mln zł, tj. o 0,3% więcej niż w 2014 r.

Tabl. 6. Dochody JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>171 309,1</b>	<b>177 413,5</b>	<b>183 458,3</b>	<b>194 337,2</b>	<b>199 018,9</b>
dochody własne	83 644,1	87 091,3	91 800,3	98 592,7	103 441,0
dotacje ogółem	39 317,2	39 664,7	40 400,9	44 540,9	44 234,6
subwencja ogólna	48 347,9	50 657,6	51 257,1	51 203,6	51 343,3
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>175 280,2</b>	<b>181 841,8</b>	<b>189 335,6</b>	<b>198 809,2</b>	<b>201 214,2</b>
dochody własne	84 500,6	89 234,1	94 717,3	99 616,0	104 085,8
dotacje ogółem	42 442,5	42 005,4	43 423,2	48 004,6	45 788,3
subwencja ogólna	48 337,0	50 602,3	51 195,0	51 188,7	51 340,0
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>97,7</b>	<b>97,6</b>	<b>96,9</b>	<b>97,8</b>	<b>98,9</b>
dochody własne	99,0	97,6	96,9	99,0	99,4
dotacje ogółem	92,6	94,4	93,0	92,8	96,6
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,1	100,0	100,0

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>105,2</b>	<b>103,6</b>	<b>103,4</b>	<b>105,9</b>	<b>102,4</b>
dochody własne	106,4	104,1	105,4	107,4	104,9
dotacje ogółem	106,2	100,9	101,9	110,2	99,3
subwencja ogólna	102,5	104,8	101,2	99,9	100,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. dochody ogółem gmin wyniosły 87 667,2 mln zł i w porównaniu z 2014 r. wzrosły one o 3,7%. Gminy wykonały plan dochodów budżetowych w 98,7%. Dochody ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 70 560,1 mln zł, tj. wzrosły o 3,4%. Miasta na prawach powiatu wykonały plan w 99,5%. Dochody ogółem powiatów wyniosły 23 681,5 mln zł i w porównaniu do 2014 r. spadły o 0,4%, a plan dochodów został wykonany w 99,2%. Dochody ogółem województw wyniosły 17 110,1 mln zł, co oznaczało ich spadek o 3,6% w porównaniu do roku poprzedniego oraz wykonanie planu dochodów w 97,4%. Dotacje ogółem wyniosły 44 234,6 mln zł, w porównaniu z 2014 r. spadły o 0,7%.

Tabl. 7. Dochody ogółem według szczebli JST

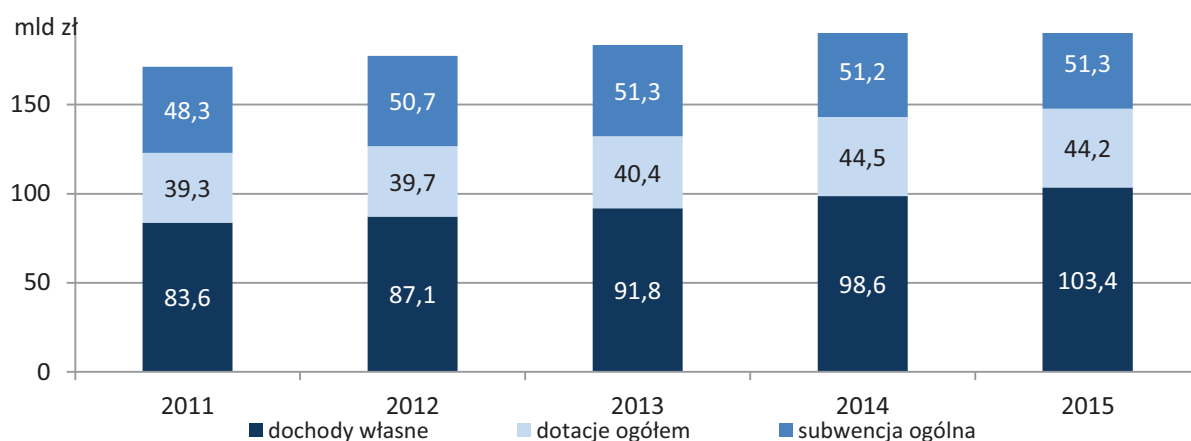
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>171 309,1</b>	<b>177 413,5</b>	<b>183 458,3</b>	<b>194 337,2</b>	<b>199 018,9</b>
gminy	75 830,7	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2
miasta na prawach powiatu	56 859,8	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1
powiaty	23 551,6	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5
województwa	15 067,1	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>175 280,2</b>	<b>181 841,8</b>	<b>189 335,6</b>	<b>198 809,2</b>	<b>201 214,2</b>
gminy	78 326,3	80 713,3	82 657,4	86 763,3	88 852,0
miasta na prawach powiatu	57 694,7	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2
powiaty	23 899,2	22 947,4	23 560,3	24 195,9	23 880,8
województwa	15 360,0	15 819,2	16 866,3	18 693,0	17 559,3
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>97,7</b>	<b>97,6</b>	<b>96,9</b>	<b>97,8</b>	<b>98,9</b>
gminy	96,8	97,1	96,8	97,4	98,7
miasta na prawach powiatu	98,6	98,2	96,9	98,7	99,5
powiaty	98,5	98,2	98,0	98,3	99,2
województwa	98,1	96,3	95,6	94,9	97,4
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>105,2</b>	<b>103,6</b>	<b>103,4</b>	<b>105,9</b>	<b>102,4</b>
gminy	104,9	103,4	102,1	105,6	103,7
miasta na prawach powiatu	105,5	107,7	104,8	106,3	103,4
powiaty	104,7	95,6	102,5	103,1	99,6
województwa	106,8	101,1	105,8	110,1	96,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2015 w strukturze dochodów JST największą kategorią były dochody własne, które w 2015 r. stanowiły 52,0% dochodów ogółem. W porównaniu do 2014 r. udział dochodów

własnych w dochodach ogółem wzrósł o 1,3 p. proc. W 2015 r. udział dotacji ogółem obniżył się do poziomu 22,2%, co stanowiło spadek o 0,7 p. proc. Udział subwencji ogólnej w dochodach ogółem JST w 2015 r. wyniósł 25,8%. Analogicznie jak w 2014 r. najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa, przekazywanych w formie dotacji i subwencji, były powiaty. W 2015 r. udział tych dochodów w dochodach ogółem wyniósł: w powiatach 66,5%, tj. o 2,2 p. proc. mniej niż w 2014 r., w gminach 50,3%, tj. o 0,4 p. proc. mniej niż rok wcześniej, w miastach na prawach powiatu 36,5%, tj. o 0,7 p. proc. mniej wobec 2014 r., a w województwach 58,2%, tj. o 4,9 p. proc. więcej niż w 2014 r.

Wykres 4. Dochody JST



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. dochody ogółem dla wszystkich szczebli JST wzrosły o 2,4%. Wzrost ten był wolniejszy niż średnia wzrostu z lat 2011-2014, która wyniosła 4,5%. Wykonane w 2015 r. dochody własne w kwocie 103 441,0 mln zł wzrosły o 4,9% w porównaniu z rokiem poprzednim. Tempo ich wzrostu było mniejsze niż średnia wzrostu z lat 2011-2014 wynosząca 5,8%. W 2015 r. JST otrzymały subwencję ogólną w wysokości 51 343,3 mln zł. Była ona wyższa o 0,3% w porównaniu z rokiem poprzednim, przy średnim wzroście w latach 2011-2014 na poziomie 2,1%.

### II.1.1. Dochody własne

W 2015 r. **dochody własne** JST wyniosły 103 441,0 mln zł, co stanowiło wzrost o 4,9% wobec roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 99,4%. Dochody z tytułu **podatku dochodowego od osób fizycznych** (PIT) wyniosły 38 100,1 mln zł, tj. wzrosły o 8,5% w porównaniu do 2014 r. Wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych** (CIT) wyniosły 7 076,1 mln zł i były wyższe o 9,9% w odniesieniu do poprzedniego roku. W rezultacie udział podatku od osób fizycznych w strukturze dochodów własnych wzrósł o 1,2 p. proc. i stanowił 36,8%, zaś udział podatku od osób prawnych wzrósł do 6,8%, co oznaczało wzrost udziału w strukturze dochodów własnych o 0,3 p. proc. Dochód JST z **podatku od nieruchomości**<sup>13</sup> wyniósł 20 171,3 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,3% w porównaniu

<sup>13</sup> Podatek ten wiąże się z posiadaniem gruntu, budynku, bądź budowli. Nie jest on uzależniony od dochodów, ani też korzyści uzyskiwanych z danej nieruchomości. Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, będące: właścicielami, posiadaczami samoistnymi nieruchomości lub obiektów budowlanych, czy też będące użytkownikami wieczystymi gruntów. Podatnikami są również posiadacze nieruchomości albo obiektów budowlanych, stanowiących własność Skarbu Państwa lub JST, jeżeli posiadanie wynika z umowy zawartej z właścicielem, Agencją Nieruchomości Rolnych lub z innego tytułu prawnego, z wyjątkiem posiadania przez osoby fizyczne lokali mieszkalnych niestanowiących odrębnych nieruchomości. Podstawę opodatkowania stanowi: dla gruntów – powierzchnia; dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa. Stawki podatku zależą od sposobu użytkowania nieruchomości oraz podlegają ograniczeniu przez ustawowe limity stawek podatkowych.

do poprzedniego roku. W 2015 r. podatek ten stanowił 19,5% w strukturze dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. **Pozostałe dochody** JST w wysokości 24 832,1 mln zł wzrosły o 5,4% w odniesieniu do 2014 r., a ich udział w strukturze dochodów własnych wyniósł 24,0%.

Tabl. 8. Dochody własne JST

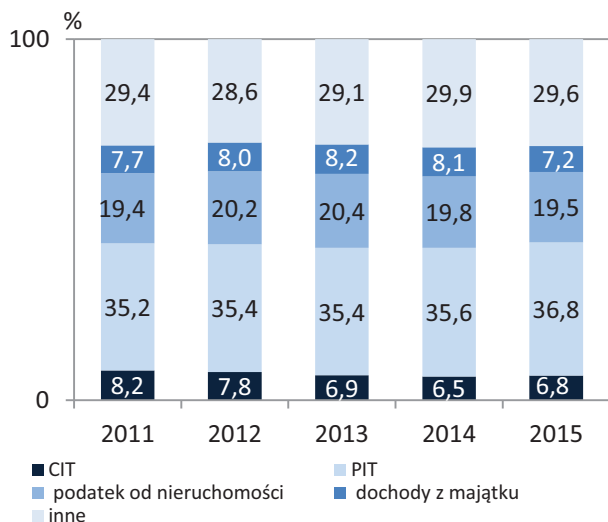
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>83 644,1</b>	<b>87 091,3</b>	<b>91 800,3</b>	<b>98 592,7</b>	<b>103 441,0</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 876,9	6 800,6	6 300,1	6 440,5	7 076,1
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	29 430,2	30 812,5	32 460,8	35 105,4	38 100,1
podatek rolny	1 062,3	1 545,9	1 665,2	1 653,5	1 593,0
podatek od nieruchomości	16 253,1	17 602,7	18 729,4	19 532,0	20 171,3
podatek leśny	187,8	226,7	227,8	209,3	229,7
podatek od środków transportowych	884,4	916,8	940,9	974,3	1 015,5
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	86,8	83,6	82,6	78,9	73,0
podatek od spadków i darowizn	273,5	285,4	255,5	261,6	246,4
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 773,8	1 492,4	1 628,7	1 797,6	1 749,1
wpływy z opłaty skarbowej	490,2	485,5	488,8	501,4	408,7
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	283,8	215,4	280,7	299,3	298,7
wpływy z opłaty targowej	209,9	200,5	187,3	191,0	184,3
dochody z majątku	6 452,2	6 945,3	7 563,3	7 994,1	7 462,9
pozostałe dochody	19 379,1	19 478,1	20 989,1	23 553,8	24 832,1
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>84 500,6</b>	<b>89 234,1</b>	<b>94 717,3</b>	<b>99 616,0</b>	<b>104 085,8</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	6 555,0	6 820,5	6 444,3	6 330,8	6 911,9
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	28 880,0	31 619,8	33 126,5	34 551,8	37 668,4
podatek rolny	1 093,1	1 571,8	1 684,8	1 695,7	1 639,2
podatek od nieruchomości	16 117,8	17 414,4	18 618,8	19 505,6	20 191,1
podatek leśny	184,9	221,4	227,6	216,4	229,3
podatek od środków transportowych	892,8	916,1	944,7	972,6	1 005,7
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	87,9	84,8	81,9	81,9	77,5
podatek od spadków i darowizn	281,6	263,6	274,3	268,1	245,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 772,1	1 589,7	1 536,3	1 614,5	1 673,8
wpływy z opłaty skarbowej	531,2	509,3	492,9	514,9	463,9
wpływy z opłaty eksploatacyjne	285,4	245,8	295,0	318,0	310,5
wpływy z opłaty targowej	216,0	211,4	199,5	193,2	190,5
dochody z majątku	7 542,1	8 009,4	9 011,4	9 222,1	8 389,6



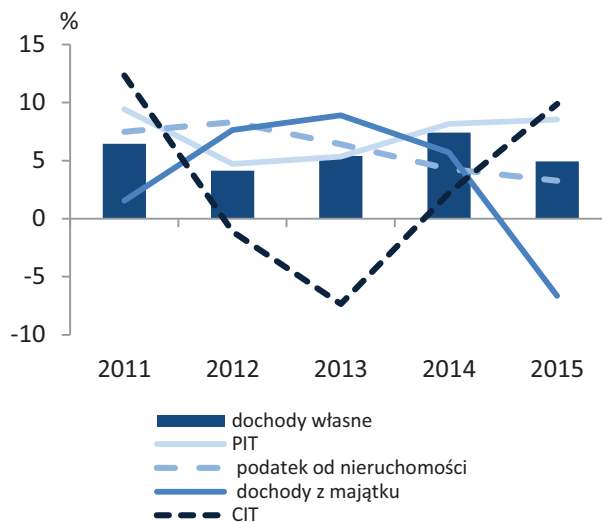
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
pozostałe dochody	20 060,7	19 756,0	21 779,3	24 130,4	25 089,0
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>99,0</b>	<b>97,6</b>	<b>96,9</b>	<b>99,0</b>	<b>99,4</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	104,9	99,7	97,8	101,7	102,4
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	101,9	97,4	98,0	101,6	101,1
podatek rolny	97,2	98,4	98,8	97,5	97,2
podatek od nieruchomości	100,8	101,1	100,6	100,1	99,9
podatek leśny	101,6	102,4	100,1	96,7	100,2
podatek od środków transportowych	99,1	100,1	99,6	100,2	101,0
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,7	98,6	100,9	96,3	94,2
podatek od spadków i darowizn	97,1	108,3	93,1	97,6	100,5
podatek od czynności cywilnoprawnych	100,1	93,9	106,0	111,3	104,5
wpływy z opłaty skarbowej	92,3	95,3	99,2	97,4	88,1
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	99,5	87,7	95,2	94,1	96,2
wpływy z opłaty targowej	97,2	94,8	93,9	98,9	96,8
dochody z majątku	85,5	86,7	83,9	86,7	89,0
pozostałe dochody	96,6	98,6	96,4	97,6	99,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>106,4</b>	<b>104,1</b>	<b>105,4</b>	<b>107,4</b>	<b>104,9</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	112,3	98,9	92,6	102,2	109,9
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	109,4	104,7	105,3	108,1	108,5
podatek rolny	107,4	145,5	107,7	99,3	96,3
podatek od nieruchomości	107,5	108,3	106,4	104,3	103,3
podatek leśny	113,7	120,7	100,5	91,9	109,8
podatek od środków transportowych	103,2	103,7	102,6	103,5	104,2
podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	97,2	96,4	98,8	95,5	92,5
podatek od spadków i darowizn	93,7	104,3	89,5	102,4	94,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	93,7	84,1	109,1	110,4	97,3
wpływy z opłaty skarbowej	96,3	99,0	100,7	102,6	81,5
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	121,0	75,9	130,3	106,6	99,8
wpływy z opłaty targowej	102,0	95,5	93,4	102,0	96,5
dochody z majątku	101,6	107,6	108,9	105,7	93,4
pozostałe dochody	102,7	100,5	107,8	112,2	105,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 5. Struktura dochodów własnych JST



Wykres 6. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Udział dochodów z PIT w dochodach ogółem JST stanowił 19,1%. Największą rolę pełnił on w budżetach miast na prawach powiatu, w których stanowił 24,7% ich dochodów ogółem. Udział dochodów z CIT w dochodach ogółem JST wyniósł 3,6%. Największą rolę pełnił on w budżetach województw, gdzie stanowił 26,7% całości ich dochodów.

Tabl. 9. Wpływy z podatków PIT i CIT w dochodach JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2012	2014	2015
<b>DOCHODY WŁASNE w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>83 644,1</b>	<b>87 091,3</b>	<b>91 800,3</b>	<b>98 592,7</b>	<b>103 441,0</b>
gminy	34 489,9	36 522,9	38 546,0	41 710,7	43 573,3
miasta na prawach powiatu	35 951,8	37 407,6	40 058,8	42 894,0	44 773,7
powiaty	6 531,3	6 612,3	6 893,8	7 443,5	7 943,2
województwa	6 672,6	6 549,1	6 303,1	6 546,1	7 155,0
<b>WPŁYWY Z CIT w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>6 876,9</b>	<b>6 800,6</b>	<b>6 300,1</b>	<b>6 440,5</b>	<b>7 076,1</b>
gminy	757,0	789,0	742,7	701,6	752,8
miasta na prawach powiatu	1 523,2	1 462,7	1 341,1	1 428,4	1 601,7
powiaty	158,9	163,7	154,3	146,3	157,9
województwa	4 437,8	4 385,3	4 062,0	4 164,2	4 563,8

Wyszczególnienie	2011	2012	2012	2014	2015
<b>WPŁYWY Z PIT w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>29 430,2</b>	<b>30 812,5</b>	<b>32 460,8</b>	<b>35 105,4</b>	<b>38 100,1</b>
gminy	11 339,8	12 077,2	12 823,8	13 982,7	15 288,7
miasta na prawach powiatu	13 997,4	14 409,1	15 069,6	16 165,6	17 415,2
powiaty	3 131,5	3 322,4	3 513,3	3 819,6	4 165,7
województwa	961,6	1 003,9	1 054,1	1 137,5	1 230,4
<b>UDZIAŁ DOCHODÓW WŁASNYCH W DOCHODACH OGÓŁEM w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>48,8</b>	<b>49,1</b>	<b>50,0</b>	<b>50,7</b>	<b>52,0</b>
gminy	45,5	46,6	48,2	49,3	49,7
miasta na prawach powiatu	63,2	61,1	62,4	62,8	63,5
powiaty	27,7	29,4	29,9	31,3	33,5
województwa	44,3	43,0	39,1	36,9	41,8
<b>UDZIAŁ WPŁYWÓW Z CIT W DOCHODACH OGÓŁEM w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>4,0</b>	<b>3,8</b>	<b>3,4</b>	<b>3,3</b>	<b>3,6</b>
gminy	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9
miasta na prawach powiatu	2,7	2,4	2,1	2,1	2,3
powiaty	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7
województwa	29,5	28,8	25,2	23,5	26,7
<b>UDZIAŁ WPŁYWÓW Z PIT W DOCHODACH OGÓŁEM w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>17,2</b>	<b>17,4</b>	<b>17,7</b>	<b>18,1</b>	<b>19,1</b>
gminy	15,0	15,4	16,0	16,5	17,4
miasta na prawach powiatu	24,6	23,5	23,5	23,7	24,7
powiaty	13,3	14,8	15,2	16,1	17,6
województwa	6,4	6,6	6,5	6,4	7,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## II.1.2. Dotacje ogółem

W 2015 r. **dotacje ogółem** wyniosły **44 234,6** mln zł, co oznaczało wykonanie planu w 96,6% oraz spadek o 0,7% w porównaniu z 2014 r. W strukturze wykonanych dochodów ogółem dotacje ogółem stanowiły 22,2%, z tego na **dotacje celowe** przypadało 14,8%, a 7,4% na **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**<sup>14</sup>.

Tabl. 10. Dotacje ogółem JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>39 317,2</b>	<b>39 664,7</b>	<b>40 400,9</b>	<b>44 540,9</b>	<b>44 234,6</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>26 060,0</b>	<b>25 144,2</b>	<b>26 442,0</b>	<b>28 893,7</b>	<b>29 412,7</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	16 535,9	16 711,6	16 861,1	17 951,2	17 834,3
inwestycyjne	610,6	590,6	604,4	873,2	603,9
na zadania własne	6 754,2	5 733,2	6 954,6	7 815,1	8 241,4
inwestycyjne	2 154,0	1 256,6	1 423,9	1 530,9	1 816,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	66,7	42,7	47,3	44,6	71,5

<sup>14</sup> patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
inwestycyjne	9,5	5,8	6,3	3,7	22,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	1 230,7	1 268,0	1 451,1	1 577,0	1 702,1
inwestycyjne	364,9	355,0	535,3	667,2	793,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	905,9	671,1	607,9	784,8	786,2
inwestycyjne	808,1	546,0	503,7	671,3	677,8
otrzymane z funduszy celowych	566,5	717,6	520,0	720,9	777,2
inwestycyjne	427,8	471,1	407,3	439,5	476,3
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>13 257,2</b>	<b>14 520,5</b>	<b>13 958,9</b>	<b>15 647,2</b>	<b>14 821,9</b>
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	10 026,1	11 232,0	10 512,2	12 196,0	12 742,1
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>42 442,5</b>	<b>42 005,4</b>	<b>43 423,2</b>	<b>48 004,6</b>	<b>45 788,3</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>26 685,1</b>	<b>25 793,7</b>	<b>27 132,9</b>	<b>29 735,9</b>	<b>30 053,1</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	16 720,0	17 029,9	17 242,4	18 281,6	18 130,0
inwestycyjne	665,9	687,0	737,9	950,3	678,1
na zadania własne	6 969,7	5 939,3	7 129,5	7 983,6	8 418,2
inwestycyjne	2 255,5	1 352,7	1 512,4	1 598,2	1 898,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	76,3	44,4	46,7	47,4	74,7
inwestycyjne	12,4	5,8	4,1	5,1	23,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	1 289,7	1 322,7	1 512,1	1 800,0	1 784,8
inwestycyjne	422,7	402,0	580,2	860,2	849,5
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	986,8	731,9	656,0	837,0	840,0
inwestycyjne	879,3	602,4	547,8	717,1	725,1
otrzymane z funduszy celowych	642,5	725,6	546,0	786,3	805,3
inwestycyjne	496,5	475,1	433,0	504,7	504,5
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>15 757,5</b>	<b>16 211,8</b>	<b>16 290,4</b>	<b>18 268,7</b>	<b>15 735,3</b>
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	12 029,7	12 441,6	12 296,6	14 169,7	13 271,4
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>92,6</b>	<b>94,4</b>	<b>93,0</b>	<b>92,8</b>	<b>96,6</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>97,7</b>	<b>97,5</b>	<b>97,5</b>	<b>97,2</b>	<b>97,9</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	98,9	98,1	97,8	98,2	98,4
inwestycyjne	91,7	86,0	81,9	91,9	89,0
na zadania własne	96,9	96,5	97,5	97,9	97,9
inwestycyjne	95,5	92,9	94,2	95,8	95,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	87,4	96,3	101,4	94,2	95,6
inwestycyjne	77,1	99,7	152,1	73,0	96,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	95,4	95,9	96,0	87,6	95,4
inwestycyjne	86,3	88,3	92,2	77,6	93,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	91,8	91,7	92,7	93,8	93,6
inwestycyjne	91,9	90,6	91,9	93,6	93,5
otrzymane z funduszy celowych	88,2	98,9	95,2	91,7	96,5
inwestycyjne	86,2	99,2	94,1	87,1	94,4
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>84,1</b>	<b>89,6</b>	<b>85,7</b>	<b>85,7</b>	<b>94,2</b>

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	83,3	90,3	85,5	86,1	96,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>106,2</b>	<b>100,9</b>	<b>101,9</b>	<b>110,2</b>	<b>99,3</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>100,8</b>	<b>96,5</b>	<b>105,2</b>	<b>109,3</b>	<b>101,8</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	98,3	101,1	100,9	106,5	99,3
inwestycyjne	91,9	96,7	102,3	144,5	69,2
na zadania własne	97,7	84,9	121,3	112,4	105,5
inwestycyjne	94,6	58,3	113,3	107,5	118,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	54,6	64,1	110,8	94,3	160,1
inwestycyjne	24,1	60,5	108,8	59,2	614,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	95,3	103,0	114,4	108,7	107,9
inwestycyjne	75,7	97,3	150,8	124,6	119,0
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	x	74,1	90,6	129,1	100,2
inwestycyjne	x	67,6	92,3	133,3	101,0
otrzymane z funduszy celowych	82,8	126,7	72,5	138,6	107,8
inwestycyjne	84,0	110,1	86,5	107,9	108,4
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>118,4</b>	<b>109,5</b>	<b>96,1</b>	<b>112,1</b>	<b>94,7</b>
w tym inwestycyjne §§ 620 i 625	119,8	112,0	93,6	116,0	104,5

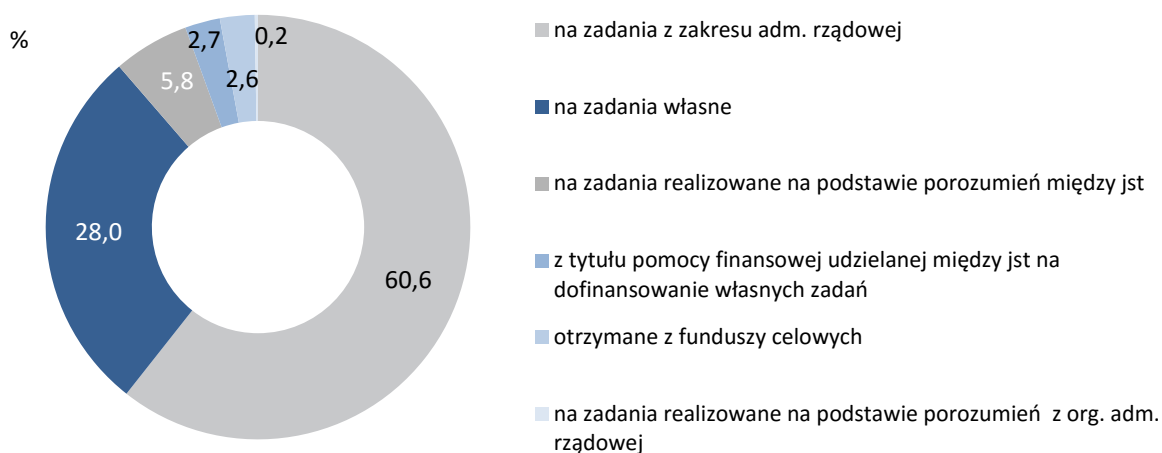
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych, najwięcej środków otrzymały JST na **zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** (60,6%) i na **zadania własne** (28,0%), pozostałe kategorie stanowiły 11,3% dotacji celowych.

W grupie dotacji celowych dla JST największy udział, bo 88,9%, stanowiły dotacje z budżetu państwa w kwocie 26 147,1 mln zł. W porównaniu z 2014 r. był to wzrost o 1,3%. Z tej kwoty na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 17 834,3 mln zł, tj. o 0,7% mniej niż w 2014 r. Na zadania własne przeznaczono 8 241,4 mln zł, tj. o 5,5% więcej w porównaniu z 2014 r., a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej pozostałe 71,5 mln zł, tj. o 60,1% więcej niż w 2014 r. Dotacje celowe z budżetu państwa przeznaczone były na dofinansowanie zadań dotyczących m.in.: dróg samorządowych w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II „Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”, upowszechniania wychowania przedszkolnego, wspierania edukacji na obszarach wiejskich, wyrównywania szans edukacyjnych oraz zapewnienia kształcenia praktycznego, a także zadań z zakresu pomocy społecznej.

W 2013 r. zgodnie z art. 90 *ustawy o systemie oświaty* realizowane były przyjęte przez Radę Ministrów, programy rządowe z zakresu pomocy materialnej dla uczniów („wyprawka szkolna”, oraz zasiłki losowe na cele edukacyjne). W 2015 r. programy te były kontynuowane. W ramach dotacji celowych z budżetu państwa na zadania własne, z przeznaczeniem na realizację powyższych programów rządowych, JST otrzymały 39,1 mln zł, z czego 27,5 mln zł otrzymały gminy, a 11,6 mln zł miasta na prawach powiatu. W porównaniu z 2014 r. JST otrzymały o 50,7 mln zł mniej, przy czym gminy odnotowały spadek o 58,5%, a miasta na prawach powiatu o 50,8%.

Wykres 7. Struktura otrzymanych przez JST dotacji celowych



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### II.1.3. Subwencja ogólna

W 2015 r. **subwencja ogólna** wyniosła 51 343,3 mln zł i była większa o 0,3% w odniesieniu do 2014 r. Plan został wykonany w 100,0%. Największą składową subwencji ogólnej wynoszącą 78,6% stanowiła **część oświatowa** w kwocie 40 376,9 mln zł, z czego gminy otrzymały 18 992,7 mln zł, powiaty 7 793,5 mln zł, miasta na prawach powiatu 12 916,8 mln zł a województwa 674,0 mln zł.

Tabl. 11. Subwencja ogólna JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>48 347,9</b>	<b>50 657,6</b>	<b>51 257,1</b>	<b>51 203,6</b>	<b>51 343,3</b>
część wyrównawcza	8 640,5	8 692,7	8 974,0	8 804,4	8 668,0
część oświatowa	36 924,7	39 161,1	39 509,2	39 499,6	40 376,9
część rekompensująca	15,6	14,7	14,5	14,2	13,7
część równoważąca	1 577,8	1 534,8	1 527,3	1 530,6	1 531,4
część regionalna	627,9	687,2	735,3	914,7	323,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	561,3	567,0	496,7	440,1	429,3
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>48 337,0</b>	<b>50 602,3</b>	<b>51 195,0</b>	<b>51 188,7</b>	<b>51 340,0</b>
część wyrównawcza	8 642,7	8 693,3	8 974,2	8 804,4	8 668,7
część oświatowa	36 923,7	39 155,1	39 507,7	39 499,9	40 378,1
część rekompensująca	14,6	14,7	14,4	14,3	14,1
część równoważąca	1 578,1	1 535,1	1 527,3	1 530,6	1 531,4
część regionalna	627,9	687,2	735,3	914,7	323,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	550,0	516,9	436,2	424,8	423,7
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>100,0</b>	<b>100,1</b>	<b>100,1</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	107,1	100,0	101,1	99,7	97,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część regionalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	102,0	109,7	113,9	103,6	101,3

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>102,5</b>	<b>104,8</b>	<b>101,2</b>	<b>99,9</b>	<b>100,3</b>
część wyrównawcza	95,3	100,6	103,2	98,1	98,5
część oświatowa	105,5	106,1	100,9	100,0	102,2
część rekompensująca	111,4	94,3	98,6	97,7	96,4
część równoważąca	99,4	97,3	99,5	100,2	100,1
część regionalna	65,7	109,4	107,0	124,4	35,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	104,0	101,0	87,6	88,6	97,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2010-2013 część oświatowa subwencji ogólnej dla JST rosła z każdym kolejnym rokiem, co wiązało się głównie z podwyżkami wynagrodzeń oraz zmianami w strukturze zatrudnienia nauczycieli. W 2014 r. część oświatowa utrzymała się na poziomie roku 2013, natomiast w roku 2015 wzrosła o 2,2 p. proc. Część wyrównawcza subwencji ogólnej zmniejszyła się o 1,5%, a część równoważąca zwiększyła się o 0,1%.

#### **II.1.4. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych<sup>15</sup>**

W 2015 r. przekazane JST środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE oraz na finansowanie i współfinansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich, wyniosły 17 201,2 mln zł. Kwota ta była niższa o 5,3% niż w 2014 r. i stanowiła 94,0% planu. Środki te stanowiły 8,6% dochodów ogółem JST, tj. o 0,7 p. proc. mniej niż w 2014 r. Na powyższą kwotę składały się: środki Unii Europejskiej w wysokości 1 781,6 mln zł, tj. na poziomie 89,9% planowanej kwoty, płatności z budżetu środków europejskich w wysokości 13 694,2 mln zł, tj. 94,8% planu oraz środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów z udziałem środków unijnych w wysokości 1 725,4 mln zł, co stanowiło 91,8% planu.

**Tabl. 12. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>16 344,9</b>	<b>17 078,4</b>	<b>16 012,9</b>	<b>18 168,8</b>	<b>17 201,2</b>
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	1 778,3	1 700,7	1 500,4	1 416,2	1 781,6
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	1 699,0	1 786,3	1 849,3	1 980,8	1 725,4
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	12 857,6	13 591,4	12 663,1	14 771,8	13 694,2

<sup>15</sup> Są to dochody JST klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafów 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 (czwarta cyfra paragrafu informuje o źródle finansowania). Dochody te występują zasadniczo w dotacjach.

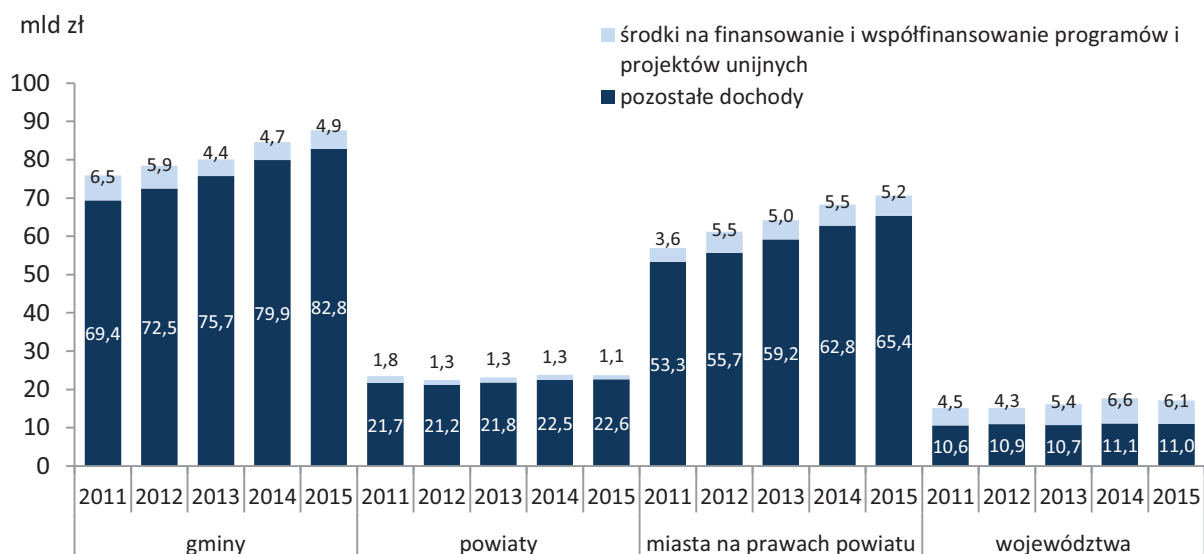
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>19 782,1</b>	<b>19 271,2</b>	<b>18 793,3</b>	<b>21 324,9</b>	<b>18 300,8</b>
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	2 246,2	1 982,3	1 710,9	1 657,1	1 981,8
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	2 014,6	2 110,4	2 112,6	2 347,7	1 878,7
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	15 521,3	15 178,6	14 969,7	17 320,1	14 440,3
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>82,6</b>	<b>88,6</b>	<b>85,2</b>	<b>85,2</b>	<b>94,0</b>
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	79,6	85,8	87,7	85,5	89,9
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	84,3	84,6	87,5	84,4	91,8
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	82,8	89,5	84,6	85,3	94,8
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>118,5</b>	<b>104,5</b>	<b>93,8</b>	<b>113,5</b>	<b>94,7</b>
środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	100,5	95,6	88,2	94,4	125,8
środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów	114,4	105,1	103,5	107,1	87,1
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2011 r.)	122,1	105,7	93,2	116,7	92,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Najmniejszy udział środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w łącznych dochodach poszczególnych szczebli JST wystąpił w dochodach powiatów, gdzie stanowił 4,5%, a największy, bo 35,5% w województwach. W miastach na prawach powiatu udział ten stanowił 7,4%. W porównaniu z rokiem 2014 udziały środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem spadły dla wszystkich szczebli JST: dla gmin o 0,1 p. proc., dla powiatów o 1,1 p. proc., dla miast na prawach powiatu o 0,7 p. proc., a dla województw o 1,7 p. proc.



**Wykres 8. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe dochody JST**



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

**Tabl. 13. Środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2015 r. według szczebli JST**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>OTRZYMANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>16 344,9</b>	<b>17 078,4</b>	<b>16 012,9</b>	<b>18 168,8</b>	<b>17 201,2</b>
gminy	6 458,8	5 873,0	4 359,5	4 695,1	4 853,2
miasta na prawach powiatu	3 591,7	5 524,4	5 000,5	5 531,4	5 208,9
powiaty	1 842,5	1 341,3	1 257,9	1 341,7	1 065,6
województwa	4 451,9	4 339,7	5 395,0	6 600,6	6 073,5
<b>OTRZYMANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w odsetkach</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
gminy	39,5	34,4	27,2	25,8	28,2
miasta na prawach powiatu	22,0	32,3	31,2	30,5	30,3
powiaty	11,3	7,9	7,9	7,4	6,2
województwa	27,2	25,4	33,7	36,3	35,3
<b>DOCHODY OGÓŁEM w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>171 309,1</b>	<b>177 413,5</b>	<b>183 458,3</b>	<b>194 337,2</b>	<b>199 018,9</b>
gminy	75 830,7	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2
miasta na prawach powiatu	56 859,8	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1
powiaty	23 551,6	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5
województwa	15 067,1	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1
<b>UDZIAŁ FINANSOWANIA I WSPÓŁFINANSOWANIA PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UE</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>9,5</b>	<b>9,6</b>	<b>8,7</b>	<b>9,3</b>	<b>8,6</b>
gminy	8,5	7,5	5,4	5,6	5,5
miasta na prawach powiatu	6,3	9,0	7,8	8,1	7,4
powiaty	3,3	6,0	5,5	5,6	4,5
województwa	29,6	28,5	33,5	37,2	35,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## II.2. WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

### II.2.1. Wydatki ogółem

W 2015 r. **wydatki ogółem** JST wyniosły 196 415,3 mln zł, tj. o 0,2% mniej niż w 2014 r., plan został wykonany w 94,2%. W strukturze wydatków JST w 2015 r. **wydatki bieżące** w kwocie 157 839,4 mln zł stanowiły 80,4%, zaś **wydatki majątkowe** w kwocie 38 575,9 mln zł stanowiły 19,6% wydatków ogółem. W 2015 r. **wydatki bieżące** JST wzrosły o 1,6%, wzrost ten był niższy od średniego poziomu wzrostu tej kategorii z lat 2011-2014, który wynosił 3,9%. **Wydatki majątkowe**, w porównaniu z poprzednim rokiem, spadły o 6,7%. W analizowanym przedziale lat 2011-2013 wydatki majątkowe malały średnio o 7,3%, natomiast w roku 2014 odnotowano wzrost tych wydatków o 18,1%. W 2015 r. plan wydatków bieżących zrealizowano w 95,6%, a plan wydatków majątkowych w 88,9%.

Tabl. 14. Wydatki według szczebli JST

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>181 594,7</b>	<b>180 459,3</b>	<b>183 838,6</b>	<b>196 754,2</b>	<b>196 415,3</b>
gminy	79 686,9	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4
miasta na prawach powiatu	61 510,5	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2
powiaty	24 058,8	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1
województwa	16 338,6	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>194 840,7</b>	<b>193 274,8</b>	<b>198 157,7</b>	<b>211 512,0</b>	<b>208 586,9</b>
gminy	86 102,5	84 575,1	85 948,0	91 544,1	91 753,3
miasta na prawach powiatu	65 670,1	67 754,7	69 568,7	74 316,8	73 634,1
powiaty	25 430,2	23 748,8	24 335,7	25 206,9	24 603,2
województwa	17 637,9	17 196,1	18 305,3	20 444,3	18 596,2
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>93,2</b>	<b>93,4</b>	<b>92,8</b>	<b>93,0</b>	<b>94,2</b>
gminy	92,5	92,8	92,4	92,9	93,7
miasta na prawach powiatu	93,7	94,1	93,4	93,7	94,8
powiaty	94,6	94,6	94,2	94,4	95,3
województwa	92,6	91,7	90,3	89,2	92,5
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>102,2</b>	<b>99,4</b>	<b>101,9</b>	<b>107,0</b>	<b>99,8</b>
gminy	99,9	98,5	101,2	107,1	101,0
miasta na prawach powiatu	104,3	103,6	101,9	107,2	100,2
powiaty	101,0	93,4	102,0	103,8	98,6
województwa	107,2	96,5	104,9	110,4	94,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wydatki gmin wyniosły 85 944,4 mln zł, co oznaczało wzrost o 1,0% w porównaniu do roku poprzedniego, a plan wydatków został wykonany w 93,7%. Wydatki miast na prawach powiatu w kwocie 69 824,2 mln zł stanowiły 94,8% planowanej kwoty. W porównaniu z 2014 r. były o 0,2% wyższe. Powiaty wykonały wydatki w kwocie 23 444,1 mln zł, co oznaczało spadek o 1,4%. Ich plan został wykonany w 95,3%. Wydatki województw wyniosły 17 202,7 mln zł, były niższe o 5,7% a wskaźnik wykonania planu osiągnął wartość 92,5%.

Tabl. 15. Wydatki ogółem JST

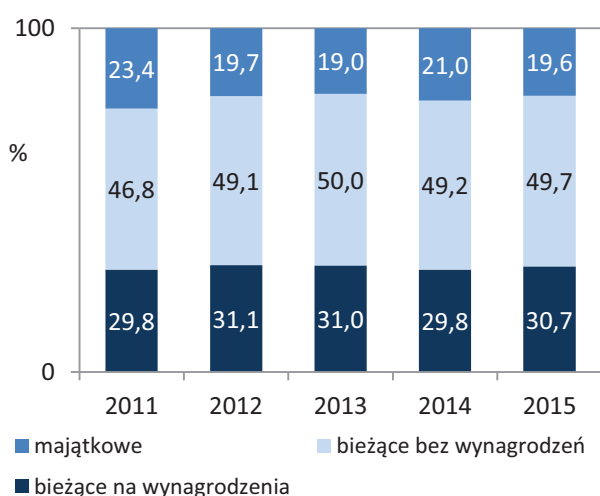
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>181 594,7</b>	<b>180 459,3</b>	<b>183 838,6</b>	<b>196 754,2</b>	<b>196 415,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>139 160,6</b>	<b>144 842,8</b>	<b>148 831,9</b>	<b>155 403,9</b>	<b>157 839,4</b>
na wynagrodzenia	54 135,1	56 148,9	56 973,2	58 534,7	60 309,1
osobowe	48 816,3	50 711,8	51 440,4	52 917,3	54 662,7
pochodne od wynagrodzeń	8 858,4	10 068,8	10 462,0	10 763,5	11 129,2
dotacje	13 511,1	14 237,5	14 867,9	15 842,1	16 458,6
na obsługę długu	2 711,4	3 489,5	2 833,5	2 439,7	2 037,3
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	78,8	60,6	53,6	48,4	48,0
świadczenia na rzecz osób fizycznych	15 983,5	16 219,1	16 782,5	17 141,1	16 948,2
pozostałe wydatki	43 882,4	44 618,3	46 859,1	50 634,4	50 909,0
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>42 434,2</b>	<b>35 616,5</b>	<b>35 006,7</b>	<b>41 350,2</b>	<b>38 575,9</b>
inwestycyjne	41 188,2	34 401,1	33 497,4	39 922,8	37 220,0
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>194 840,7</b>	<b>193 274,8</b>	<b>198 157,7</b>	<b>211 512,0</b>	<b>208 586,9</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>145 356,9</b>	<b>151 108,5</b>	<b>156 884,5</b>	<b>162 943,9</b>	<b>165 186,9</b>
na wynagrodzenia	54 986,4	57 062,0	57 931,0	59 405,0	61 364,8
osobowe	49 482,6	51 429,9	52 203,1	53 599,3	55 551,1
pochodne od wynagrodzeń	9 170,5	10 351,3	10 823,3	11 107,3	11 516,3
dotacje	13 853,5	14 635,6	15 285,7	16 251,1	16 804,6
na obsługę długu	2 996,3	3 696,9	3 364,5	2 767,1	2 457,7
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	344,0	281,5	294,6	234,2	254,1
świadczenia na rzecz osób fizycznych	16 326,5	16 695,9	17 254,7	17 635,4	17 397,4
pozostałe wydatki	47 679,7	48 385,2	51 930,8	55 544,0	55 392,0
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>49 483,8</b>	<b>42 166,2</b>	<b>41 273,2</b>	<b>48 568,1</b>	<b>43 399,9</b>
inwestycyjne	48 143,0	40 817,1	39 670,4	47 074,2	41 939,8
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>93,2</b>	<b>93,4</b>	<b>92,8</b>	<b>93,0</b>	<b>94,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,7</b>	<b>95,9</b>	<b>94,9</b>	<b>95,4</b>	<b>95,6</b>
na wynagrodzenia	98,5	98,4	98,3	98,5	98,3
osobowe	98,7	98,6	98,5	98,7	98,4
pochodne od wynagrodzeń	96,6	97,3	96,7	96,9	96,6
dotacje	97,5	97,3	97,3	97,5	97,9
na obsługę długu	90,5	94,4	84,2	88,2	82,9
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	22,9	21,5	18,2	20,7	18,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	97,9	97,1	97,3	97,2	97,4
pozostałe wydatki	92,0	92,2	90,2	91,2	91,9
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>85,8</b>	<b>84,5</b>	<b>84,8</b>	<b>85,1</b>	<b>88,9</b>
inwestycyjne	85,6	84,3	84,4	84,8	88,7
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>102,2</b>	<b>99,4</b>	<b>101,9</b>	<b>107,0</b>	<b>99,8</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>104,2</b>	<b>104,1</b>	<b>102,8</b>	<b>104,4</b>	<b>101,6</b>
na wynagrodzenia	108,8	103,7	101,5	102,7	103,0

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
osobowe	108,7	103,9	101,4	102,9	103,3
pochodne od wynagrodzeń	108,5	113,7	103,9	102,9	103,4
dotacje	96,2	105,4	104,4	106,6	103,9
na obsługę długu	146,4	128,7	81,2	86,1	83,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	91,4	77,0	88,5	90,2	99,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	96,8	101,5	103,5	102,1	98,9
pozostałe wydatki	101,8	101,7	105,0	108,1	100,5
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>95,9</b>	<b>83,9</b>	<b>98,3</b>	<b>118,1</b>	<b>93,3</b>
inwestycyjne	95,2	83,5	97,4	119,2	93,2

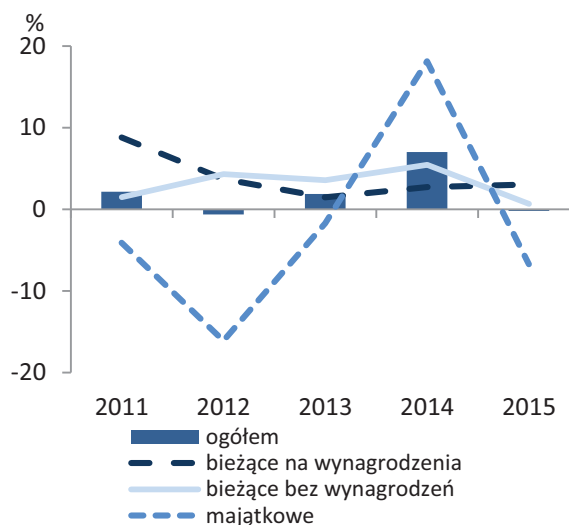
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Od 2013 r. wydatki ogółem JST wykazują tendencję wzrostową. W 2014 r. wzrosły one o 7,0%, a w 2013 r. o 1,9%. Natomiast w roku 2015 spadły o 0,2%, przy średniej wzroście z lat 2011-2014 na poziomie 2,6%. Wydatki bieżące na wynagrodzenia w 2015 r. wzrosły o 3,0%. Ich wzrost był wolniejszy niż średni wzrost w latach 2011-2014, który wynosił 4,2%. W porównaniu do 2014 r. spadły wydatki inwestycyjne. W 2015 r. spadek ten wynosił 6,8%, przy odnotowanym średnim spadku o 1,2% w latach 2011-2014.

**Wykres 9. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach JST**



**Wykres 10. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych JST (r/r)**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Najwyższy wzrost wydatków bieżących odnotowano w miastach na prawach powiatu – o 3,3% oraz w gminach – o 2,6%, natomiast spadek wydatków bieżących odnotowano w powiatach – o 1,4% oraz w województwach – o 9,2%.

Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem stanowił 80,4%. W porównaniu do 2014 r. udział ten zwiększył się o 1,4 p. proc. Najwyższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem zaobserwowano w powiatach, gdzie stanowił on 85,4%. Najniższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem stanowiący 54,9% był w województwach. W gminach udział tej kategorii wydatków stanowił 83,1%, a w miastach na prawach powiatu 81,5% ogółu wydatków.

Największą część wydatków bieżących JST, tj. 45,3%, przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. Kategorią wydatków bieżących o największym wzroście, w porównaniu do 2014 r. były dotacje. W 2015 r. wynosiły one 16 458,6 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,9%.

Wydatki majątkowe JST wyniosły 38 575,9 mln zł, co stanowiło 88,9% zaplanowanej kwoty. W porównaniu z rokiem 2014 wydatki te spadły o 6,7%. Największy spadek, bo o 11,4% miał miejsce w miastach na prawach powiatu, a najmniejszy, bo o 1,1% w województwach. W gminach wydatki majątkowe spadły o 6,2%, a w powiatach o 1,9%. W strukturze wydatków ogółem według poszczególnych szczebli JST, najwyższy udział wydatków majątkowych, bo 45,1%, odnotowano w województwach.

## II.2.2. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych<sup>16</sup>

W 2015 r. **wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych** wyniosły 18 975,7 mln zł, co oznaczało ich spadek o 18,6%. Wykonanie stanowiło 91,1% planu rocznego. Na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków unijnych, JST wydatkowały 1 336,2 mln zł, tj. 85,3% kwoty planu. Wydatki, których źródłem był budżet środków europejskich, wyniosły 11 521,2 mln zł (93,2% planu rocznego), zaś wydatki na współfinansowanie programów i projektów unijnych, stanowiące krajowy wkład publiczny, wyniosły 6 118,3 mln zł, co stanowiło 88,5% zaplanowanej kwoty.

Tabl. 16. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>24 046,2</b>	<b>20 658,3</b>	<b>20 060,3</b>	<b>23 305,4</b>	<b>18 975,7</b>
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	1 785,6	1 427,3	1 252,7	1 371,6	1 336,2
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	9 111,0	7 502,8	7 097,3	7 858,9	6 118,3
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	13 149,6	11 728,2	11 710,3	14 074,9	11 521,2
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>28 366,9</b>	<b>24 677,7</b>	<b>24 119,8</b>	<b>27 852,6</b>	<b>20 838,8</b>
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	2 080,4	1 674,0	1 483,1	1 631,9	1 566,6
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	10 756,6	9 106,5	8 457,0	9 557,7	6 912,4
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	15 529,9	13 897,2	14 179,7	16 663,0	12 359,9
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>84,8</b>	<b>83,7</b>	<b>83,2</b>	<b>83,7</b>	<b>91,1</b>
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	85,8	85,3	84,5	84,1	85,3

<sup>16</sup> Są to wydatki JST klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafów 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9 (czwarta cyfra paragrafu informuje o źródle finansowania).

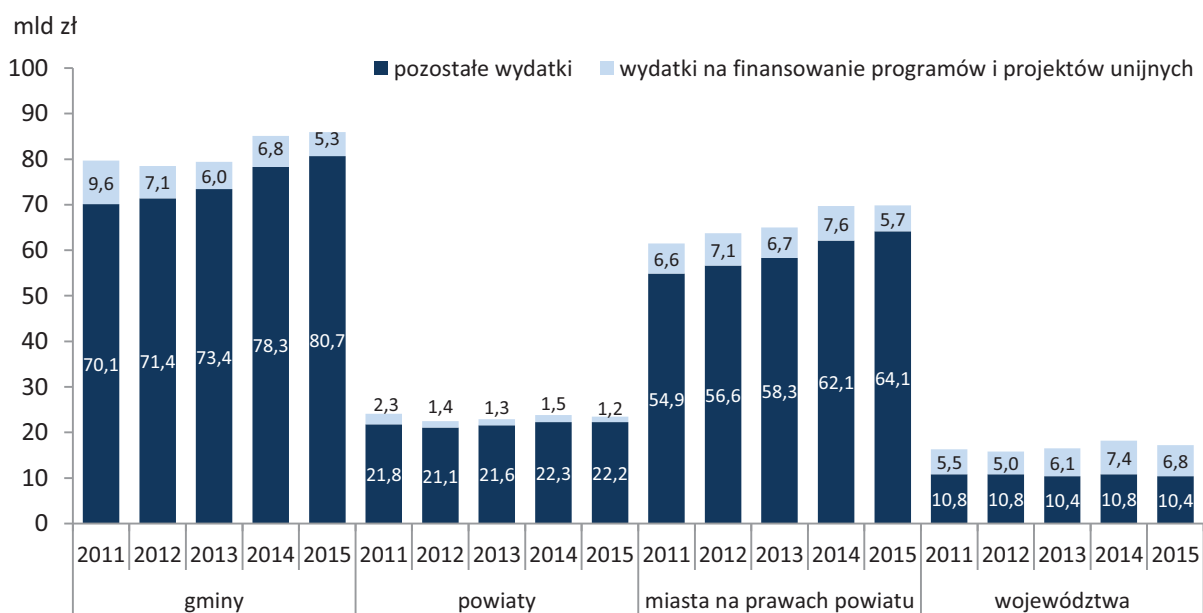
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	87,7	82,4	83,9	82,2	88,5
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	84,7	84,4	82,6	84,5	93,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Ogółem</b>	<b>114,6</b>	<b>85,9</b>	<b>97,1</b>	<b>116,2</b>	<b>81,4</b>
na finansowanie programów i projektów unijnych ze środków UE	87,5	79,9	87,8	109,5	97,4
na współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowiące	111,1	82,3	94,6	110,7	77,9
na finansowanie wydatków z budżetu środków europejskich	122,5	89,2	99,8	120,2	81,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. w kategorii wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, największy udział, bo 35,7%, miały województwa, a najmniejszy, bo 6,4% powiaty. Udział miast na prawach powiatu wyniósł 30,1%, a udział gmin – 27,8%.

Największy udział wydatków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w wydatkach ogółem, zaobserwowano w województwach, stanowił on 39,4%. W miastach na prawach powiatu udział tych wydatków stanowił 8,2% wydatków ogółem. W gminach udział ten wyniósł 6,1%, a najmniej, bo 5,2%, w powiatach.

**Wykres 11. Wydatki na finansowanie programów i projektów unijnych oraz pozostałe wydatki JST**



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

**Tabl. 17. Wydatki JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2015 r.**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYDANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>24 046,2</b>	<b>20 658,3</b>	<b>20 060,3</b>	<b>23 305,4</b>	<b>18 975,7</b>
gminy	9 634,5	7 138,5	6 002,6	6 772,9	5 281,4

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
miasta na prawach powiatu	6 595,9	7 140,0	6 663,0	7 576,6	5 704,3
powiaty	2 326,8	1 397,6	1 323,6	1 537,2	1 207,5
województwa	5 489,0	4 982,3	6 071,1	7 418,7	6 782,5
<b>WYDANE ŚRODKI NA PROJEKTY I PROGRAMY UE w odsetkach</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
gminy	40,1	34,6	29,9	29,1	27,8
miasta na prawach powiatu	27,4	34,6	33,2	32,5	30,1
powiaty	9,7	6,7	6,6	6,6	6,4
województwa	22,8	24,1	30,3	31,8	35,7
<b>WYDATKI OGÓŁEM w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>181 594,7</b>	<b>180 459,3</b>	<b>183 838,6</b>	<b>196 754,2</b>	<b>196 415,3</b>
gminy	79 686,9	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4
miasta na prawach powiatu	61 510,5	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2
powiaty	24 058,8	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1
województwa	16 338,6	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7
<b>UDZIAŁ FINANSOWANIA I WSPÓŁFINANSOWANIA PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UE</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>13,2</b>	<b>11,4</b>	<b>10,9</b>	<b>11,8</b>	<b>9,7</b>
gminy	12,1	9,1	7,6	8,0	6,1
miasta na prawach powiatu	10,7	11,2	10,3	10,9	8,2
powiaty	9,7	6,2	5,8	6,5	5,2
województwa	33,6	31,6	36,7	40,7	39,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największą pozycję w wydatkach JST na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej stanowiły środki wydane w dziale „Transport i łączność” – 41,1%. Drugą i trzecią pozycją były wydatki w działach: „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 13,1% oraz „Rolnictwo i łowiectwo” – 8,2%.

### II.3. WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

JST zamknęły rok budżetowy 2015 nadwyżką, łącznie w wysokości 2 603,6 mln zł, przy planowanym deficycie w kwocie 7 372,7 mln zł. W gminach nadwyżka wynosiła 1 722,9 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 735,9 mln zł, w powiatach – 237,4 mln zł, natomiast w województwach wystąpił deficyt w kwocie – 92,5 mln zł. Relacja nadwyżki JST do dochodów ogółem wyniosła 1,3%. W gminach relacja ta wyniosła 2,0%, w miastach na prawach powiatu 1,0%, w powiatach 1,0%, a w województwach relacja deficytu do dochodów wyniosła 0,5%.

Tabl. 18. Wynik finansowy JST

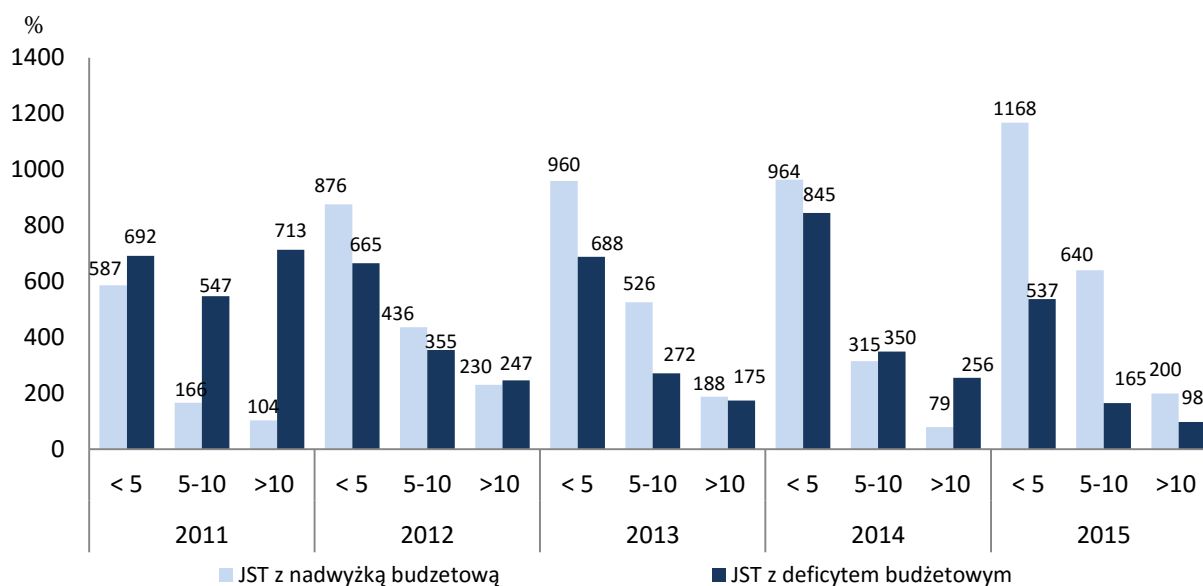
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>-10 285,6</b>	<b>-3 045,8</b>	<b>-380,4</b>	<b>-2 417,0</b>	<b>2 603,6</b>
gminy	-3 856,2	-83,9	600,9	-521,2	1 722,9
miasta na prawach powiatu	-4 650,7	-2 483,8	-736,0	-1 401,6	735,9
powiaty	-507,2	46,4	161,0	-1,5	237,4
województwa	-1 271,5	-524,4	-406,3	-492,7	-92,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Rok 2015 dla 800 jednostek samorządu terytorialnego tj. 28,5% wszystkich JST zamknął się deficytem na kwotę 3 714,2 mln zł. Nadwyżkę w wysokości 6 317,9 mln zł wykazało 2 008 jednostek samorządu terytorialnego tj. 71,5%. W 98 jednostkach tj. 3,5% deficyt przekraczał 10% dochodów, a w 200 jednostkach tj. 7,1% wszystkich JST, nadwyżka przekraczała 10% dochodów.

Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2014 r. osiągnięto w 1 358 jednostkach samorządu terytorialnego (48,3%) JST, z czego w 79 jednostkach (2,8%) JST wskaźnik ten był wyższy niż 10%. Deficyt wystąpił w 1 451 jednostkach, tj. 51,7% wszystkich samorządów. W 256 jednostkach tj. 9,1% JST deficyt przekraczał 10% dochodów.

Wykres 12. Liczba JST według relacji wyniku finansowego do wykonanych dochodów



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Tabl. 19. Liczba JST z nadwyżką i deficytem budżetowym

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>LICZBA JST z nadwyżką budżetową</b>					
gminy	720	1 340	1 436	1 163	1 748
miasta na prawach powiatu	10	22	30	18	29
powiaty	127	178	200	169	224
województwa	0	2	8	8	7
<b>LICZBA JST z deficytem budżetowym</b>					
gminy	1 694	1 074	977	1 250	664
miasta na prawach powiatu	55	43	36	48	37
powiaty	187	136	114	145	90
województwa	16	14	8	8	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.



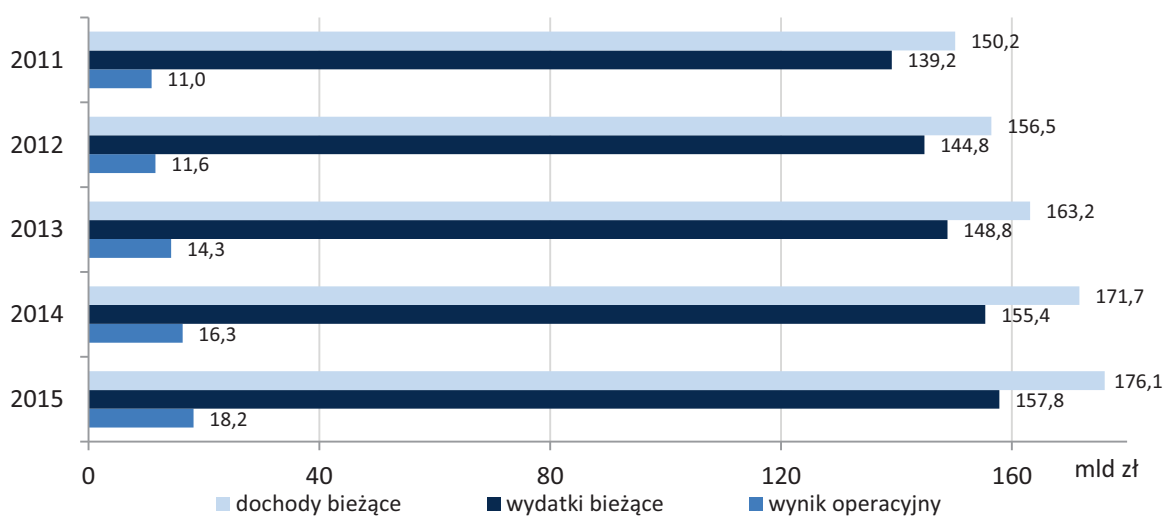
## WYNIK CAŁKOWITY, OPERACYJNY I PIERWOTNY BUDŻETÓW JST

**Wynik budżetów samorządów terytorialnych** zdefiniowany został w ten sposób, że dodatnia różnica między dochodami publicznymi, a wydatkami publicznymi ustalona dla okresu rozliczeniowego (zasadniczo rocznego) stanowi nadwyżkę sektora finansów publicznych, zaś ujemna różnica jest deficytem. W celu pogłębionej analizy wybranych aspektów gospodarki finansowej JST z tego całkowitego wyniku wyodrębniane są dodatkowe miary wyników cząstkowych.

**Wynik operacyjny** budżetów JST jest różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. W sytuacji, gdy dochody bieżące JST są wyższe niż wydatki bieżące, występuje tzw. nadwyżka operacyjna. W przeciwnym wypadku mamy do czynienia z deficytem operacyjnym. Jednostka samorządu terytorialnego, która wypracowuje nadwyżkę operacyjną, może pokryć wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem dochodami bieżącymi, regulować spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz realizować nowe inwestycje. Systematyczne występowanie deficytu operacyjnego wskazuje na to, że wydatki bieżące realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe JST, co odbywa się m.in. poprzez sprzedaż majątku jednostki lub przez zaciąganie nowych zobowiązań<sup>17</sup>.

**Wynik pierwotny** budżetów JST to wynik bez uwzględniania w wydatkach kosztów obsługi zadłużenia. Obliczany jest on poprzez odjęcie od dochodów ogółem, wydatków bez wydatków z tytułu kosztów obsługi długu<sup>18</sup>. Wysokość wyniku pierwotnego obrazuje efekt bieżącej polityki fiskalnej, nieobciążonej kosztami powstałymi na skutek skumulowanego zadłużenia.

Wykres 13. Wynik operacyjny budżetów JST



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

<sup>17</sup> Por. Ministerstwo Finansów, Nadwyżka operacyjna w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2011-2013, Warszawa 2014.

<sup>18</sup> Tj. paragrafów: 801, 806-809, 811-814, Ministerstwo Finansów, Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2010-2012, Warszawa 2014, s. 5.

Tabl. 20. Różne miary wyniku budżetów JST i ich relacji do dochodów ogółem

Wynik budżetów	2011	2012	2013	2014	2015
<b>JST OGÓŁEM</b>					
<b>w mln zł</b>					
całkowity	-10 285,6	-3 045,8	-380,4	-2 417,0	2 603,6
operacyjny	10 994,0	11 625,7	14 336,8	16 317,6	18 227,6
pierwotny	-7 495,5	504,4	2 506,7	22,8	4 640,9
<b>w %</b>					
całkowity	-6,0	-1,7	-0,2	-1,2	1,3
operacyjny	6,4	6,6	7,8	8,4	9,2
pierwotny	-4,4	0,3	1,4	0,0	2,3
<b>GMINY</b>					
<b>w mln zł</b>					
całkowity	-3 856,2	-83,9	600,9	-521,2	1 722,9
operacyjny	5 426,4	6 240,6	7 340,4	8 096,9	8 730,7
pierwotny	-2 752,1	1 323,6	1 708,1	404,0	2 494,3
<b>w %</b>					
całkowity	-5,1	-0,1	0,8	-0,6	2,0
operacyjny	7,2	8,0	9,2	9,6	10,0
pierwotny	-3,6	1,7	2,1	0,5	2,8
<b>MIASTA NA PRAWACH POWIATU</b>					
<b>w mln zł</b>					
całkowity	-4 650,7	-2 483,8	-736,0	-1 401,6	735,9
operacyjny	2 787,6	2 571,9	4 152,1	5 154,5	5 849,4
pierwotny	-3 496,9	-999,0	521,1	-308,6	1 641,5
<b>w %</b>					
całkowity	-8,2	-4,1	-1,1	-2,1	1,0
operacyjny	4,9	4,2	6,5	7,6	8,3
pierwotny	-6,2	-1,6	0,8	-0,5	2,3
<b>POWIATY</b>					
<b>w mln zł</b>					
całkowity	-507,2	46,4	161,0	-1,5	237,4
operacyjny	1 267,5	1 092,0	1 255,9	1 495,7	1 613,2
pierwotny	-206,9	402,0	427,5	209,9	408,9
<b>w %</b>					
całkowity	-2,2	0,2	0,7	0,0	1,0
operacyjny	5,4	4,8	5,4	6,3	20,3
pierwotny	-0,9	1,8	1,9	0,9	9,8
<b>WOJEWÓDZTWA</b>					
<b>w mln zł</b>					
całkowity	-1 271,5	-524,4	-406,3	-492,7	-92,5
operacyjny	1 512,5	1 721,2	1 588,4	1 570,6	2 034,3
pierwotny	-1 039,5	-222,2	-150,0	-282,6	96,2
<b>w %</b>					
całkowity	-8,4	-3,4	-2,5	-2,8	-0,5
operacyjny	10,0	11,3	9,9	8,9	11,9
pierwotny	-6,9	-1,5	-0,9	-1,6	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Tabl. 21. Liczba JST wykazujących nadwyżkę<sup>19</sup>/deficyt według różnych miar wyniku**

Wynik budżetów		2011	2012	2013	2014	2015
liczba jednostek						
<b>JST OGÓŁEM</b>						
całkowity:	nadwyżka	857	1 542	1 674	1 358	2 008
	deficyt	1 952	1 267	1 135	1 451	800
operacyjny:	nadwyżka	2 627	2 707	2 770	2 754	2 762
	deficyt	182	102	39	55	46
pierwotny:	nadwyżka	1 051	1 785	1 893	1 541	2 147
	deficyt	1 758	1 024	916	1 268	661
<b>GMINY</b>						
całkowity:	nadwyżka	720	1 340	1 436	1 163	1 748
	deficyt	1 694	1 074	977	1 250	664
operacyjny:	nadwyżka	2 248	2 330	2 387	2 366	2 368
	deficyt	166	84	26	47	44
pierwotny:	nadwyżka	882	1 534	1 612	1 312	1 859
	deficyt	1 532	880	801	1 101	553
<b>MIASTA NA PRAWACH POWIATU</b>						
całkowity:	nadwyżka	10	22	30	18	29
	deficyt	55	43	36	48	37
operacyjny:	nadwyżka	61	62	63	65	66
	deficyt	4	3	3	1	0
pierwotny:	nadwyżka	15	29	40	26	35
	deficyt	50	36	26	40	31
<b>POWIATY</b>						
całkowity:	nadwyżka	127	178	200	169	224
	deficyt	187	136	114	145	90
operacyjny:	nadwyżka	302	299	304	308	312
	deficyt	12	15	10	6	2
pierwotny:	nadwyżka	153	216	231	193	244
	deficyt	161	98	83	121	70
<b>WOJEWÓDZTWA</b>						
całkowity:	nadwyżka	-	2	8	8	7
	deficyt	16	14	8	8	9
operacyjny:	nadwyżka	16	16	16	15	16
	deficyt	-	-	-	1	0
pierwotny:	nadwyżka	1	6	10	10	9
	deficyt	15	10	6	6	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

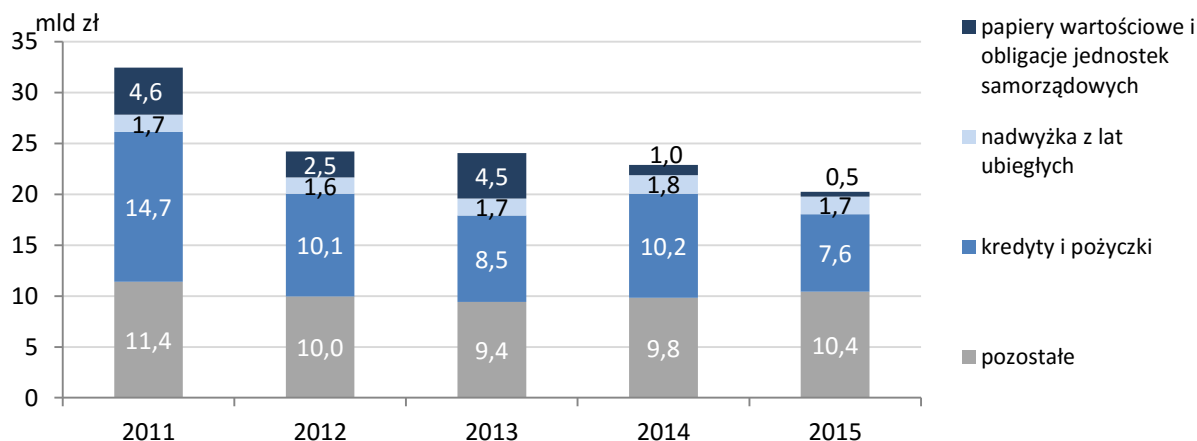
## II.4. FINANSOWANIE

W 2015 r. **przychody ogółem** JST wyniosły 20 257,7 mln zł, co oznaczało spadek o 11,5% w porównaniu do roku poprzedniego. Najwyższe przychody wykazały gminy, ich wartość wyniosła 8 671,2 mln zł, oraz miasta na prawach powiatu, gdzie odnotowano przychody w kwocie 7 903,6 mln zł. Przychody województw wyniosły 1 910,9 mln zł, zaś powiatów 1 772,0 mln zł.

<sup>19</sup> W przypadku, gdyby jednostka uzyskała wynik zerowy, sklasyfikowana zostałaby jako jednostka z nadwyżką, jednak w analizowanych latach w żadnej jednostce taka sytuacja nie wystąpiła.

Największy udział (50,2%) miała, po raz pierwszy wyodrębniona w 2014 r., kategoria tzw. wolnych środków<sup>20</sup> w wysokości 10 166,0 mln zł. Przychody JST z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosły 7 608,6 mln zł. Ich udział w przychodach ogółem stanowił 37,6%. Przychody ze sprzedaży papierów wartościowych i obligacji jednostek samorządowych oraz związków komunalnych wyniosły 482,3 mln zł, co stanowiło 2,4% przychodów ogółem. Nadwyżka z lat ubiegłych wyniosła 1 723,5 mln zł i stanowiła 8,5% przychodów ogółem.

Wykres 14. Przychody JST

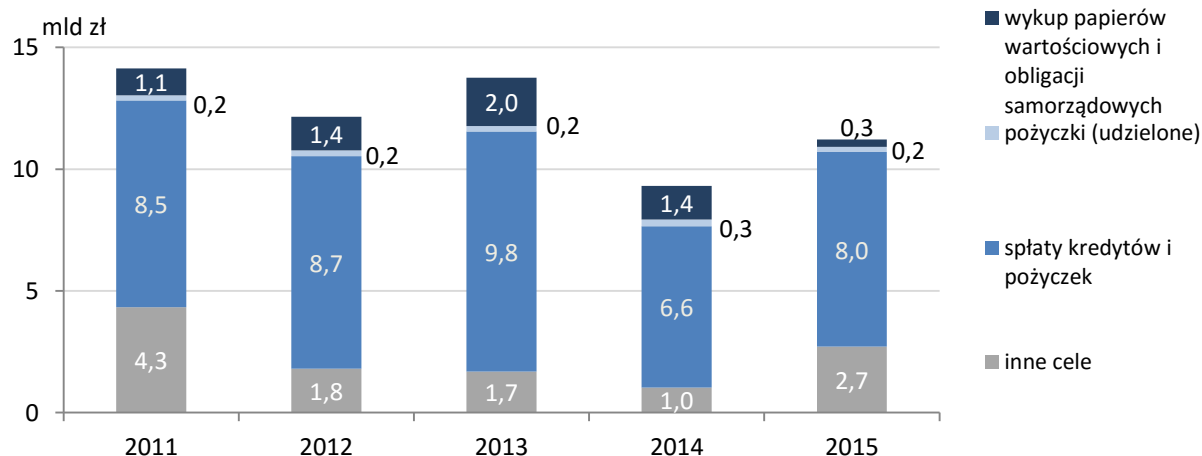


Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta pozostanie w grupie pozostałych przychodów.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. **rozchody ogółem** JST wyniosły 11 221,1 mln zł i były wyższe o 20,6% w odniesieniu do 2014 r. Rozchody gmin wyniosły 5 064,6 mln zł, miast na prawach powiatu 4 663,6 mln zł, województw 768,4 mln zł, zaś powiatów 724,5 mln zł. Największy udział, bo 71,2%, w rozchodach JST miały spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 7 987,2 mln zł. Rozchody z tytułu wykupu papierów wartościowych i obligacji samorządowych wyniosły 304,4 mln zł, co stanowiło 2,7% rozchodów ogółem.

Wykres 15. Rozchody JST



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

<sup>20</sup> Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

## II.5. ZADŁUŻENIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 2015 r. **zobowiązania** ogółem JST wyniosły 71 634,7 mln zł. W porównaniu do 2014 r. zobowiązania spadły o 0,7%. W ubiegłym roku jedynie miasta na prawach powiatu wykazały wzrost zadłużenia, o 2,4% w stosunku do 2014 r. Najwyższy spadek zadłużenia, bo o 3,8%, nastąpił w samorządach gmin. W 2015 r. zadłużenie województw wynosiło 7 154,5 mln zł, a w 2014 r. wynosiło 7 284,1 mln zł, spadek o 1,8%. Najwyższa kwota zobowiązań wystąpiła dla miast na prawach powiatu, było to 33 210,3 mln zł. W gminach zobowiązania wyniosły 25 428,7 mln zł. W powiatach zobowiązania osiągnęły wartość 5 841,2 mln zł.

Tabl. 22. Zobowiązania ogółem poszczególnych szczebli JST

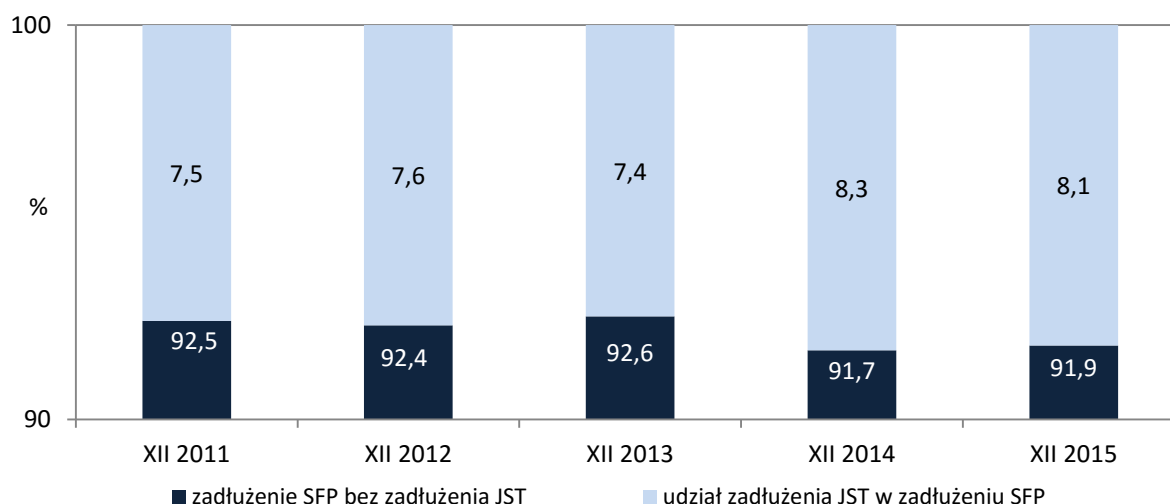
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>w mln zł</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>65 756,5</b>	<b>67 834,5</b>	<b>69 159,1</b>	<b>72 109,9</b>	<b>71 634,7</b>
gminy	25 989,6	26 167,9	25 771,9	26 436,2	25 428,7
miasta na prawach powiatu	28 074,9	29 578,7	30 884,6	32 446,4	33 210,3
powiaty	6 136,9	5 975,1	5 877,6	5 943,2	5 841,2
województwa	5 555,1	6 112,9	6 625,1	7 284,1	7 154,5
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>JST ogółem</b>	<b>119,4</b>	<b>103,2</b>	<b>102,0</b>	<b>104,3</b>	<b>99,3</b>
gminy	118,5	100,7	98,5	102,6	96,2
miasta na prawach powiatu	119,8	105,4	104,4	105,1	102,4
powiaty	112,9	97,4	98,4	101,1	98,3
województwa	129,5	110,0	108,4	109,9	98,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 67 328,8 mln zł, co stanowiło 94,0% zobowiązań ogółem JST (wzrost udziału o 0,2 p. proc. w porównaniu z 2014 r.). Dług w tej kategorii spadł o 0,4% w porównaniu do 2014 r. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych wyniosły 4 157,9 mln zł i stanowiły 6,2% ogółu zobowiązań JST (wzrost udziału o 0,3 p. proc.). Zobowiązania wymagalne wyniosły 148,0 mln zł i w zestawieniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się o 30,5%. Ich udział w zobowiązaniach ogółem był niewielki i stanowił 0,2%.

Średni wzrost zadłużenia w latach 2011-2014, wynosił 7,2%, natomiast w 2015 r. wystąpił spadek zadłużenia - o 0,7%. Udział JST w całości zadłużenia sektora finansów publicznych pozostawał niewielki. W 2015 r. wyniósł on 8,1% państwowego długu publicznego czyli nastąpił spadek udziału o 0,2 p. proc. w porównaniu z 2014 r.

Wykres 16. Zadłużenie JST na tle sektora finansów publicznych



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Kwota **zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej** wyniosła 6 842,9 mln zł i była o 25,8% niższa niż w 2014 r. Udział tej kwoty w ogólnej kwocie zobowiązań JST w 2015 r. stanowił 9,6% i w porównaniu z 2014 r. zmniejszył się o 3,2 p. proc. Najbardziej zadłużone z tego tytułu były miasta na prawach powiatu, mimo iż w porównaniu z 2014 r. kwota zadłużenia zmniejszyła się o 29,1% i wyniosła 4 250,6 mln zł. Zobowiązania gmin wyniosły 1 797,5 mln zł, co oznaczało spadek o 22,8%, w odniesieniu do 2014 r. Zobowiązania województw wynosiły 617,2 mln zł i były o 14,1% niższe od tych zobowiązań w 2014 r. Wzrost zobowiązań odnotowano tylko w powiatach, w 2015 r. wzrosły one o 0,1%, w porównaniu do 2014 r., do kwoty 177,7 mln zł.

Tabl. 23. Zobowiązania poszczególnych szczebli JST z tytułu kredytów i pożyczek związanych z wykorzystaniem środków z UE

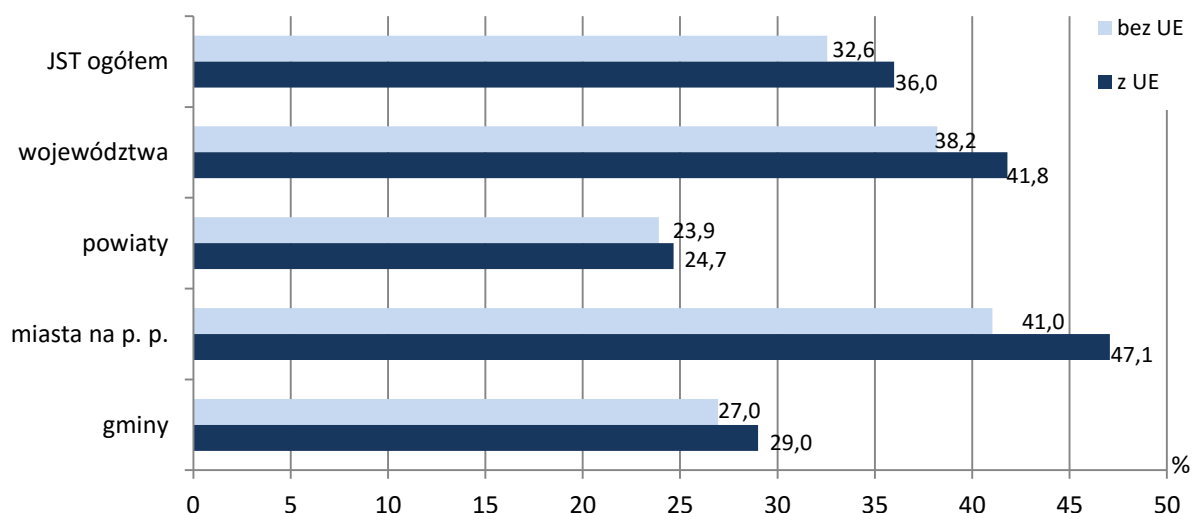
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>w mln zł</b>					
<b>Ogółem JST</b>	<b>6 958,0</b>	<b>6 435,3</b>	<b>10 213,8</b>	<b>9 222,9</b>	<b>6 842,9</b>
gminy	3 191,1	2 707,2	2 466,8	2 327,7	1 797,5
miasta na prawach powiatu	3 091,7	3 221,9	7 178,1	5 999,1	4 250,6
powiaty	320,9	246,5	186,4	177,6	177,7
województwa	354,3	259,7	382,5	718,4	617,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Ogółem JST</b>	<b>140,5</b>	<b>92,5</b>	<b>158,7</b>	<b>90,3</b>	<b>74,2</b>
gminy	129,0	84,8	91,1	94,4	77,2
miasta na prawach powiatu	152,4	104,2	222,8	83,6	70,9
powiaty	129,7	76,8	76,5	95,3	100,1
województwa	176,2	73,3	147,3	187,8	85,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Wskaźnik zadłużenia** liczony jako relacja zobowiązań do wykonanych dochodów ogółem w 2015 r. dla wszystkich JST wyniósł 36,0% (spadek o 1,1 p. proc. w porównaniu do roku poprzedniego).

Najwyższy wskaźnik zadłużenia wystąpił w miastach na prawach powiatu, było to 47,1%, a najniższy w powiatach – 24,7%. Dla samorządów województw wyniósł on 41,8%, a dla gmin 29,0%.

Wykres 17. Wskaźnik relacji zadłużenia do dochodów



Uwaga: bez UE - bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych; z UE - całość zobowiązań.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wskaźnik zadłużenia JST bez uwzględniania zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w 2015 r. wyniósł 32,6% (wzrost o 0,2 p. proc.). Najwyższy wskaźnik zadłużenia, bez uwzględniania ww. zobowiązań, wystąpił w miastach na prawach powiatu, gdzie osiągnął poziom 41,0%, a najniższy w powiatach, gdzie wyniósł 23,9%. W województwach wyniósł on 38,2%, a w gminach – 27,0%.

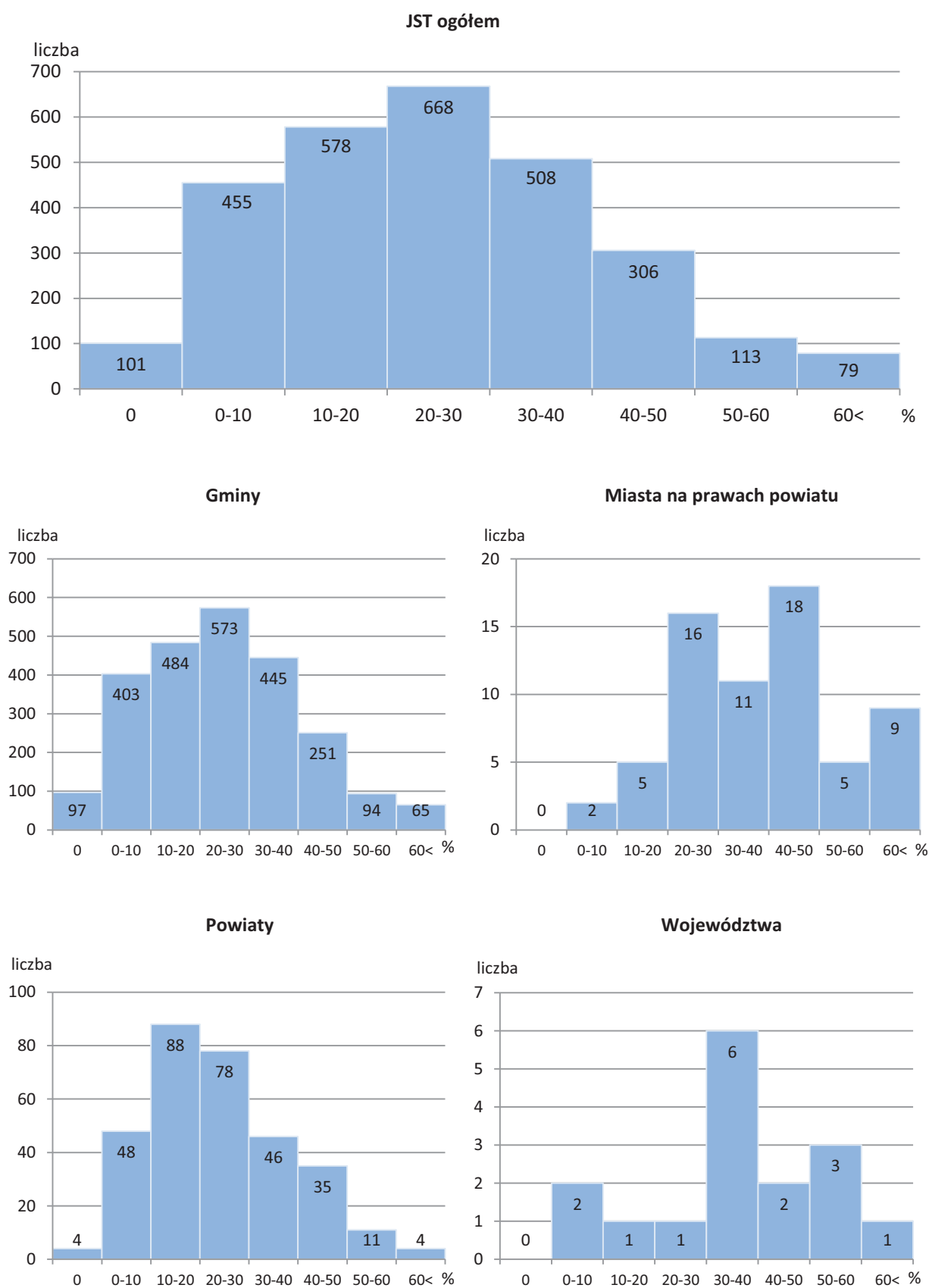
W 2015 r. zadłużonych było 2 707 tj. 96,4% JST, (bez zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych). Zadłużeniem do 40% wykonanych dochodów charakteryzowało się 2 209 JST tj. 81,6% zadłużonych jednostek.

W roku 2015 Regionalne Izby Obrachunkowe wezwały 31 jednostek samorządu do opracowania programu postępowania naprawczego (według Informacji RIO z dnia 30 listopada 2015 r.), a 28 JST opracowało program postępowania naprawczego (stan na 30 września 2015 r.).

Na mocy obowiązującego art. 224 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. ustawy o finansach publicznych, umożliwiającego udzielenie pomocy z budżetu państwa, tym JST, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej, pomocy tej w 2015 r. udzielono 2 jednostkom JST. Dotychczas z takiej formy pomocy skorzystało 29 JST, a 24 jednostki samorządu mają do spłaty pożyczki z budżetu państwa (według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.).

W 2015 r. było 78 jednostek samorządu terytorialnego niespełniających relacji określonej indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia, zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (z tego: 57 gmin, 20 powiatów, 1 miasto na prawach powiatu).

Wykres 18. Liczba JST według relacji zadłużenia do dochodów w 2015 r.



Uwaga: bez zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.  
 Źródło: dane Ministerstwa Finansów.



### III. GOSPODARKA FINANSOWA GMIN

W 2015 r. dochody gmin<sup>21</sup> wyniosły 87 667,2 mln zł, wydatki osiągnęły 85 944,4 mln zł, co dało nadwyżkę w wysokości 1 722,9 mln zł. W porównaniu z 2014 r. dochody wzrosły o 3,7%, a wydatki o 1,0%.

Tabl. 24. Dochody, wydatki i wynik budżetów gmin ogółem

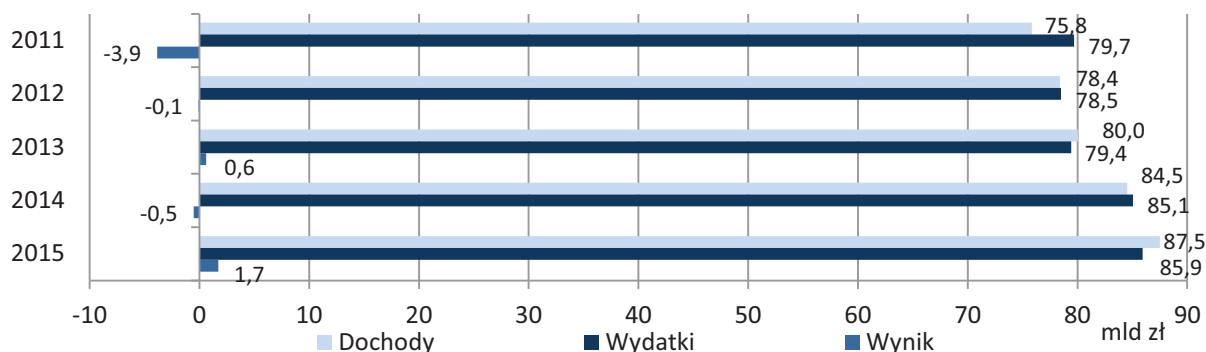
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
Dochody	75 830,7	78 407,5	80 043,4	84 549,0	87 667,2
Wydatki	79 686,87	78 491,4	79 442,5	85 070,1	85 944,4
<b>Wynik</b>	<b>-3 856,2</b>	<b>-83,9</b>	<b>600,9</b>	<b>-521,2</b>	<b>1 722,9</b>
<b>PLAN w mln zł</b>					
Dochody	78 326,3	80 713,3	82 657,4	86 763,3	88 852,0
Wydatki	86 102,5	84 575,1	85 948,0	91 544,1	91 753,3
<b>Wynik</b>	<b>-7 776,2</b>	<b>-3 861,8</b>	<b>-3 290,5</b>	<b>-4 780,8</b>	<b>-2 901,4</b>
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
Dochody	96,8	97,1	96,8	97,4	98,7
Wydatki	92,5	92,8	92,4	92,9	93,7
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
Dochody	104,9	103,4	102,1	105,6	103,7
Wydatki	99,9	98,5	101,2	107,1	101,0
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2014 średni wzrost dochodów ogółem gmin ukształtował się na poziomie 4,0%, zaś wydatków 1,7%. Dynamika zarówno dochodów, jak i wydatków za 2015 r. okazała się zatem niższa niż średnie dla okresu, jednak w przypadku wydatków jest to także konsekwencja bardzo silnego wzrostu wydatków w 2014 r.

<sup>21</sup> W 2015 r. w porównaniu z 2014 r. liczba gmin zmniejszyła się o 1 gminę miejską poprzez połączenie gminy Zielona Góra z miastem na prawach powiatu Zielona Góra. Ponadto 2 gminy wiejskie (Stopnica i Chocz) oraz 1 miejska (Władysławowo) zmieniły swój status na gminy miejsko-wiejskie. Jeśli chodzi o wcześniejsze lata, liczba przedstawionych w rozdziale gmin zmniejszyła się o jedną w wyniku przywrócenia Wałbrzychowi z dniem 1.01.2013 r. statusu miasta na prawach powiatu (wcześniej posiadał on status gminy miejskiej). W niniejszej publikacji dane za lata 2013-2015. dotyczące Wałbrzycha znajdują się w rozdziale IV. Gospodarka finansowa miast na prawach powiatu.

Wykres 19. Budżety gmin



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

### III.1. DOCHODY GMIN

W 2015 r. dochody gmin wyniosły 87 667,2 mln zł, (tj. o 3,7% więcej niż w 2014 r.) i stanowiły 98,7% planu. W strukturze dochodów gmin największy udział miały **dochody własne**, tj. 49,7% (43 573,3 mln zł). **Subwencja ogólna** stanowiła 29,0% dochodów ogółem (25 419,4 mln zł), a **dotacje ogółem** to 21,3% (18 674,5 mln zł). Wzrost zanotowano we wszystkich kategoriach: dochodów własnych (4,5%), dotacji ogółem (2,4%), subwencji ogólnej (3,3%).

W 2015 r. wzrost dochodów ogółem wyniósł 3,7% i był niższy niż średni wzrost w latach 2011-2014 odnotowany na poziomie 4,0%.

Tabl. 25. Dochody gmin według typów

Gminy ogółem	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>75 830,7</b>	<b>78 407,5</b>	<b>80 043,4</b>	<b>84 549,0</b>	<b>87 667,2</b>
dochody własne	34 489,9	36 522,9	38 546,0	41 710,7	43 573,3
dotacje ogółem	18 073,2	17 235,3	16 704,3	18 239,4	18 674,5
subwencja ogólna	23 267,6	24 649,2	24 793,1	24 598,8	25 419,4
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>78 326,3</b>	<b>80 713,3</b>	<b>82 657,4</b>	<b>86 763,3</b>	<b>88 852,0</b>
dochody własne	35 454,4	37 751,6	40 066,2	42 539,9	44 112,2
dotacje ogółem	19 605,6	18 343,8	17 839,4	19 636,3	19 322,6
subwencja ogólna	23 266,3	24 617,8	24 751,8	24 587,1	25 417,1
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>96,8</b>	<b>97,1</b>	<b>96,8</b>	<b>97,4</b>	<b>98,7</b>
dochody własne	97,3	96,7	96,2	98,1	98,8
dotacje ogółem	92,2	94,0	93,6	92,9	96,6
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,2	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>104,9</b>	<b>103,4</b>	<b>102,1</b>	<b>105,6</b>	<b>103,7</b>
dochody własne	106,9	105,9	105,5	108,2	104,5
dotacje ogółem	104,0	95,4	96,9	109,2	102,4
subwencja ogólna	102,6	105,9	100,6	99,2	103,3

<b>Gminy wiejskie</b>	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>33 241,5</b>	<b>34 447,9</b>	<b>35 367,5</b>	<b>37 033,0</b>	<b>38 507,4</b>
dochody własne	12 347,2	13 267,9	14 267,1	15 534,1	16 452,2
dotacje ogółem	8 473,1	8 037,0	7 838,4	8 548,4	8 797,5
subwencja ogólna	12 421,3	13 143,0	13 262,1	12 950,6	13 257,7
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>34 355,5</b>	<b>35 429,8</b>	<b>36 525,7</b>	<b>38 170,4</b>	<b>38 984,0</b>
dochody własne	12 781,6	13 752,1	14 915,4	15 964,5	16 655,2
dotacje ogółem	9 153,9	8 548,6	8 368,5	9 260,7	9 073,6
subwencja ogólna	12 420,0	13 129,1	13 241,8	12 945,1	13 255,1
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>96,8</b>	<b>97,2</b>	<b>96,8</b>	<b>97,0</b>	<b>98,8</b>
dochody własne	96,6	96,5	95,7	97,3	98,8
dotacje ogółem	92,6	94,0	93,7	92,3	97,0
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,2	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>104,3</b>	<b>103,6</b>	<b>102,7</b>	<b>104,7</b>	<b>104,0</b>
dochody własne	108,0	107,5	107,5	108,9	105,9
dotacje ogółem	103,1	94,9	97,5	109,1	102,9
subwencja ogólna	101,6	105,8	100,9	97,7	102,4

<b>Gminy miejsko-wiejskie</b>	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>25 261,6</b>	<b>26 323,7</b>	<b>26 868,3</b>	<b>28 455,0</b>	<b>29 628,9</b>
dochody własne	11 982,2	12 717,5	13 468,9	14 534,9	15 192,1
dotacje ogółem	5 871,6	5 782,7	5 551,6	6 057,3	6 251,5
subwencja ogólna	7 407,8	7 823,5	7 847,7	7 862,8	8 185,3
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>26 111,4</b>	<b>27 060,8</b>	<b>27 721,7</b>	<b>29 128,7</b>	<b>29 986,7</b>
dochody własne	12 310,7	13 104,4	13 976,9	14 799,6	15 334,0
dotacje ogółem	6 392,9	6 142,1	5 912,5	6 470,1	6 466,9
subwencja ogólna	7 407,7	7 814,3	7 832,3	7 859,0	8 185,8
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>96,7</b>	<b>97,3</b>	<b>96,9</b>	<b>97,7</b>	<b>98,8</b>
dochody własne	97,3	97,0	96,4	98,2	99,1
dotacje ogółem	91,8	94,1	93,9	93,6	96,7
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,2	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>105,5</b>	<b>104,2</b>	<b>102,1</b>	<b>105,9</b>	<b>104,1</b>
dochody własne	107,7	106,1	105,9	107,9	104,5
dotacje ogółem	104,3	98,5	96,0	109,1	103,2
subwencja ogólna	103,2	105,6	100,3	100,2	104,1

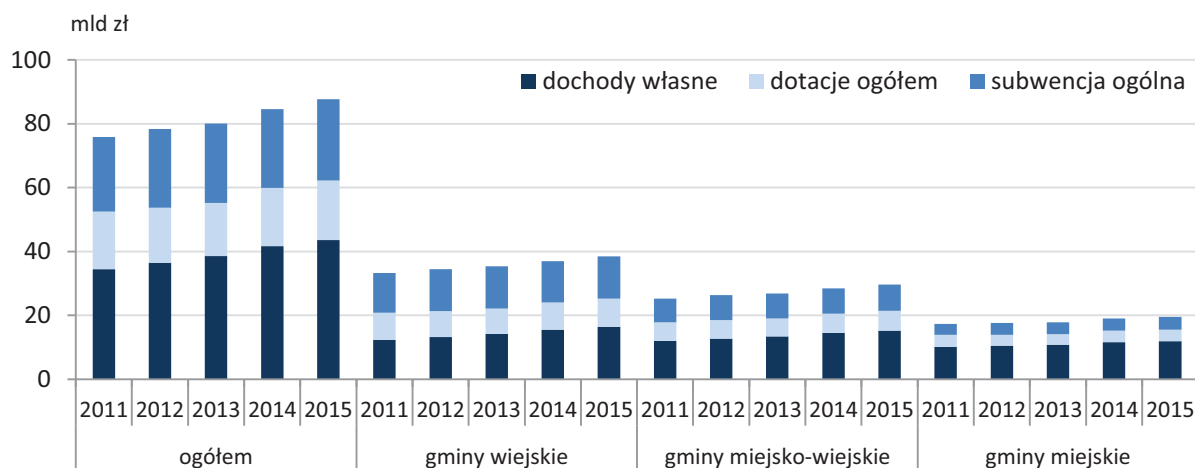
<b>Gminy miejskie</b>	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>17 327,6</b>	<b>17 635,9</b>	<b>17 807,6</b>	<b>19 061,0</b>	<b>19 530,9</b>
dochody własne	10 160,6	10 537,6	10 810,0	11 641,7	11 929,0
dotacje ogółem	3 728,6	3 415,6	3 314,4	3 633,8	3 625,5
subwencja ogólna	3 438,5	3 682,7	3 683,3	3 785,4	3 976,4
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>17 859,4</b>	<b>18 222,7</b>	<b>18 410,1</b>	<b>19 464,2</b>	<b>19 881,3</b>
dochody własne	10 362,1	10 895,2	11 173,9	11 775,8	12 122,9
dotacje ogółem	4 058,8	3 653,1	3 558,5	3 905,5	3 782,1
subwencja ogólna	3 438,5	3 674,5	3 677,7	3 782,9	3 976,3
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>97,0</b>	<b>96,8</b>	<b>96,7</b>	<b>97,9</b>	<b>98,2</b>
dochody własne	98,1	96,7	96,7	98,9	98,4
dotacje ogółem	91,9	93,5	93,1	93,0	95,9
subwencja ogólna	100,0	100,2	100,2	100,1	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>105,0</b>	<b>101,8</b>	<b>101,0</b>	<b>107,0</b>	<b>102,5</b>
dochody własne	104,7	103,7	102,6	107,7	102,5
dotacje ogółem	105,7	91,6	97,0	109,6	99,8
subwencja ogólna	104,9	107,1	100,0	102,8	105,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największy udział w dochodach ogółem miały najliczniejsze gminy wiejskie (43,9%); ich dochody wyniosły 38 507,4 mln zł. Dochody gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 29 628,9 mln zł (33,8%), zaś wpływy gmin miejskich to 19 530,9 mln zł, czyli 22,3% całości dochodów gmin ogółem.

W 2015 r. w strukturze dochodów gmin ogółem najwyższy udział miały dochody własne (49,7%), subwencja ogólna stanowiła 29,0%, a dotacje ogółem 21,3%. W gminach miejsko-wiejskich dochody własne stanowiły przeszło połowę dochodów ogółem (51,3%), a subwencja ogólna i dotacje ogółem odpowiednio 27,6% i 21,3%. W gminach miejskich udział dochodów własnych stanowił 61,1% dochodów ogółem, subwencji ogólnej 20,4%, zaś dotacji ogółem 18,6%. W gminach wiejskich również największą kategorią były dochody własne (42,7%), jednak udział ten był znacznie niższy niż w innych typach gmin, głównie na rzecz subwencji ogólnej (34,4%), w mniejszym stopniu dotacji ogółem (22,8%).

Wykres 20. Dochody gmin



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

### III.1.1. Dochody własne

W 2015 r. **dochody własne** gmin ogółem wzrosły o 4,5% w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosły 43 573,3 mln zł, co stanowiło wykonanie planu w 98,8%. W gminach wiejskich dochody własne zamknęły się kwotą 16 452,2 mln zł (wzrost o 5,9%), co oznaczało realizację planu w 98,8%. Gminy miejsko-wiejskie wykonały dochody własne w wysokości 15 192,1 mln zł (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim), a ich plan został zrealizowany w 99,1%. W gminach miejskich dochody własne wyniosły 11 929,0 mln zł (wzrost o 2,5%), co oznaczało wykonanie planu w 98,2%.

Tabl. 26. Dochody własne gmin ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>34 489,9</b>	<b>36 522,9</b>	<b>38 546,0</b>	<b>41 710,7</b>	<b>43 573,3</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	757,0	789,0	742,7	701,6	752,8
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	11 339,8	12 077,2	12 823,8	13 982,7	15 288,7
podatek rolny	1 045,9	1 516,9	1 634,9	1 626,1	1 569,0
podatek od nieruchomości	9 770,6	10 608,0	11 310,7	11 831,5	12 227,2
podatek leśny	186,1	224,4	225,5	207,2	227,2
podatek od środków transportowych	596,5	624,4	638,6	667,0	696,2
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	45,2	43,6	42,7	41,6	39,0
podatek od spadków i darowizn	119,2	126,1	111,6	112,6	103,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	761,6	688,4	710,0	816,8	768,3
wpływy z opłaty skarbowej	217,4	203,0	201,2	204,9	154,9
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	278,0	211,2	275,6	293,9	293,5
wpływy z opłaty targowej	148,6	144,4	137,2	141,3	138,9
dochody z majątku	2 602,4	2 737,2	2 766,4	2 795,8	2 656,7
pozostałe dochody	6 621,5	6 529,2	6 925,0	8 287,8	8 657,9
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>35 454,4</b>	<b>37 751,6</b>	<b>40 066,2</b>	<b>42 539,9</b>	<b>44 112,2</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	672,1	752,1	688,9	705,5	744,3
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	11 128,5	12 400,8	13 144,4	13 766,4	15 099,1

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
podatek rolny	1 075,8	1 547,6	1 656,1	1 667,5	1 612,3
podatek od nieruchomości	9 749,5	10 546,2	11 297,9	11 870,2	12 265,4
podatek leśny	183,3	219,6	225,4	214,3	227,0
podatek od środków transportowych	592,4	624,4	640,7	667,2	690,8
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	46,0	43,4	42,2	41,5	40,9
podatek od spadków i darowizn	112,1	114,2	112,0	108,3	106,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	724,7	702,2	671,0	720,9	705,9
wpływy z opłaty skarbowej	238,0	225,5	216,3	215,6	189,8
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	280,0	240,6	289,0	312,5	305,0
wpływy z opłaty targowej	151,8	150,4	143,9	142,4	141,3
dochody z majątku	3 195,1	3 302,2	3 402,0	3 434,5	3 151,5
pozostałe dochody	7 305,2	6 882,5	7 536,2	8 673,3	8 832,7
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>97,3</b>	<b>96,7</b>	<b>96,2</b>	<b>98,1</b>	<b>98,8</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	112,6	104,9	107,8	99,5	101,1
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	101,9	97,4	97,6	101,6	101,3
podatek rolny	97,2	98,0	98,7	97,5	97,3
podatek od nieruchomości	100,2	100,6	100,1	99,7	99,7
podatek leśny	101,5	102,2	100,0	96,7	100,1
podatek od środków transportowych	100,7	100,0	99,7	100,0	100,8
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,4	100,4	101,1	100,3	95,5
podatek od spadków i darowizn	106,4	110,4	99,7	104,0	97,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	105,1	98,0	105,8	113,3	108,8
wpływy z opłaty skarbowej	91,3	90,0	93,1	95,0	81,6
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	99,3	87,8	95,3	94,1	96,2
wpływy z opłaty targowej	97,9	96,0	95,3	99,2	98,3
dochody z majątku	81,5	82,9	81,3	81,4	84,3
pozostałe dochody	90,6	94,9	91,9	95,6	98,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>106,9</b>	<b>105,9</b>	<b>105,5</b>	<b>108,2</b>	<b>104,5</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	122,6	104,2	94,1	94,5	107,3
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	112,5	106,5	106,2	109,0	109,3
podatek rolny	107,4	145,0	107,8	99,5	96,5
podatek od nieruchomości	107,8	108,6	106,6	104,6	103,3
podatek leśny	113,6	120,6	100,5	91,9	109,6
podatek od środków transportowych	106,4	104,7	102,3	104,4	104,4
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,8	96,3	98,0	97,4	93,8
podatek od spadków i darowizn	98,6	105,7	88,5	100,9	91,6
podatek od czynności cywilnoprawnych	96,2	90,4	103,2	115,0	94,1
wpływy z opłaty skarbowej	96,3	93,4	99,1	101,8	75,6
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	121,5	76,0	130,5	106,6	99,9
wpływy z opłaty targowej	104,3	97,1	95,1	103,0	98,3
dochody z majątku	99,0	105,2	101,1	101,1	95,0
pozostałe dochody	100,0	98,6	106,1	119,7	104,5

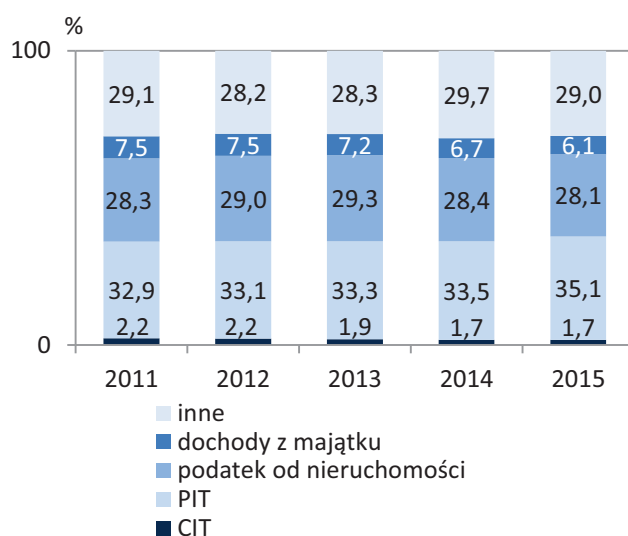
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze dochodów własnych gmin największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 15 288,7 mln zł, co stanowiło 35,1% dochodów własnych. W 2015 r. nastąpił wzrost tej kwoty względem roku poprzedniego o 9,3%, zaś realizacja planu wyniosła 101,3%.

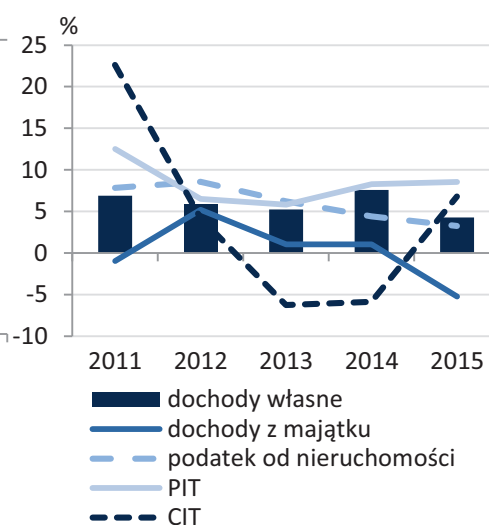
Innym znaczącym źródłem dochodów własnych gmin w 2015 r. był, poza udziałem w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatek od nieruchomości (28,1%). Dochody z tego tytułu wyniosły 12 227,2 mln zł; w porównaniu z 2014 r. dochody te wzrosły o 3,3%. Wykonanie stanowiło 99,7% planu.

Na rachunki gmin przekazane zostały dochody z tytułu udziału we wpływach z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 752,8 mln zł, co oznaczało wzrost o 7,3% w porównaniu z 2014 r. Wykonanie tych dochodów wyniosło 101,1% planu.

Wykres 21. Struktura dochodów własnych gmin



Wykres 22. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### III.1.2. Dotacje ogółem

W 2015 r. **dotacje ogółem** wyniosły 18 674,5 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 2,4% wobec 2014 r. i wykonanie planu w 96,6%. Kwota z tytułu **dotacji celowych** dla gmin wyniosła 14 877,9 mln zł i była wyższa o 3,0% niż w 2014 r. Wartość **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**<sup>22</sup> osiągnęła 3 796,7 mln zł. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez gminy **dotacje ogółem** stanowiły łącznie 21,3%, z tego dotacje celowe 17,0%, a **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625** to 4,3%.

Tabl. 27. Dotacje ogółem dla gmin ogółem

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>18 073,2</b>	<b>17 235,3</b>	<b>16 704,3</b>	<b>18 239,4</b>	<b>18 674,5</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>13 247,2</b>	<b>12 764,2</b>	<b>13 184,5</b>	<b>14 443,0</b>	<b>14 877,9</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	8 895,2	8 822,4	8 739,1	9 228,8	9 499,6
inwestycyjne	8,6	10,4	16,0	17,8	17,5

<sup>22</sup> Patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
na zadania własne	3 401,0	3 023,8	3 595,4	4 312,7	4 438,9
inwestycyjne	1 142,8	667,6	586,5	665,3	829,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	19,7	20,6	20,3	19,4	43,7
inwestycyjne	3,6	4,1	1,7	3,0	17,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	453,0	461,4	434,5	465,7	488,2
inwestycyjne	225,8	212,2	196,7	226,2	253,6
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	251,1	224,1	162,9	195,5	203,5
inwestycyjne	225,6	199,8	144,8	171,3	180,8
otrzymane z funduszy celowych	227,2	211,9	232,3	220,4	203,9
inwestycyjne	184,9	178,7	200,9	192,0	175,5
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>4 826,0</b>	<b>4 471,1</b>	<b>3 519,8</b>	<b>3 796,4</b>	<b>3 796,7</b>
inwestycyjne § 620 i 625	3 859,9	3 526,8	2 710,8	2 948,6	3 386,8

**PLAN w mln zł**

<b>Dotacje ogółem</b>	<b>19 605,6</b>	<b>18 343,8</b>	<b>17 839,4</b>	<b>19 636,3</b>	<b>19 322,6</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>13 602,9</b>	<b>13 086,5</b>	<b>13 498,6</b>	<b>14 789,0</b>	<b>15 141,7</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	8 956,0	8 966,8	8 912,4	9 379,0	9 619,9
inwestycyjne	8,9	11,3	16,4	18,4	18,4
na zadania własne	3 558,4	3 136,4	3 681,8	4 425,7	4 540,1
inwestycyjne	1 210,2	705,6	609,4	699,2	859,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	23,4	21,1	21,6	19,7	44,6
inwestycyjne	6,5	4,1	2,3	2,8	17,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	502,8	495,9	462,2	513,0	517,4
inwestycyjne	268,2	241,2	221,3	262,4	277,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	278,6	243,3	180,1	210,6	213,9
inwestycyjne	251,0	217,7	162,1	185,5	189,8
otrzymane z funduszy celowych	283,8	223,0	240,6	241,0	205,8
inwestycyjne	234,5	187,5	206,8	208,8	174,4
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>6 002,7</b>	<b>5 257,3</b>	<b>4 340,8</b>	<b>4 847,4</b>	<b>4 180,9</b>
inwestycyjne § 620 i 625	4 909,8	4 180,9	3 402,6	3 827,2	3 671,9

**WSKAŹNIK WYKONANIA w %**

<b>Dotacje ogółem</b>	<b>92,2</b>	<b>94,0</b>	<b>93,6</b>	<b>92,9</b>	<b>96,6</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>97,4</b>	<b>97,5</b>	<b>97,7</b>	<b>97,7</b>	<b>98,3</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,3	98,4	98,1	98,4	98,7
inwestycyjne	96,7	91,5	97,3	96,8	95,4
na zadania własne	95,6	96,4	97,7	97,4	97,8
inwestycyjne	94,4	94,6	96,3	95,2	96,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	84,4	97,5	93,9	98,6	98,0
inwestycyjne	54,7	98,1	75,2	105,6	99,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	90,1	93,0	94,0	90,8	94,3
inwestycyjne	84,2	88,0	88,9	86,2	91,5
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	90,1	92,1	90,5	92,8	95,2



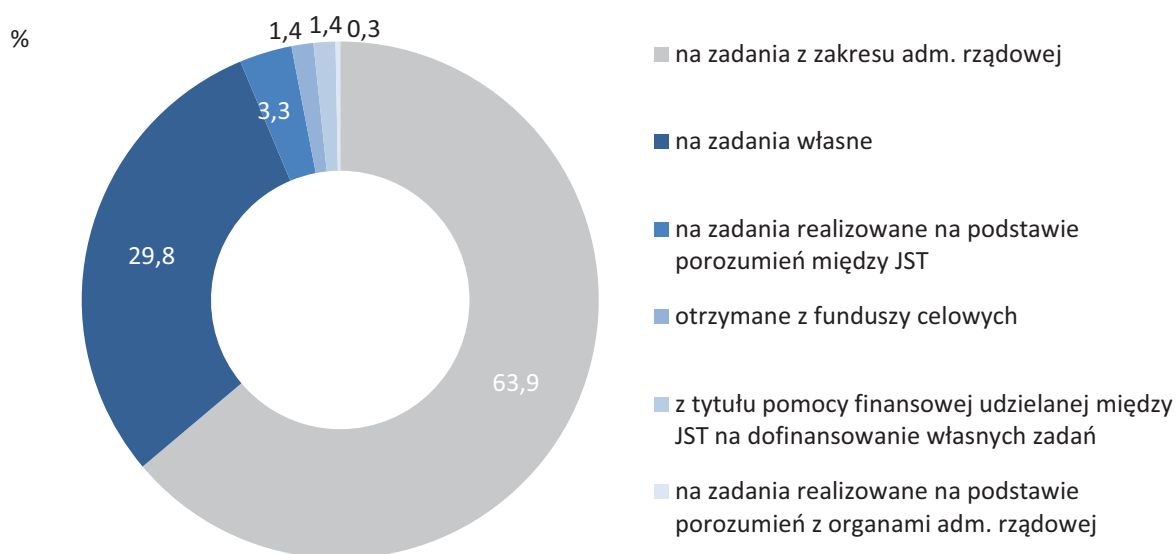
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
inwestycyjne	89,9	91,8	89,3	92,4	95,3
otrzymane z funduszy celowych	80,1	95,0	96,5	91,5	99,1
inwestycyjne	78,9	95,3	97,2	92,0	100,6
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>80,4</b>	<b>85,0</b>	<b>81,1</b>	<b>78,3</b>	<b>90,8</b>
inwestycyjne § 620 i 625	78,6	84,4	79,7	77,0	92,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>104,0</b>	<b>95,4</b>	<b>96,9</b>	<b>109,2</b>	<b>102,4</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>98,1</b>	<b>96,4</b>	<b>103,3</b>	<b>109,5</b>	<b>103,0</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	95,2	99,2	99,1	105,6	102,9
inwestycyjne	126,0	120,0	154,3	111,2	98,5
na zadania własne	99,5	88,9	118,9	120,0	102,9
inwestycyjne	112,6	58,4	87,9	113,4	124,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	30,9	104,2	98,6	95,8	225,1
inwestycyjne	53,7	113,8	42,3	173,2	584,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	113,7	101,9	94,2	107,2	104,8
inwestycyjne	115,7	94,0	92,7	115,0	112,1
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań		89,3	72,7	120,0	104,1
inwestycyjne		88,6	72,5	118,3	105,5
otrzymane z funduszy celowych	78,8	93,3	109,6	94,9	92,5
inwestycyjne	80,9	96,6	112,5	95,6	91,4
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>124,9</b>	<b>92,6</b>	<b>78,7</b>	<b>107,9</b>	<b>100,0</b>
inwestycyjne § 620 i 625	125,6	91,4	76,9	108,8	114,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach **dotacji celowej** część inwestycyjna wyniosła 1 474,5 mln zł, co stanowiło 7,9% całości dotacji ogółem, zaś **dotacja §§ 620 i 625** wpłynęła w kwocie 3 386,8 mln zł, której udział to 18,2% dotacji.

W 2015 r. gminy otrzymały **dotacje celowe** z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** w kwocie 9 499,6 mln zł. W strukturze dochodów gmin dotacje te stanowiły 63,9% dotacji celowych. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** w 2015 r. wyniosły 4 438,9 mln zł, czyli 29,8% całości dotacji celowych.

Wykres 23. Struktura działowa dotacji celowych otrzymanych przez gminy



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### III.1.3. Subwencja ogólna

W 2015 r. **subwencja ogólna** dla gmin wyniosła 25 419,4 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,3% w porównaniu do 2014 r. i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 28. Subwencja ogólna gmin

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>23 267,6</b>	<b>24 649,2</b>	<b>24 793,1</b>	<b>24 598,8</b>	<b>25 419,4</b>
część wyrównawcza	5 845,1	6 078,1	6 258,3	5 947,6	6 042,1
część oświatowa	16 953,1	18 100,8	18 114,7	18 264,7	18 992,7
część rekompensująca	8,3	7,5	7,3	7,0	6,5
część równoważąca	331,5	353,4	331,7	327,4	335,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	129,5	109,3	81,0	52,1	43,0
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>23 266,3</b>	<b>24 617,8</b>	<b>24 751,8</b>	<b>24 587,1</b>	<b>25 417,1</b>
część wyrównawcza	5 847,2	6 078,7	6 258,4	5 947,6	6 042,8
część oświatowa	16 953,0	18 098,1	18 113,4	18 264,4	18 993,8
część rekompensująca	7,3	7,5	7,3	7,0	6,9
część równoważąca	331,5	353,7	331,7	327,4	335,1
uzupełnienie subwencji ogólnej	127,2	79,8	40,8	40,7	38,5
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>100,0</b>	<b>100,1</b>	<b>100,2</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	114,2	100,0	100,0	99,4	93,9
część równoważąca	100,0	99,9	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	101,8	137,0	198,4	128,1	111,6

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>102,6</b>	<b>105,9</b>	<b>100,6</b>	<b>99,2</b>	<b>103,3</b>
część wyrównawcza	97,8	104,0	103,0	95,0	101,6
część oświatowa	104,5	106,8	100,1	100,8	104,0
część rekompensująca	123,7	90,0	97,5	95,5	92,9
część równoważąca	98,8	106,6	93,9	98,7	102,4
uzupełnienie subwencji ogólnej	100,2	84,4	74,1	64,3	82,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### III.2. WYDATKI GMIN

W 2015 r. **wydatki ogółem** gmin wyniosły 85 944,4 mln zł (o 1,0% więcej niż w 2014 r.). Ich plan został wykonany w 93,7%. W strukturze wydatków gmin w 2015 r. **wydatki bieżące** stanowiły 83,1% (71 455,1 mln zł), zaś **wydatki majątkowe** to 16,9% (14 489,2 mln zł). Wydatki ogółem w 2015 r. wzrastały za sprawą wydatków bieżących, podczas, gdy majątkowe uległy obniżeniu.

Tabl. 29. Wydatki gmin według typów

Gminy ogółem	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>79 686,9</b>	<b>78 491,4</b>	<b>79 442,5</b>	<b>85 070,1</b>	<b>85 944,4</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>61 434,1</b>	<b>64 306,0</b>	<b>66 270,3</b>	<b>69 615,4</b>	<b>71 455,1</b>
na wynagrodzenia	24 584,4	25 626,8	26 035,3	26 845,5	27 674,8
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>18 252,8</b>	<b>14 185,4</b>	<b>13 172,2</b>	<b>15 454,8</b>	<b>14 489,2</b>
inwestycyjne	17 922,3	13 857,5	12 859,9	15 143,4	14 209,0
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>86 102,5</b>	<b>84 575,1</b>	<b>85 948,0</b>	<b>91 544,1</b>	<b>91 753,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>64 427,3</b>	<b>67 653,4</b>	<b>70 138,6</b>	<b>73 365,5</b>	<b>75 336,7</b>
na wynagrodzenia	25 079,2	26 189,6	26 646,9	27 389,3	28 343,3
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>21 675,1</b>	<b>16 921,7</b>	<b>15 809,4</b>	<b>18 178,6</b>	<b>16 416,6</b>
inwestycyjne	21 318,5	16 555,7	15 467,1	17 848,4	16 117,0
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,5</b>	<b>92,8</b>	<b>92,4</b>	<b>92,9</b>	<b>93,7</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,4</b>	<b>95,1</b>	<b>94,5</b>	<b>94,9</b>	<b>94,8</b>
na wynagrodzenia	98,0	97,9	97,7	98,0	97,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>84,2</b>	<b>83,8</b>	<b>83,3</b>	<b>85,0</b>	<b>88,3</b>
inwestycyjne	84,1	83,7	83,1	84,8	88,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>99,9</b>	<b>98,5</b>	<b>101,2</b>	<b>107,1</b>	<b>101,0</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>102,8</b>	<b>104,7</b>	<b>103,1</b>	<b>105,0</b>	<b>102,6</b>
na wynagrodzenia	108,0	104,2	101,6	103,1	103,1
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>91,3</b>	<b>77,7</b>	<b>92,9</b>	<b>117,3</b>	<b>93,8</b>
inwestycyjne	91,0	77,3	92,8	117,8	93,8

<b>Gminy wiejskie</b>	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>34 976,5</b>	<b>34 191,5</b>	<b>35 028,6</b>	<b>37 416,5</b>	<b>37 575,1</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>26 589,9</b>	<b>27 827,8</b>	<b>28 750,9</b>	<b>30 102,8</b>	<b>30 757,5</b>
na wynagrodzenia	10 770,4	11 236,4	11 458,0	11 774,6	12 096,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>8 386,6</b>	<b>6 363,6</b>	<b>6 277,7</b>	<b>7 313,7</b>	<b>6 817,6</b>
inwestycyjne	8 328,5	6 291,8	6 210,0	7 244,9	6 742,1
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>37 947,3</b>	<b>37 089,0</b>	<b>38 136,0</b>	<b>40 590,1</b>	<b>40 365,7</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>27 984,7</b>	<b>29 416,3</b>	<b>30 569,2</b>	<b>31 882,7</b>	<b>32 574,2</b>
na wynagrodzenia	11 023,6	11 527,4	11 775,4	12 059,9	12 437,4
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>9 962,6</b>	<b>7 672,7</b>	<b>7 566,8</b>	<b>8 707,4</b>	<b>7 791,5</b>
inwestycyjne	9 896,2	7 594,2	7 493,9	8 634,9	7 714,6
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,2</b>	<b>92,2</b>	<b>91,9</b>	<b>92,2</b>	<b>93,1</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,0</b>	<b>94,6</b>	<b>94,1</b>	<b>94,4</b>	<b>94,4</b>
na wynagrodzenia	97,7	97,5	97,3	97,6	97,3
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>84,2</b>	<b>82,9</b>	<b>83,0</b>	<b>84,0</b>	<b>87,5</b>
inwestycyjne	84,2	82,9	82,9	83,9	87,4
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>99,1</b>	<b>97,8</b>	<b>102,4</b>	<b>106,8</b>	<b>100,4</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>102,4</b>	<b>104,7</b>	<b>103,3</b>	<b>104,7</b>	<b>102,2</b>
na wynagrodzenia	106,7	104,3	102,0	102,8	102,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>89,9</b>	<b>75,9</b>	<b>98,7</b>	<b>116,5</b>	<b>93,2</b>
inwestycyjne	89,9	75,5	98,7	116,7	93,1

<b>Gminy miejsko-wiejskie</b>	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>26 660,7</b>	<b>26 446,3</b>	<b>26 774,7</b>	<b>28 644,7</b>	<b>29 117,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>20 642,3</b>	<b>21 667,1</b>	<b>22 444,1</b>	<b>23 564,8</b>	<b>24 309,3</b>
na wynagrodzenia	8 213,7	8 559,9	8 713,0	9 015,9	9 337,0
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>6 018,3</b>	<b>4 779,2</b>	<b>4 330,6</b>	<b>5 079,9</b>	<b>4 807,9</b>
inwestycyjne	5 863,5	4 651,3	4 197,8	4 946,4	4 680,3
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>28 683,5</b>	<b>28 330,4</b>	<b>28 771,2</b>	<b>30 600,0</b>	<b>30 904,8</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>21 581,3</b>	<b>22 709,4</b>	<b>23 657,4</b>	<b>24 738,2</b>	<b>25 547,4</b>
na wynagrodzenia	8 363,5	8 728,3	8 894,6	9 179,5	9 540,2
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>7 102,3</b>	<b>5 621,0</b>	<b>5 113,8</b>	<b>5 861,8</b>	<b>5 357,4</b>
inwestycyjne	6 939,6	5 475,9	4 972,5	5 720,0	5 219,6
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,9</b>	<b>93,3</b>	<b>93,1</b>	<b>93,6</b>	<b>94,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,6</b>	<b>95,4</b>	<b>94,9</b>	<b>95,3</b>	<b>95,2</b>
na wynagrodzenia	98,2	98,1	98,0	98,2	97,9
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>84,7</b>	<b>85,0</b>	<b>84,7</b>	<b>86,7</b>	<b>89,7</b>
inwestycyjne	84,5	84,9	84,4	86,5	89,7

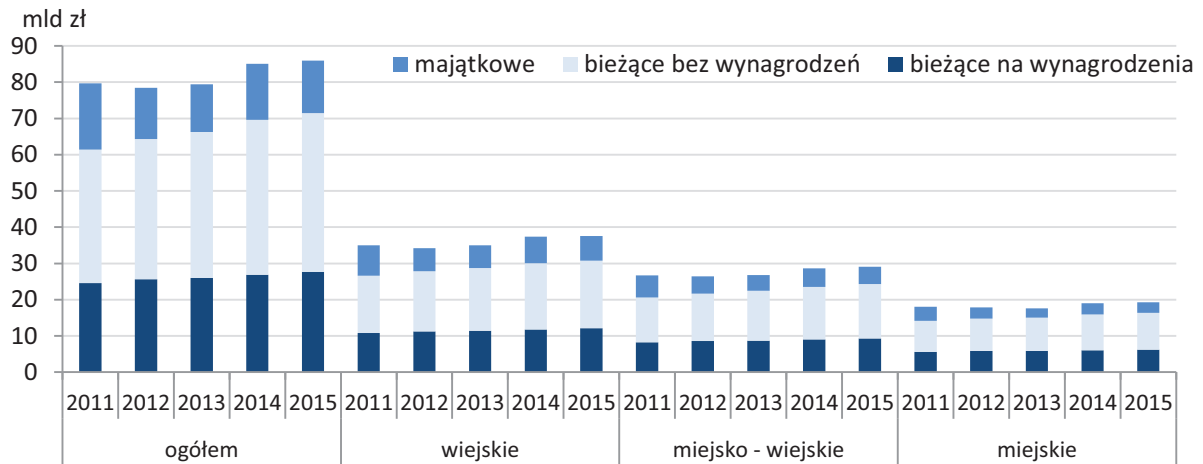
Gminy miejsko-wiejskie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>100,8</b>	<b>99,2</b>	<b>101,2</b>	<b>107,0</b>	<b>101,6</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>103,1</b>	<b>105,0</b>	<b>103,6</b>	<b>105,0</b>	<b>103,2</b>
na wynagrodzenia	108,5	104,2	101,8	103,5	103,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>93,6</b>	<b>79,4</b>	<b>90,6</b>	<b>117,3</b>	<b>94,6</b>
inwestycyjne	93,2	79,3	90,2	117,8	94,6

Gminy miejskie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>18 049,7</b>	<b>17 853,6</b>	<b>17 639,2</b>	<b>19 008,9</b>	<b>19 252,0</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>14 201,9</b>	<b>14 811,1</b>	<b>15 075,4</b>	<b>15 947,7</b>	<b>16 388,3</b>
na wynagrodzenia	5 600,3	5 830,6	5 864,3	6 055,0	6 241,1
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>3 847,8</b>	<b>3 042,5</b>	<b>2 563,9</b>	<b>3 061,2</b>	<b>2 863,7</b>
inwestycyjne	3 730,3	2 914,4	2 452,2	2 952,1	2 786,5
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>19 471,6</b>	<b>19 155,8</b>	<b>19 040,8</b>	<b>20 353,9</b>	<b>20 482,8</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>14 861,4</b>	<b>15 527,7</b>	<b>15 912,1</b>	<b>16 744,7</b>	<b>17 215,0</b>
na wynagrodzenia	5 692,1	5 934,0	5 976,9	6 150,0	6 365,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>4 610,3</b>	<b>3 628,0</b>	<b>3 128,7</b>	<b>3 609,3</b>	<b>3 267,7</b>
inwestycyjne	4 482,7	3 485,6	3 000,7	3 493,4	3 182,9
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,7</b>	<b>93,2</b>	<b>92,6</b>	<b>93,4</b>	<b>94,0</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,6</b>	<b>95,4</b>	<b>94,7</b>	<b>95,2</b>	<b>95,2</b>
na wynagrodzenia	98,4	98,3	98,1	98,5	98,0
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>83,5</b>	<b>83,9</b>	<b>81,9</b>	<b>84,8</b>	<b>87,6</b>
inwestycyjne	83,2	83,6	81,7	84,5	87,5
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>100,4</b>	<b>98,9</b>	<b>98,8</b>	<b>107,8</b>	<b>101,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>103,3</b>	<b>104,3</b>	<b>101,8</b>	<b>105,8</b>	<b>102,8</b>
na wynagrodzenia	109,9	104,1	100,6	103,3	103,1
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>91,0</b>	<b>79,1</b>	<b>84,3</b>	<b>119,4</b>	<b>93,5</b>
inwestycyjne	90,3	78,1	84,1	120,4	94,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

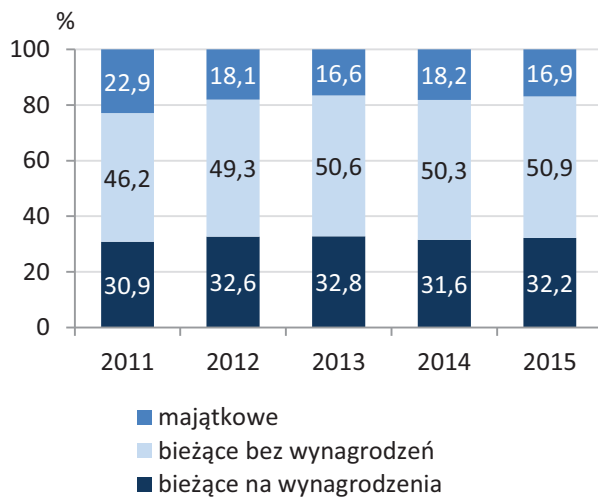
Największy udział w wydatkach ogółem miały gminy wiejskie (43,7%), ich wydatki wyniosły 37 575,1 mln zł. Wydatki gmin miejsko-wiejskich osiągnęły poziom 29 117,3 mln zł (33,9%), zaś gminy miejskie wydały 19 252,0 mln zł (22,4%).

Wykres 24. Wydatki według typów gmin

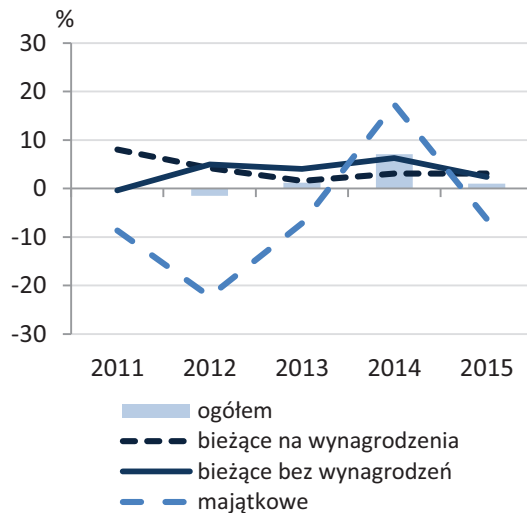


Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wykres 25. Struktura wydatków gmin



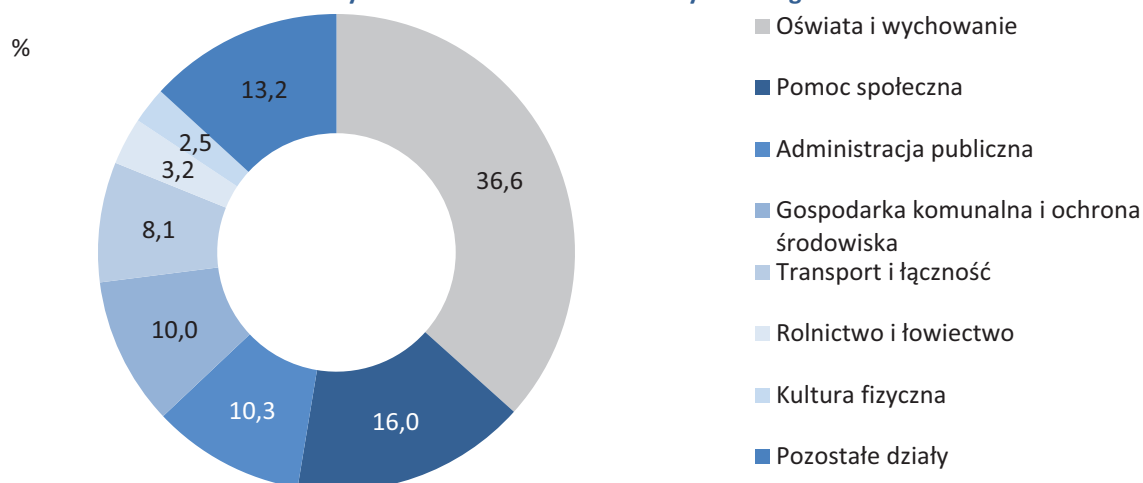
Wykres 26. Zmiana wybranych kategorii wydatków (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2015 r., podobnie jak w latach poprzednich, największy udział miały wydatki w działach: „Oświata i wychowanie” (37,2%), „Pomoc społeczna” (16,0%), „Administracja publiczna” (10,3%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (10,0%) oraz „Transport i łączność” (7,7%).

Wykres 27. Struktura działowa wydatków gmin



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W najważniejszych działach zanotowano wzrosty wobec roku poprzedniego. Wydatki wykonane przez gminy w dziale „Oświata i wychowanie” wzrosły o 1,4% w stosunku do 2014 r., osiągając wartość 31 494,6 mln zł. Wartość wydatków w dziale „Pomoc społeczna” wyniosła 13 718,0 mln zł, czyli o 0,2% więcej niż rok wcześniej, zaś w dziale „Administracja publiczna” – 8 893,4 mln zł, tj. o 0,2% więcej niż w 2014 r.

Tabl. 30. Wydatki gmin

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>79 686,9</b>	<b>78 491,4</b>	<b>79 442,5</b>	<b>85 070,1</b>	<b>85 944,4</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>61 434,1</b>	<b>64 306,0</b>	<b>66 270,3</b>	<b>69 615,4</b>	<b>71 455,1</b>
na wynagrodzenia	24 584,4	25 626,8	26 035,3	26 845,5	27 674,8
osobowe	22 091,8	23 088,6	23 463,2	24 212,4	25 012,3
pochodne od wynagrodzeń	4 214,8	4 828,1	5 017,4	5 182,4	5 379,3
dotacje	3 832,6	4 192,3	4 562,6	5 004,9	5 416,5
na obsługę długu	1 089,7	1 399,7	1 100,3	925,2	771,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	14,4	7,8	6,9	7,3	6,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 306,0	11 308,5	11 508,9	11 768,3	11 667,5
pozostałe wydatki	16 392,1	16 942,8	18 038,9	19 881,8	20 538,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>18 252,8</b>	<b>14 185,4</b>	<b>13 172,2</b>	<b>15 454,8</b>	<b>14 489,2</b>
inwestycyjne	17 922,3	13 857,5	12 859,9	15 143,4	14 209,0
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>86 102,5</b>	<b>84 575,1</b>	<b>85 948,0</b>	<b>91 544,1</b>	<b>91 753,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>64 427,3</b>	<b>67 653,4</b>	<b>70 138,6</b>	<b>73 365,5</b>	<b>75 336,7</b>
na wynagrodzenia	25 079,2	26 189,6	26 646,9	27 389,3	28 343,3
osobowe	22 478,3	23 536,0	23 960,0	24 644,7	25 572,1
pochodne od wynagrodzeń	4 399,3	5 010,3	5 254,6	5 405,1	5 630,0
dotacje	3 930,9	4 306,6	4 700,1	5 134,2	5 566,9
na obsługę długu	1 170,9	1 483,8	1 269,9	1 056,7	904,0
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	77,7	80,6	79,8	69,7	63,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11 553,2	11 651,7	11 851,9	12 122,2	12 005,5

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
pozostałe wydatki	18 216,0	18 930,8	20 335,5	22 188,3	22 823,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>21 675,1</b>	<b>16 921,7</b>	<b>15 809,4</b>	<b>18 178,6</b>	<b>16 416,6</b>
inwestycyjne	21 318,5	16 555,7	15 467,1	17 848,4	16 117,0
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,5</b>	<b>92,8</b>	<b>92,4</b>	<b>92,9</b>	<b>93,7</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>95,4</b>	<b>95,1</b>	<b>94,5</b>	<b>94,9</b>	<b>94,8</b>
na wynagrodzenia	98,0	97,9	97,7	98,0	97,6
osobowe	98,3	98,1	97,9	98,2	97,8
pochodne od wynagrodzeń	95,8	96,4	95,5	95,9	95,5
dotacje	97,5	97,3	97,1	97,5	97,3
na obsługę długu	93,1	94,3	86,6	87,6	85,3
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	18,5	9,7	8,6	10,5	11,0
świadczenia na rzecz osób fizycznych	97,9	97,1	97,1	97,1	97,2
pozostałe wydatki	90,0	89,5	88,7	89,6	90,0
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>84,2</b>	<b>83,8</b>	<b>83,3</b>	<b>85,0</b>	<b>88,3</b>
inwestycyjne	84,1	83,7	83,1	84,8	88,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>99,9</b>	<b>98,5</b>	<b>101,2</b>	<b>107,1</b>	<b>101,0</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>102,8</b>	<b>104,7</b>	<b>103,1</b>	<b>105,0</b>	<b>102,6</b>
na wynagrodzenia	108,0	104,2	101,6	103,1	103,1
osobowe	108,0	104,5	101,6	103,2	103,3
pochodne od wynagrodzeń	107,8	114,6	103,9	103,3	103,8
dotacje	93,9	109,4	108,8	109,7	108,2
na obsługę długu	156,0	128,5	78,6	84,1	83,4
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	116,0	54,2	87,9	107,0	94,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	96,0	100,0	101,8	102,3	99,1
pozostałe wydatki	99,3	103,4	106,5	110,2	103,3
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>91,3</b>	<b>77,7</b>	<b>92,9</b>	<b>117,3</b>	<b>93,8</b>
inwestycyjne	91,0	77,3	92,8	117,8	93,8

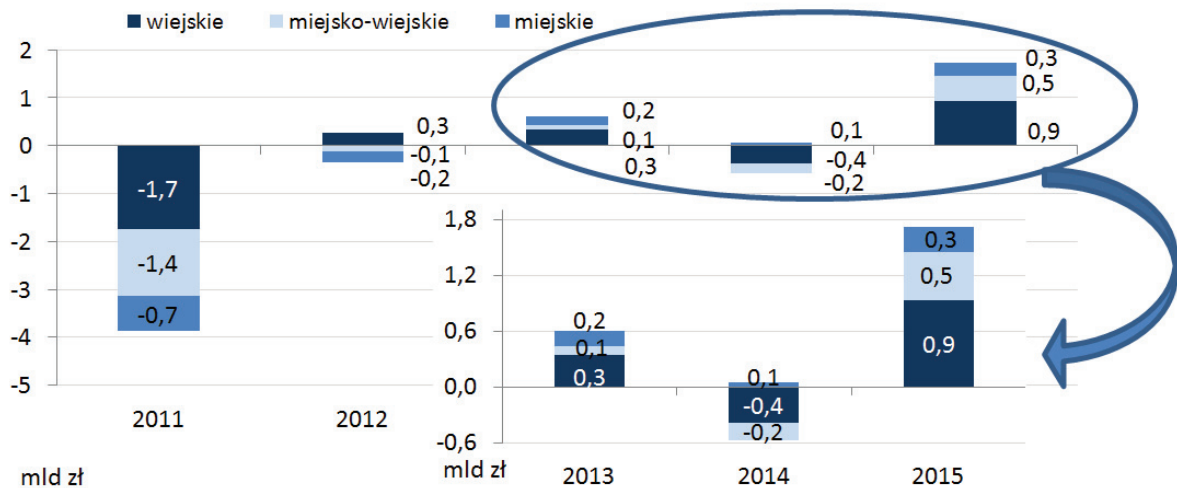
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### III.3. WYNIK BUDŻETÓW GMIN

W 2015 r. wynik budżetów gmin był dodatni (nadwyżka) i wyniósł 1 722,9 mln zł, wobec deficytu na poziomie 521,2 mln zł w 2014 r. Na 2015 r. planowany był deficyt w wysokości 2 901,4 mln zł. Gminy wiejskie osiągnęły nadwyżkę w wysokości 932,3 mln zł, zaś gminy miejsko-wiejskie i gminy wiejskie zanotowały dodatni wynik na poziomie odpowiednio: 511,6 mln zł i 278,9 mln zł.



Wykres 28. Wynik według typów gmin

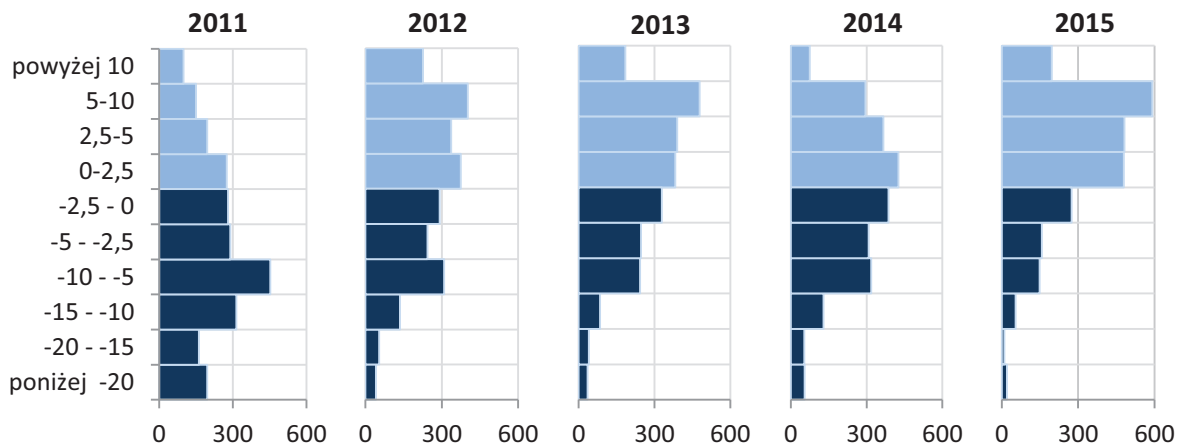


Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

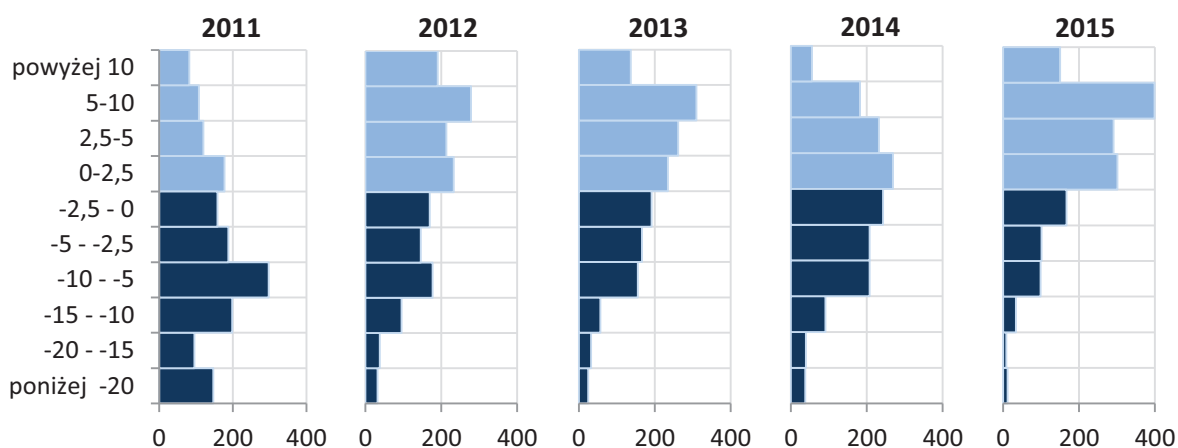
Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 1 748 gminach (72,5% wszystkich gmin). Dodatnią relację wyniku do dochodów powyżej 10% osiągnęło 196 gmin. Deficyt wystąpił w 664 gminach, tj. w 17,5% ogólnej liczby gmin. Wśród gmin, które odnotowały deficyt, 20 wykazało ujemny wynik finansowy do dochodów powyżej 10%. Dla porównania w 2014 r. nadwyżkę wypracowano w 1 163 gminach (48,2% ogólnej liczby gmin), zaś deficyt wystąpił w 1 250 gminach, tj. w 51,8% ogólnej liczby gmin.

Wykres 29. Gminy według relacji wyniku budżetowego do dochodów

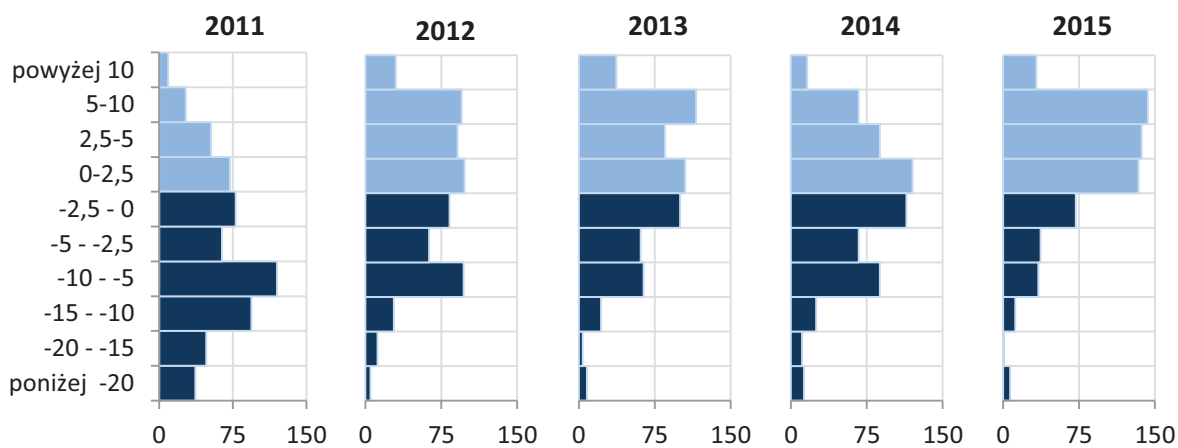
Gminy ogółem



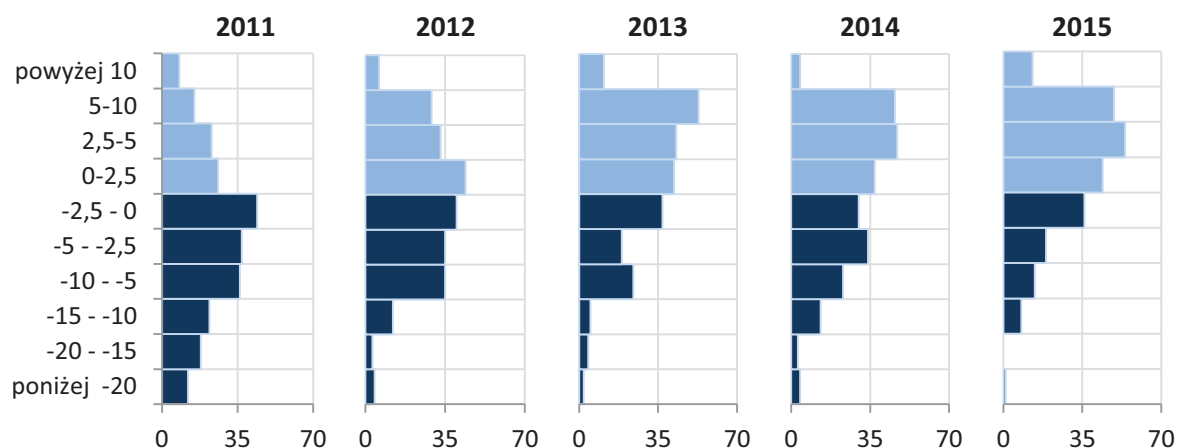
### Gminy wiejskie



### Gminy miejsko-wiejskie



### Gminy miejskie



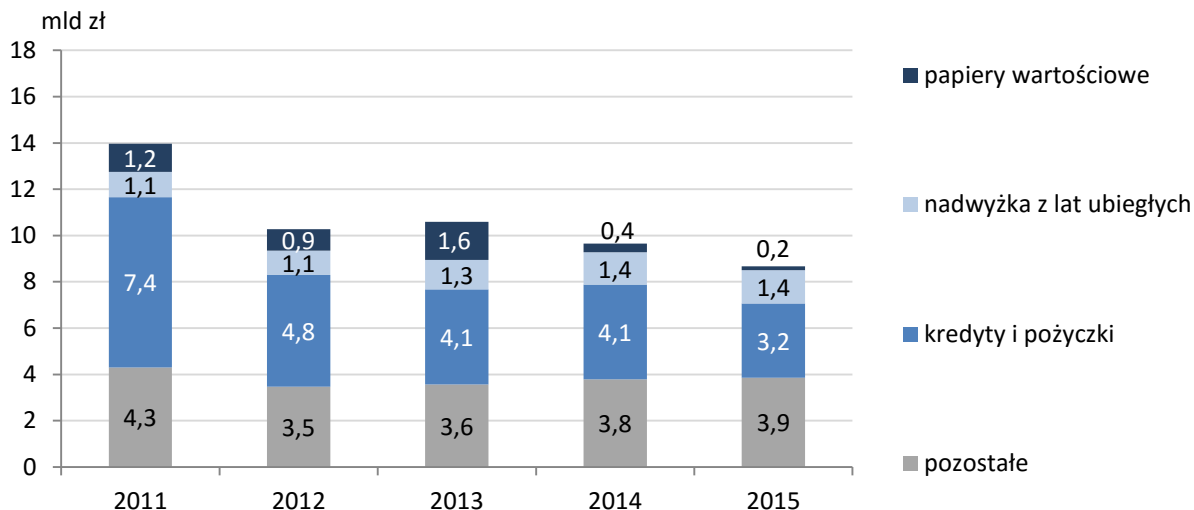
Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika domknięte lewostronnie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### III.4. FINANSOWANIE

W 2015 r. **przychody** gmin wyniosły 8.671,3 mln zł. Największy udział (54,9%) miała po raz pierwszy wyodrębniona w 2014 r. kategoria tzw. wolnych środków<sup>23</sup> w wysokości 4 338,5 mln zł. Kredyty i pożyczki (40,7% przychodów), które wyniosły 3 216,1 mln zł. Spadło znaczenie przychodów z tytułu nadwyżki z lat ubiegłych do 13,6 mln zł (tj. 0,2% z 14,5% w roku poprzednim).

Wykres 30. Przychody gmin

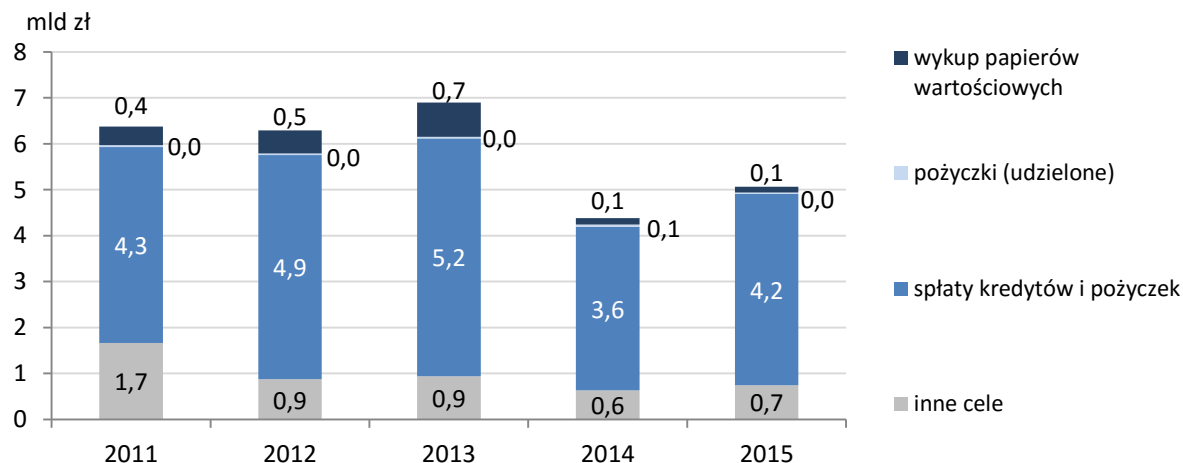


Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta jest ujęta za lata 2014-2015 w grupie pozostałych przychodów.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. **rozchody** gmin wyniosły 5 064,6 mln zł. Największy udział w rozchodach (54,4%) stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 2 534,9 mln zł. Wykup papierów wartościowych i obligacji samorządowych stanowił 2,6% rozchodów gmin ogółem, tj. 119,1 mln zł.

Wykres 31. Rozchody gmin



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

<sup>23</sup> Por. Rozdział II Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego II.4 Finansowanie.

### III.5. ZADŁUŻENIE GMIN

W 2015 r. **zobowiązania** gmin ogółem wyniosły 25 428,7 mln zł (spadek o 3,8% w porównaniu do 2014 r.). Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek stanowiło 96,3% zobowiązań ogółem wszystkich gmin, tj. 25 137,9 mln zł. Zobowiązania ogółem w 2015 r. wystąpiły w 2 350 gminach (97,4% ogółu). Zadłużenie bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych odnotowano w 2 315 gminach, co odpowiadało 96,0% ogółu.

Tabl. 31. Udział gmin w województwie według wskaźnika zadłużenia w 2015 r.

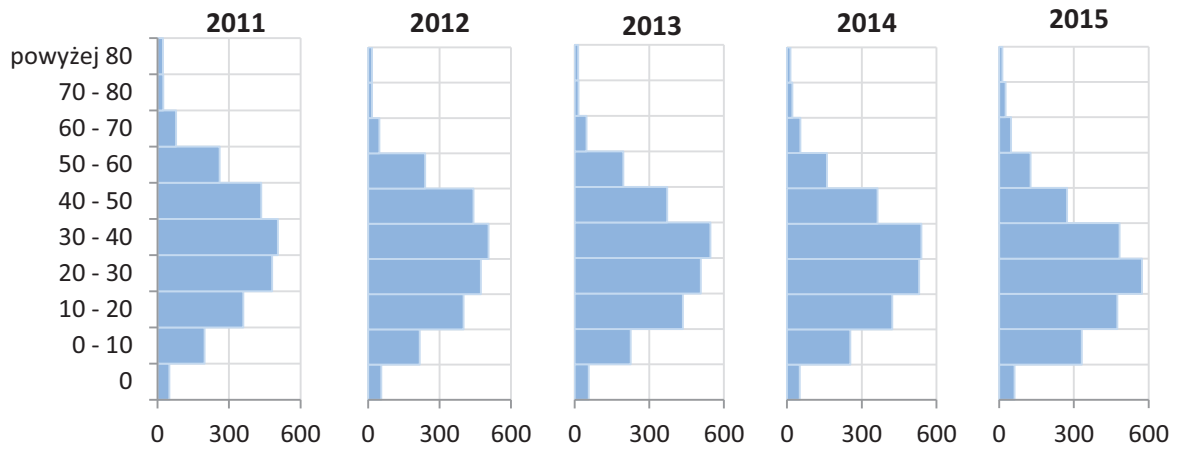
Województwo	Liczba gmin	Liczba gmin				Udział gmin w danym przedziale (%)			
		Przedziały				0-20	21-40	41-60	61<
		0-20	21-40	41-60	61<				
<b>Polska</b>	<b>2412</b>	<b>88</b>	<b>399</b>	<b>1057</b>	<b>868</b>	<b>3,6</b>	<b>16,5</b>	<b>43,8</b>	<b>36,0</b>
Dolnośląskie	165	9	34	88	34,0	5,5	20,6	53,3	20,6
Kujawsko-pomorskie	140	2	19	58	61,0	1,4	13,6	41,4	43,6
Lubelskie	209	7	29	90	83	3,3	13,9	43,1	39,7
Lubuskie	80	3	21	32	24	3,8	26,3	40,0	30,0
Łódzkie	174	2	23	66	83	1,1	13,2	37,9	47,7
Małopolskie	179	9	34	92	44	5,0	19,0	51,4	24,6
Mazowieckie	309	6	39	129	135	1,9	12,6	41,7	43,7
Opolskie	70	2	4	31	33	2,9	5,7	44,3	47,1
Podkarpackie	156	2	24	72	58	1,3	15,4	46,2	37,2
Podlaskie	115	4	10	47	54	3,5	8,7	40,9	47,0
Pomorskie	119	2	28	51	38	1,7	23,5	42,9	31,9
Śląskie	148	7	28	57	56	4,7	18,9	38,5	37,8
Świętokrzyskie	101	9	36	35	21	8,9	35,6	34,7	20,8
Warmińsko-mazurskie	114	4	24	59	27	3,5	21,1	51,8	23,7
Wielkopolskie	222	4	21	107	90	1,8	9,5	48,2	40,5
Zachodniopomorskie	111	16	25	43	27	14,4	22,5	38,7	24,3

Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

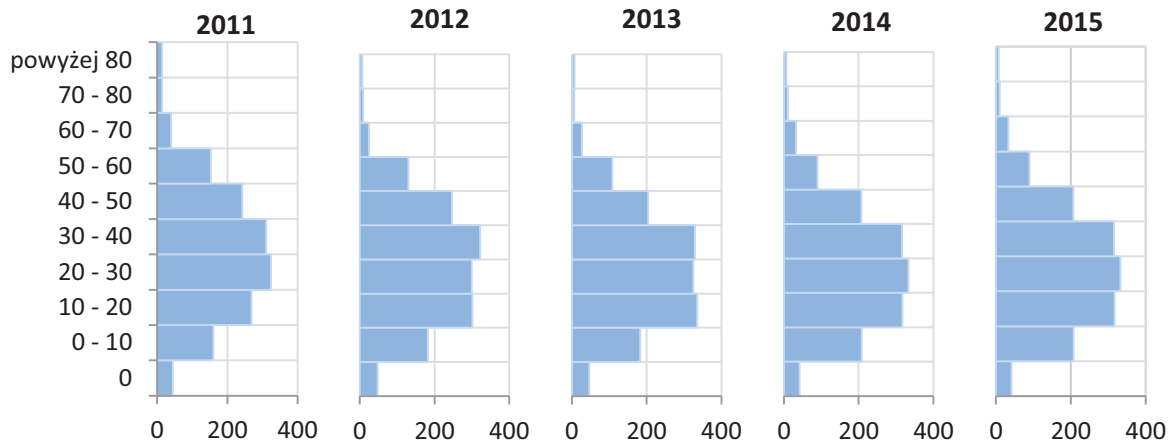
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 32. Gminy według relacji zadłużenia do dochodów

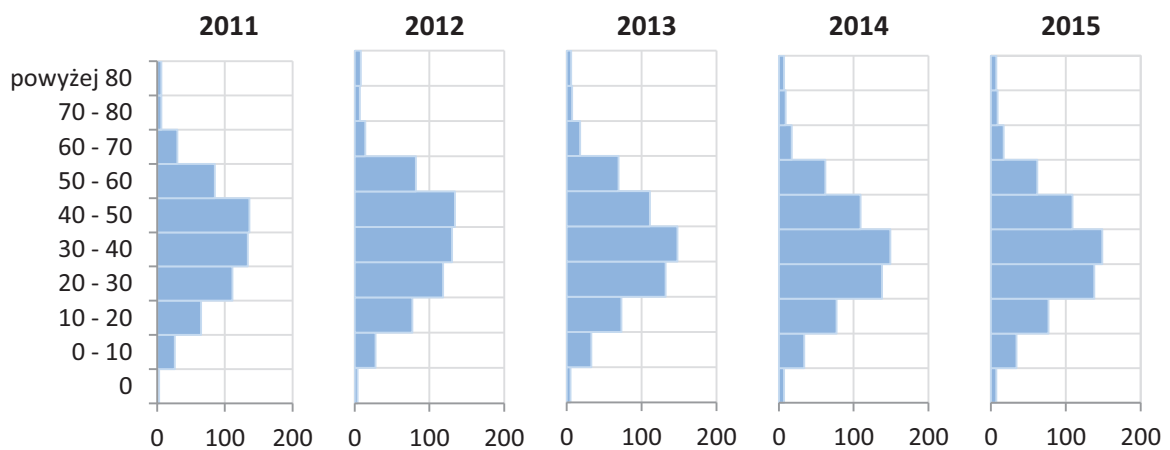
Gminy ogółem



Gminy wiejskie



Gminy miejsko-wiejskie



### Gminy miejskie

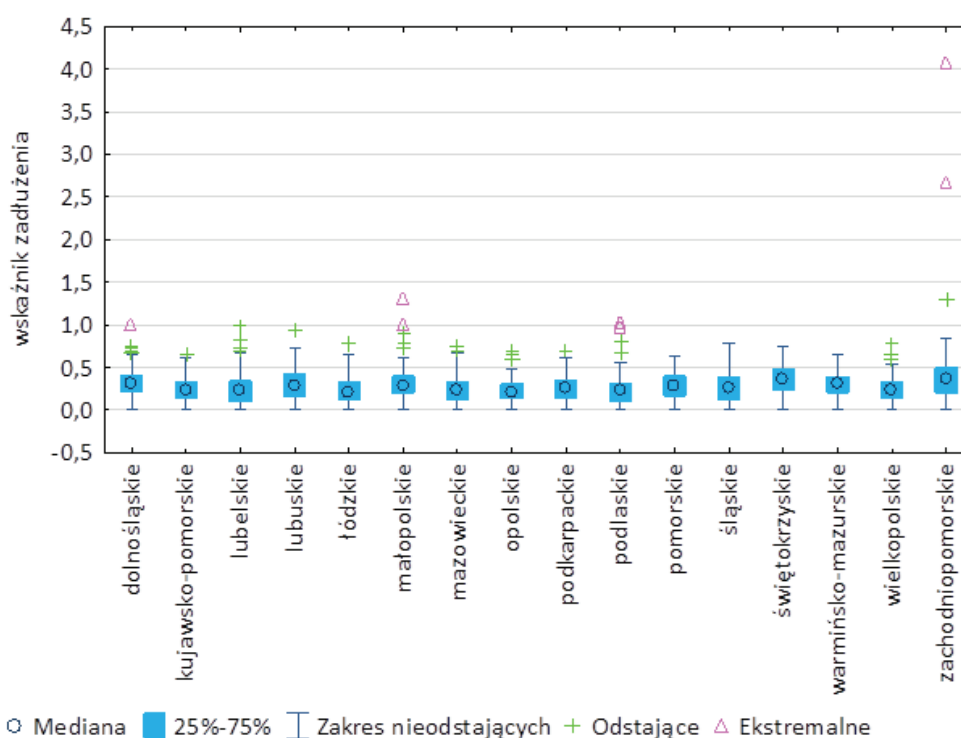


Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

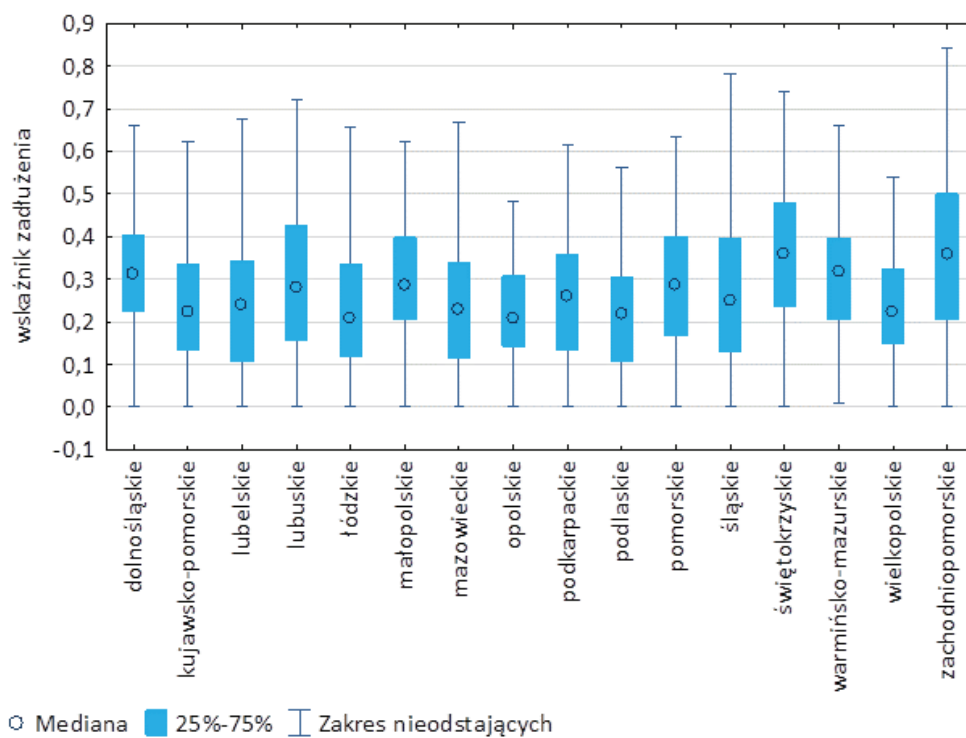
Wskaźnik zadłużenia liczony jako relacja zobowiązań ogółem do dochodów dla gmin w 2015 r. wyniósł 29,0%, co oznaczało spadek o 2,3 p. proc. w stosunku do 2014 r. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wynosił 27,0% (spadek o 1,5 p. proc. w porównaniu do 2014 r.).

Wykres 33. Relacja zadłużenia do dochodów gmin według województw



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 percentyla do 75 percentyla.

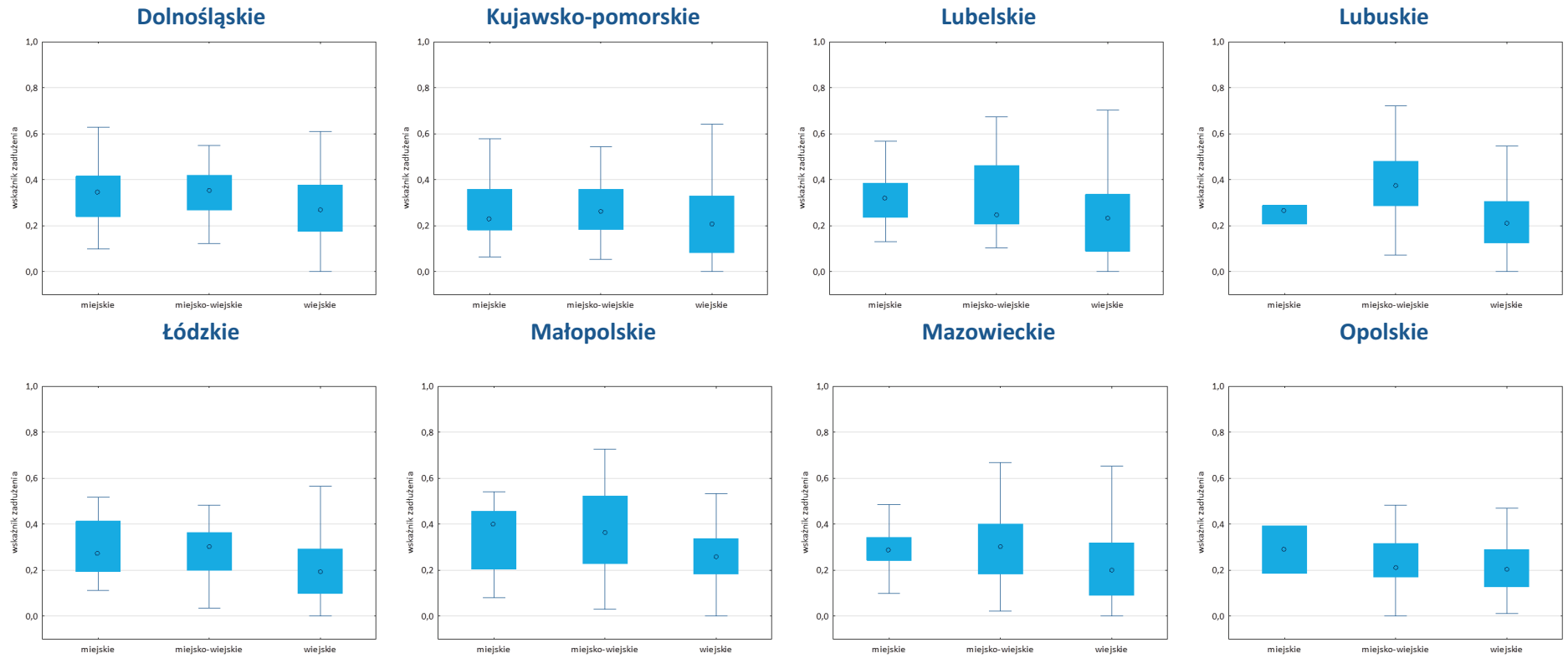
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.



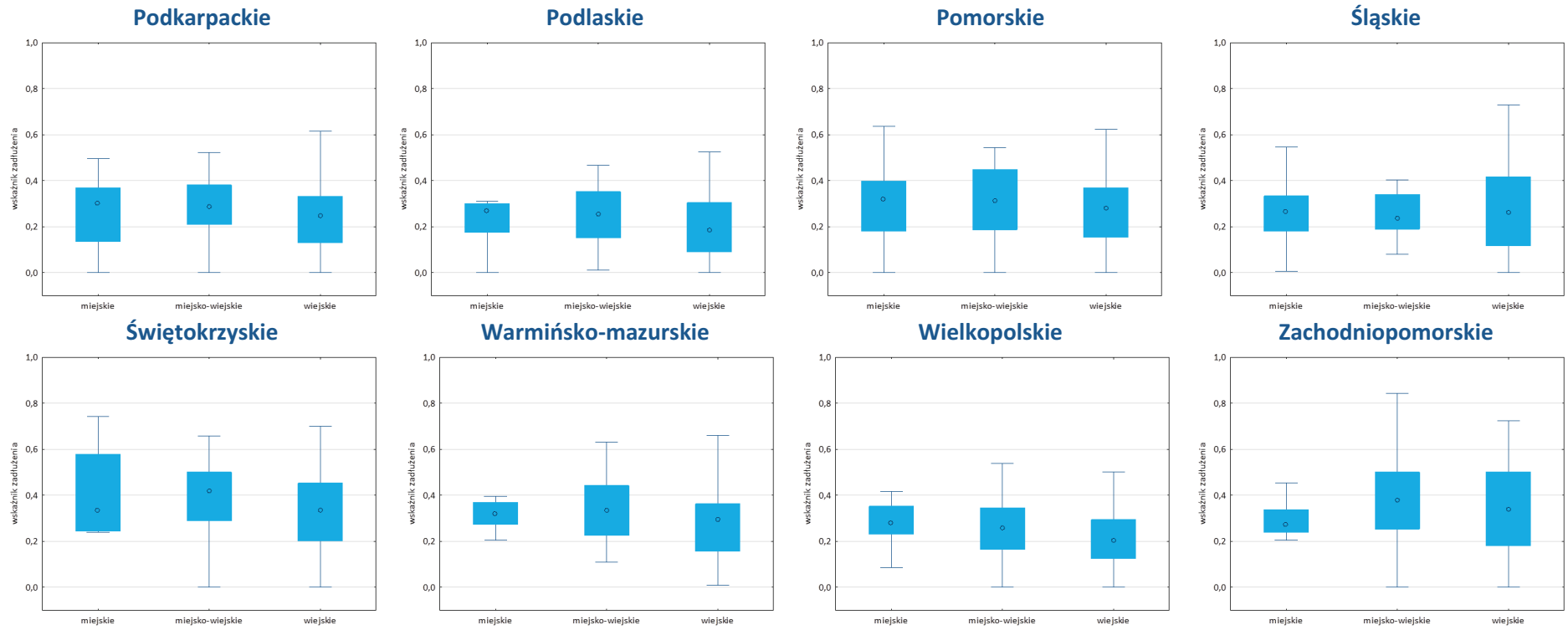
Wykres bez uwzględnienia obserwacji ekstremalnych i odstających.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 34. Relacja zadłużenia do dochodów według typów gmin







Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. Bez uwzględnienia wartości odstających i ekstremalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## IV. GOSPODARKA FINANSOWA MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2015 r. dochody miast na prawach powiatu<sup>24</sup> wyniosły 70 560,1 mln zł, a wydatki 69 824,2 mln zł. Rok budżetowy 2015 miasta na prawach powiatu zamknęły nadwyżką w wysokości 735,9 mln zł. W porównaniu z 2014 r. dochody wzrosły o 3,4%, zaś wydatki o 0,2%.

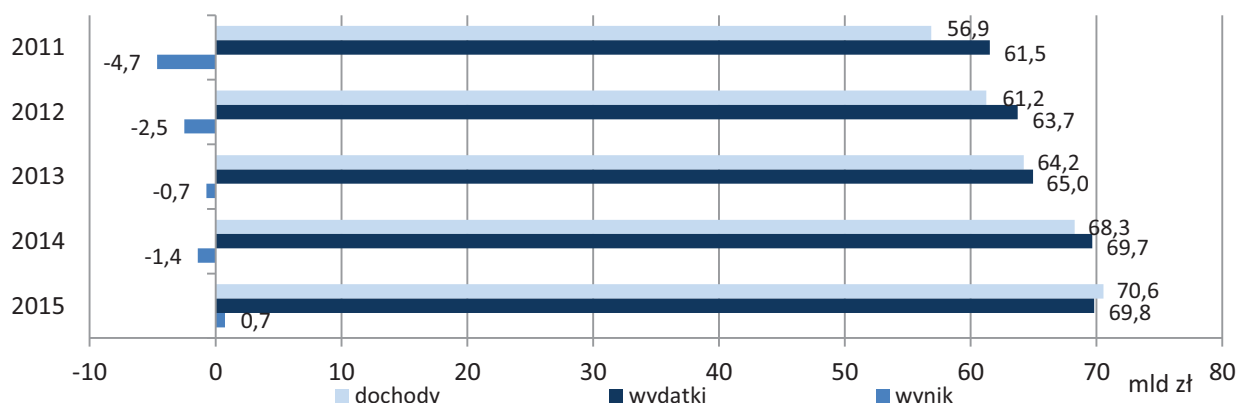
Tabl. 32. Dochody, wydatki i wynik budżetów miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
Dochody	56 859,8	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1
Wydatki	61 510,5	63 730,8	64 952,6	69 661,4	69 824,2
<b>Wynik</b>	<b>-4 650,7</b>	<b>-2 483,8</b>	<b>-736,0</b>	<b>-1 401,6</b>	<b>735,9</b>
<b>PLAN w mln zł</b>					
Dochody	57 694,7	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2
Wydatki	65 670,1	67 754,7	69 568,7	74 316,8	73 634,1
<b>Wynik</b>	<b>-7 975,4</b>	<b>-5 392,8</b>	<b>-3 317,2</b>	<b>-5 159,8</b>	<b>-2 711,9</b>
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
Dochody	98,6	98,2	96,9	98,7	99,5
Wydatki	93,7	94,1	93,4	93,7	94,8
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
Dochody	105,5	107,7	104,8	106,3	103,4
Wydatki	104,3	103,6	101,9	107,2	100,2
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2014 średni wzrost dochodów wyniósł 6,1%, zaś wydatków 4,3%. W okresie tym, budżety miast na prawach powiatu zamykały każdy rok budżetowy deficytem.

Wykres 35. Budżety miast na prawach powiatu



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

<sup>24</sup>Zgodnie z art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2013, poz. 595, z późn. zm.) miasto na prawach powiatu jest gminą wykonującą zadania powiatu na zasadach określonych w tej ustawie.

## IV.1. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2015 r. wykonanie **dochodów ogółem** miast na prawach powiatu wyniosło 70 560,1 mln zł i stanowiło 99,5% realizacji planu. W odniesieniu do 2014 r. dochody ogółem wzrosły o 3,4%. W strukturze dochodów ogółem miast na prawach powiatu największą pozycją były dochody własne w wysokości 44 773,7 mln zł, stanowiące 63,5% całości dochodów. **Subwencja ogólna** w kwocie 13 881,6 mln zł stanowiła 19,7%, a **dotacje ogółem** w kwocie 11 904,7 mln zł stanowiły 16,9% ogółu dochodów.

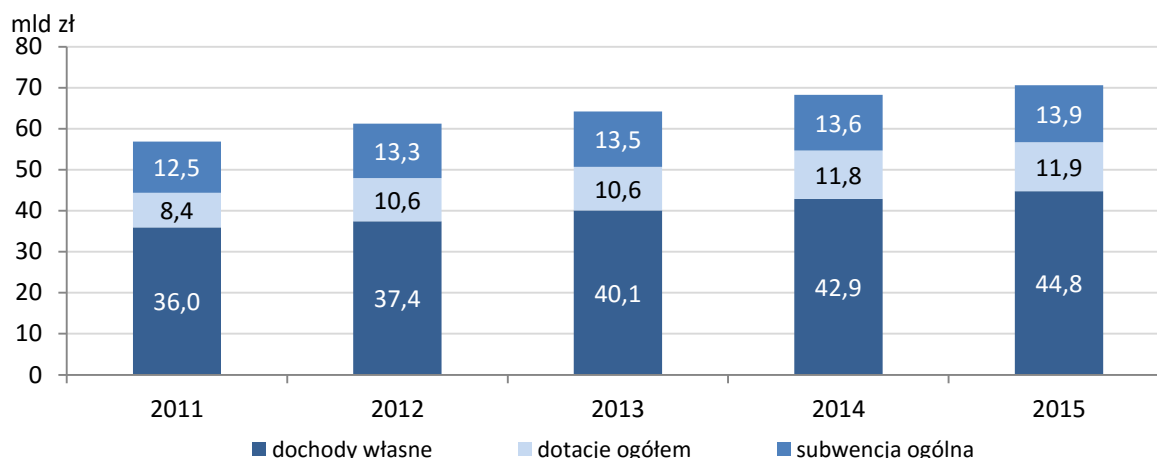
Tabl. 33. Dochody miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	56 859,8	61 247,0	64 216,6	68 259,8	70 560,1
dochody własne	35 951,8	37 407,6	40 058,8	42 894,0	44 773,7
dotacje ogółem	8 424,8	10 559,0	10 610,6	11 814,6	11 904,7
subwencja ogólna	12 483,2	13 280,4	13 547,2	13 551,2	13 881,6
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	57 694,7	62 362,0	66 251,5	69 157,0	70 922,2
dochody własne	36 226,8	38 322,2	41 339,4	43 135,7	44 902,8
dotacje ogółem	8 985,3	10 771,5	11 370,7	12 469,1	12 138,3
subwencja ogólna	12 482,5	13 268,3	13 541,4	13 552,1	13 881,1
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	98,6	98,2	96,9	98,7	99,5
dochody własne	99,2	97,6	96,9	99,4	99,7
dotacje ogółem	93,8	98,0	93,3	94,8	98,1
subwencja ogólna	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	105,5	107,7	104,8	106,3	103,4
dochody własne	104,9	104,0	107,1	107,1	104,4
dotacje ogółem	108,0	125,3	100,5	111,3	100,8
subwencja ogólna	105,8	106,4	102,0	100,0	102,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. dochody ogółem wzrosły o 3,4% w odniesieniu do 2014 r. Najwięcej wzrosły dochody własne, bo o 4,4%. Dotacje ogółem zwiększyły się o 0,8%, natomiast subwencja ogólna – o 2,4%.

Wykres 36. Dochody miast na prawach powiatu



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

#### IV.1.1. Dochody własne

W 2015 r. dochody własne miast na prawach powiatu wyniosły 44 773,7 mln zł i były wyższe o 4,4% niż w 2014 r. Plan dochodów własnych został zrealizowany w 99,7%.

W strukturze dochodów własnych miast na prawach powiatu, największą pozycją, stanowiącą 38,9% dochodów własnych, były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** zrealizowane w kwocie 17 415,2 mln zł, co oznaczało wykonanie planu w 100,9%. W porównaniu do 2014 r. kwota zrealizowanych dochodów wzrosła o 7,7%. W 2015 r. przyrost dochodów miast na prawach powiatu z tytułu wpływu z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) był większy niż średni wzrost dla tej kategorii dochodu w latach 2011-2014, wynoszący 5,3%.

Drugi rok z rzędu rosły wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** - w 2015 r. o 12,1% do kwoty 1 601,7 mln zł. Średni wzrost dla tej kategorii dochodu w latach 2011-2014 wynosił 0,6%.

Tabl. 34. Wykonanie dochodów własnych miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>35 951,8</b>	<b>37 407,6</b>	<b>40 058,8</b>	<b>42 894,0</b>	<b>44 773,7</b>
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	1 260,4	1 210,0	1 109,4	1 181,6	1 325,2
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	262,8	252,7	231,7	246,8	276,4
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	10 968,7	11 300,4	11 829,8	12 698,3	13 698,4
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	3 028,6	3 108,7	3 239,7	3 467,4	3 716,8
podatek rolny	16,4	29,0	30,3	27,5	24,0
podatek od nieruchomości	6 482,5	6 994,6	7 418,7	7 700,6	7 944,1
podatek leśny	1,8	2,3	2,3	2,1	2,5
podatek od środków transportowych	287,9	292,4	302,4	307,4	319,3
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	41,5	40,1	39,9	37,3	33,9
podatek od spadków i darowizn	154,3	159,3	143,8	149,0	143,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 012,2	804,0	918,7	980,9	980,9
opłata skarbową	272,8	282,5	287,5	296,6	253,8
opłata eksploatacyjna	5,8	4,2	5,1	5,3	5,1
opłata targowa	61,3	56,1	50,0	49,7	45,4
dochody z majątku	3 353,4	3 692,3	4 275,5	4 655,2	4 337,7
pozostałe dochody	8 741,2	9 179,1	10 173,9	11 088,7	11 666,8
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>36 226,8</b>	<b>38 322,2</b>	<b>41 339,4</b>	<b>43 135,7</b>	<b>44 902,8</b>
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	1 234,7	1 332,9	1 321,6	1 172,2	1 254,4
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	269,1	280,5	281,1	243,3	260,8
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	10 793,3	11 640,1	12 081,5	12 525,1	13 576,2
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	2 983,7	3 205,8	3 311,8	3 424,3	3 684,0
podatek rolny	17,3	24,1	28,7	28,2	26,9
podatek od nieruchomości	6 368,3	6 868,2	7 320,9	7 635,4	7 925,7
podatek leśny	1,6	1,8	2,2	2,1	2,3
podatek od środków transportowych	300,5	291,6	304,0	305,3	315,0
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	42,0	41,4	39,6	40,5	36,6
podatek od spadków i darowizn	169,5	149,4	162,2	159,8	139,1
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 047,5	887,6	865,3	893,6	967,8
opłata skarbową	293,2	283,8	276,6	299,3	274,1
opłata eksploatacyjna	5,4	5,2	5,9	5,5	5,5
opłata targowa	64,3	61,0	55,6	50,8	49,3
dochody z majątku	3 783,2	4 075,5	4 893,0	5 076,4	4 639,2
pozostałe dochody	8 853,4	9 173,1	10 389,3	11 274,0	11 745,9

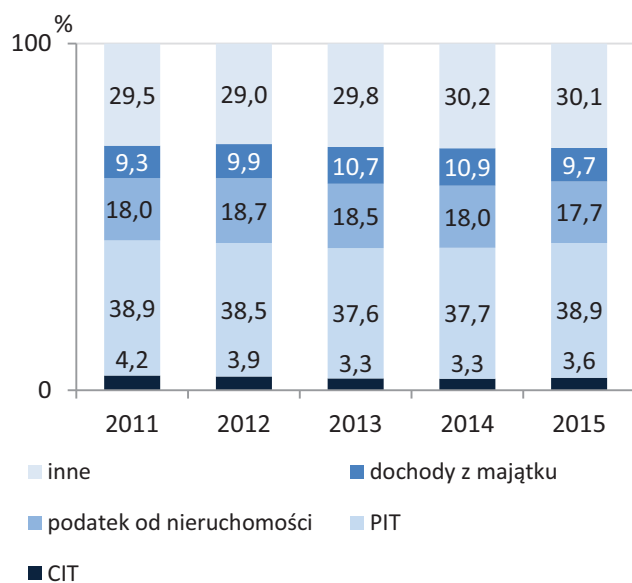
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>99,2</b>	<b>97,6</b>	<b>96,9</b>	<b>99,4</b>	<b>99,7</b>
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	102,1	90,8	83,9	100,8	105,6
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	97,7	90,1	82,4	101,4	106,0
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	101,6	97,1	97,9	101,4	100,9
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	101,5	97,0	97,8	101,3	100,9
podatek rolny	94,7	120,1	105,9	97,5	89,4
podatek od nieruchomości	101,8	101,8	101,3	100,9	100,2
podatek leśny	111,3	124,9	106,0	99,1	108,7
podatek od środków transportowych	95,8	100,3	99,5	100,7	101,4
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	98,9	96,7	100,7	92,1	92,7
podatek od spadków i darowizn	91,0	106,6	88,6	93,2	102,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	96,6	90,6	106,2	109,8	101,3
opłata skarbowa	93,0	99,5	104,0	99,1	92,6
opłata eksploatacyjna	108,3	80,8	85,6	97,0	93,9
opłata targowa	95,4	91,9	90,0	97,8	92,2
dochody z majątku	88,6	90,6	87,4	91,7	93,5
pozostałe dochody	98,7	100,1	97,9	98,4	99,3
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>104,9</b>	<b>104,0</b>	<b>107,1</b>	<b>107,1</b>	<b>104,4</b>
podatek dochodowy od osób prawnych część gminna	108,4	96,0	91,7	106,5	112,2
podatek dochodowy od osób prawnych część powiatowa	107,1	96,1	91,7	106,5	112,0
podatek dochodowy od osób fizycznych część gminna	106,7	103,0	104,7	107,3	107,9
podatek dochodowy od osób fizycznych część powiatowa	106,2	102,6	104,2	107,0	107,2
podatek rolny	106,9	177,1	104,7	90,6	87,4
podatek od nieruchomości	106,9	107,9	106,1	103,8	103,2
podatek leśny	117,6	127,0	102,7	90,8	120,4
podatek od środków transportowych	97,1	101,6	103,4	101,7	103,9
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	95,6	96,5	99,6	93,4	91,1
podatek od spadków i darowizn	90,3	103,3	90,3	103,6	96,1
podatek od czynności cywilnoprawnych	91,9	79,4	114,3	106,8	100,0
opłata skarbowa	96,3	103,5	101,8	103,1	85,6
opłata eksploatacyjna	99,4	72,7	120,3	104,5	96,4
opłata targowa	96,7	91,5	89,2	99,3	91,5
dochody z majątku	102,3	110,1	115,8	108,9	93,2
pozostałe dochody	103,8	105,0	110,8	109,0	105,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

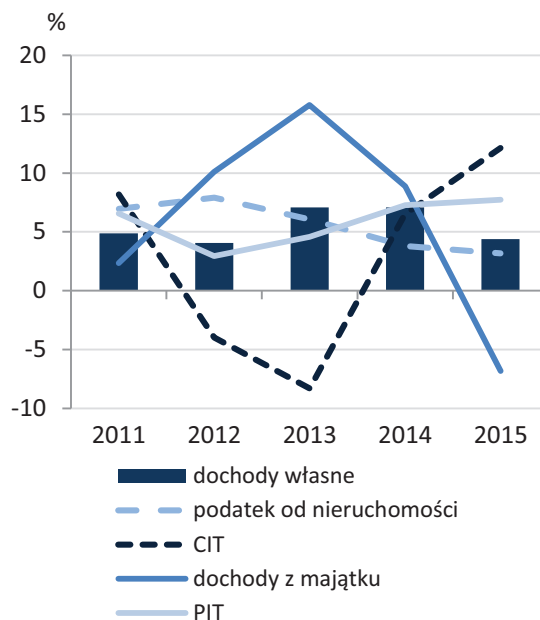
Istotnym źródłem dochodów własnych miast na prawach powiatu były dochody z **podatku od nieruchomości**. W 2015 r. była to kwota 7 944,1 mln zł, co stanowiło wzrost o 3,2% w stosunku do roku poprzedniego. Udział podatku od nieruchomości w strukturze dochodów własnych wykazuje

tendencję spadkową. W 2015 r. udział ten stanowił 17,7% dochodów własnych miast na prawach powiatu, wobec 18,0% w 2014 r. Znaczącym źródłem dochodów własnych były również **dochody z majątku** wynoszące 4 337,7 mln zł, co stanowiło spadek o 6,8% w porównaniu z 2014 r.

**Wykres 37. Struktura dochodów własnych miast na prawach powiatu**



**Wykres 38. Zmiana wybranych kategorii dochodów własnych (r/r)**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

#### IV.1.2. Dotacje ogółem

W 2015 r. **dotacje ogółem** dla miast na prawach powiatu wyniosły 11 904,7 mln zł, co stanowiło wzrost o 0,8% w relacji do 2014 r. Plan został wykonany w 98,1%. W strukturze dochodów ogółem dotacje ogółem stanowiły 16,9%, z tego na **dotacje celowe** przypadało 9,7%, a 7,1% na **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**<sup>25</sup>. W strukturze dotacji ogółem dotacje celowe stanowiły 57,6%, a **dotacje §§ 200 i 620** 42,4%. **Dotacje celowe** w wysokości 6 861,6 mln zł, otrzymane przez miasta na prawach powiatu, w 2015 r. były o 4,6% wyższe niż pozyskane w 2014 r. **Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625** pozyskano w kwocie 5 020,7 mln zł, co w porównaniu z rokiem poprzednim było spadkiem o 4,5%.

<sup>25</sup> Patrz rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST V.1. Dotacje ogółem.

Tabl. 35. Dotacje miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>8 424,8</b>	<b>10 559,0</b>	<b>10 610,6</b>	<b>11 814,6</b>	<b>11 904,7</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>5 187,9</b>	<b>5 405,2</b>	<b>5 963,6</b>	<b>6 556,8</b>	<b>6 861,6</b>
część gminna	3 121,1	3 274,7	3 688,3	4 170,5	4 410,3
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 260,9	2 279,8	2 347,8	2 503,6	2 707,6
inwestycyjne	1,0	1,1	4,1	6,7	1,4
na zadania własne	832,6	988,0	1 332,2	1 657,9	1 687,9
inwestycyjne	69,9	60,3	30,2	61,6	55,5
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	27,6	6,9	8,3	9,0	14,8
inwestycyjne	1,5	0,0	0,7	0,5	2,3
część powiatowa	1 652,0	1 680,7	1 808,8	1 741,5	1 718,6
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 315,2	1 373,2	1 413,9	1 443,8	1 410,5
inwestycyjne	16,5	12,8	29,7	25,7	28,4
na zadania własne	332,7	303,6	389,0	293,6	304,8
inwestycyjne	127,9	96,0	196,6	115,8	139,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	4,1	4,0	5,9	4,1	3,3
inwestycyjne	2,1	0,0	2,9	0,0	0,0
pozostałe	414,8	449,7	466,6	644,8	732,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	291,2	304,1	326,5	343,0	325,3
inwestycyjne	21,5	6,6	11,7	28,3	11,2
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	26,8	24,1	24,4	14,1	30,8
inwestycyjne	23,1	20,1	20,2	8,9	26,8
otrzymane z funduszy celowych	96,9	121,5	115,7	287,7	376,6
inwestycyjne	80,5	105,2	95,9	96,7	160,3
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>3 236,9</b>	<b>5 153,9</b>	<b>4 646,9</b>	<b>5 257,8</b>	<b>5 043,1</b>
inwestycyjne § 620 i 625	2 827,6	4 713,0	4 189,0	4 852,4	4 808,4
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>8 985,3</b>	<b>10 771,5</b>	<b>11 370,7</b>	<b>12 469,1</b>	<b>12 138,3</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>5 226,7</b>	<b>5 454,7</b>	<b>6 090,3</b>	<b>6 675,4</b>	<b>7 000,2</b>
część gminna	3 172,9	3 323,9	3 780,2	4 231,3	4 471,9
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 271,3	2 307,0	2 381,3	2 533,3	2 729,4
inwestycyjne	1,1	1,1	4,1	7,4	1,5
na zadania własne	870,0	1 009,7	1 390,3	1 688,7	1 726,6
inwestycyjne	83,4	63,9	68,3	72,1	73,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	31,5	7,1	8,6	9,3	15,9
inwestycyjne	1,3	0,0	0,8	0,5	2,4
część powiatowa	1 658,2	1 689,6	1 820,1	1 753,2	1 748,2
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 318,9	1 377,8	1 418,3	1 450,6	1 418,2
inwestycyjne	16,9	13,8	31,1	25,9	28,6



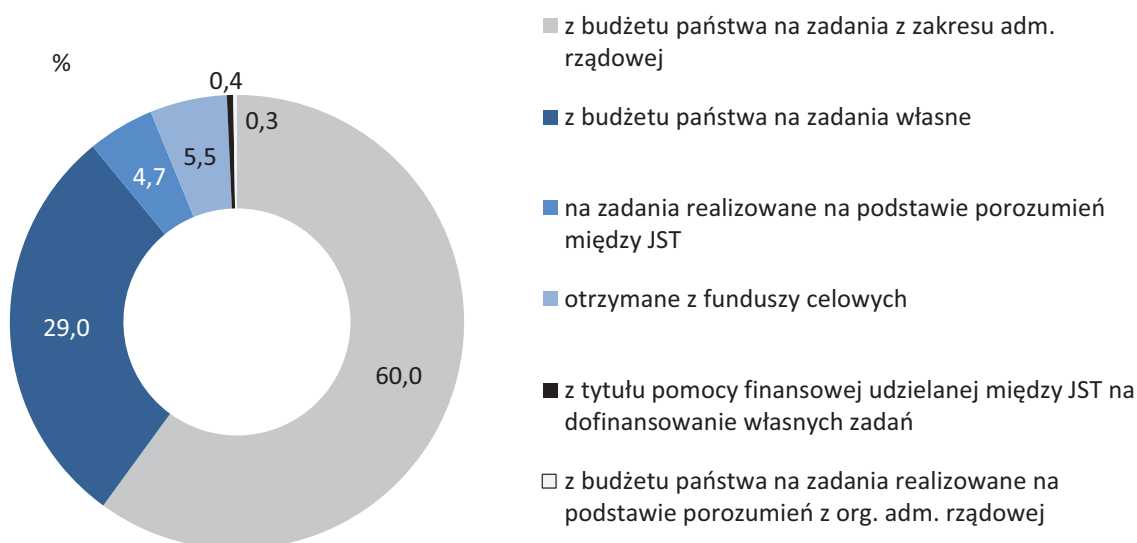
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
na zadania własne	333,7	307,0	398,0	298,2	326,5
inwestycyjne	128,5	97,8	204,9	119,9	160,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	5,6	4,8	3,8	4,4	3,4
inwestycyjne	2,1	0,0	0,4	0,0	0,0
pozostałe	395,6	441,2	490,0	690,8	780,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	281,5	306,7	346,3	355,4	342,7
inwestycyjne	22,9	12,4	22,0	25,2	13,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	28,3	23,5	24,5	16,2	35,2
inwestycyjne	24,8	19,4	20,2	10,7	31,1
otrzymane z funduszy celowych	85,8	111,0	119,2	319,2	402,3
inwestycyjne	67,7	96,5	100,9	132,5	188,3
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>3 758,7</b>	<b>5 316,8</b>	<b>5 280,4</b>	<b>5 793,8</b>	<b>5 138,1</b>
inwestycyjne § 620 i 625	3 270,1	4 796,0	4 716,6	5 273,9	4 851,3
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	93,8	98,0	93,3	94,8	98,1
<b>dotacje celowe</b>	99,3	99,1	97,9	98,2	98,0
część gminna	98,4	98,5	97,6	98,6	98,6
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,5	98,8	98,6	98,8	99,2
inwestycyjne	92,1	98,2	99,8	90,5	93,8
na zadania własne	95,7	97,8	95,8	98,2	97,8
inwestycyjne	83,7	94,4	44,3	85,5	75,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	87,4	96,7	96,5	97,0	92,9
inwestycyjne	113,1	100,0	92,5	93,1	94,5
część powiatowa	99,6	99,5	99,4	99,3	98,3
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,7	99,7	99,7	99,5	99,5
inwestycyjne	98,0	92,8	95,6	99,6	99,3
na zadania własne	99,7	98,9	97,7	98,4	93,3
inwestycyjne	99,5	98,2	95,9	96,6	86,7
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	73,5	83,0	155,0	93,9	97,0
inwestycyjne	100,0	0,0	776,3	100,0	0,0
pozostałe	104,9	101,9	95,2	93,3	93,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	103,4	99,2	94,3	96,5	94,9
inwestycyjne	94,1	53,3	53,1	112,5	81,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	94,5	102,6	99,8	87,4	87,5
inwestycyjne	93,1	103,5	99,8	82,7	86,0
otrzymane z funduszy celowych	112,9	109,5	97,0	90,1	93,6
inwestycyjne	118,8	109,0	95,0	73,0	85,1
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>86,1</b>	<b>96,9</b>	<b>88,0</b>	<b>90,7</b>	<b>98,2</b>
inwestycyjne § 620 i 625	86,5	98,3	88,8	92,0	99,1

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	108,0	125,3	100,5	111,3	100,8
<b>dotacje celowe</b>	95,2	104,2	110,3	109,9	104,6
część gminna	91,3	104,9	112,6	113,1	105,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	97,2	100,8	103,0	106,6	108,1
inwestycyjne	60,4	106,4	390,4	162,9	21,6
na zadania własne	77,1	118,7	134,8	124,4	101,8
inwestycyjne	25,1	86,3	50,1	203,7	90,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	215,6	25,1	120,1	108,5	164,5
inwestycyjne	28,3	3,3	1510,3	68,8	455,1
część powiatowa	99,9	101,7	107,6	96,3	98,7
na zadania z zakresu adm. rządowej	104,9	104,4	103,0	102,1	97,7
inwestycyjne	53,4	77,3	232,4	86,7	110,5
na zadania własne	85,7	91,2	128,1	75,5	103,8
inwestycyjne	76,1	75,0	204,8	58,9	120,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	37,9	96,7	149,3	69,3	81,1
inwestycyjne	28,1	0,0	0,0	0,1	0,0
pozostałe	109,4	108,4	103,7	138,2	113,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	112,9	104,4	107,4	105,1	94,8
inwestycyjne	101,6	30,8	176,1	242,6	39,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	x	90,1	101,2	57,8	218,0
inwestycyjne	x	87,2	100,3	43,9	302,3
otrzymane z funduszy celowych	79,7	125,5	95,2	248,7	130,9
inwestycyjne	81,8	130,7	91,2	100,8	165,9
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>138,0</b>	<b>159,2</b>	<b>90,2</b>	<b>113,1</b>	<b>95,9</b>
inwestycyjne § 620 i 625	143,5	166,7	88,9	115,8	99,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze dotacji celowych otrzymanych w 2015 r. przez miasta na prawach powiatu, z budżetu państwa środki **na zadania z zakresu administracji rządowej** stanowiły 60,0%, środki z budżetu państwa **na zadania własne** – 29,0%, a pozostałe kategorie stanowiły 11,0% dotacji celowych.

**Wykres 39. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez miasta na prawach powiatu**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Miasta na prawach powiatu otrzymały w ramach dotacji celowych z budżetu państwa dotacje **na zadania z zakresu administracji rządowej** w wysokości 4 118,1 mln zł, z czego 2 707,6 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 1 410,5 mln zł na zadania powiatowe. Prawie całość tej dotacji, tj. 4 088,2 mln zł, przeznaczono na zadania bieżące.

Miasta na prawach powiatu otrzymały również tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na realizację zadań własnych** kwotę 1 992,7 mln zł, z czego 1 687,9 mln zł przeznaczone było na zadania gminne, a 304,8 mln zł na zadania powiatowe. Na zadania bieżące miasta na prawach powiatu wykorzystały 1 798,2 mln zł.

#### IV.1.3. Subwencja ogólna

W 2015 r. **subwencja ogólna** wyniosła 13 881,6 mln zł, była ona o 2,4% większa niż w 2014 r. Plan wykonano w 100,0%.

**Tabl. 36. Subwencja ogólna miast na prawach powiatu**

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	12 483,2	13 280,4	13 547,2	13 551,2	13 881,6
część oświatowa	11 475,1	12 295,7	12 590,5	12 628,2	12 916,8
uzupełnienie subwencji ogólne	221,5	277,3	267,5	218,8	236,2
subwencja ogólna dla gmin	215,8	222,9	183,2	216,3	237,0
część wyrównawcza	99,5	103,0	57,0	84,5	95,3
część rekompensująca	7,3	7,2	7,2	7,2	7,2
część równoważąca	109,0	112,7	119,0	124,6	134,5
subwencja ogólna dla powiatów	570,8	484,6	505,9	487,8	491,6
część równoważąca	529,6	445,0	469,2	451,9	457,9
część wyrównawcza	41,2	39,6	36,8	36,0	33,7

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	12 482,5	13 268,3	13 541,4	13 552,1	13 881,1
część oświatowa	11 474,5	12 294,6	12 590,6	12 627,9	12 916,4
uzupełnienie subwencji ogólne	221,5	266,3	261,8	220,1	236,0
subwencja ogólna dla gmin	215,8	222,9	183,1	216,3	237,0
część wyrównawcza	99,5	103,0	57,0	84,5	95,3
część rekompensująca	7,3	7,2	7,1	7,2	7,2
część równoważąca	109,0	112,7	119,0	124,6	134,5
subwencja ogólna dla powiatów	570,8	484,6	505,9	487,8	491,6
część równoważąca	529,6	445,0	469,2	451,9	457,9
część wyrównawcza	41,2	39,6	36,8	36,0	33,7
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólne	100,0	104,1	102,2	99,4	100,1
subwencja ogólna dla gmin	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część rekompensująca	100,0	100,0	102,3	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
subwencja ogólna dla powiatów	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	105,8	106,4	102,0	100,0	102,4
część oświatowa	106,9	107,2	102,4	100,3	102,3
uzupełnienie subwencji ogólne	100,2	125,2	96,5	81,8	107,9
subwencja ogólna dla gmin	104,8	103,3	82,2	118,1	109,6
część wyrównawcza	123,6	103,5	55,4	148,2	112,7
część rekompensująca	100,0	99,2	99,8	100,0	99,8
część równoważąca	92,2	103,4	105,6	104,8	108,0
subwencja ogólna dla powiatów	88,7	84,9	104,4	96,4	100,8
część równoważąca	88,3	84,0	105,4	96,3	101,3
część wyrównawcza	94,7	96,1	92,8	97,9	93,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## IV.2. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2015 r. **wydatki ogółem** miast na prawach powiatu wyniosły 69 824,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 0,2% w relacji do 2014 r. Plan wydatków został wykonany w 94,8%. W strukturze wydatków miast na prawach powiatu **wydatki bieżące** w kwocie 56 927,6 mln zł stanowiły 81,5%, zaś **wydatki majątkowe** w kwocie 12 896,6 mln zł stanowiły 18,5% wydatków ogółem.

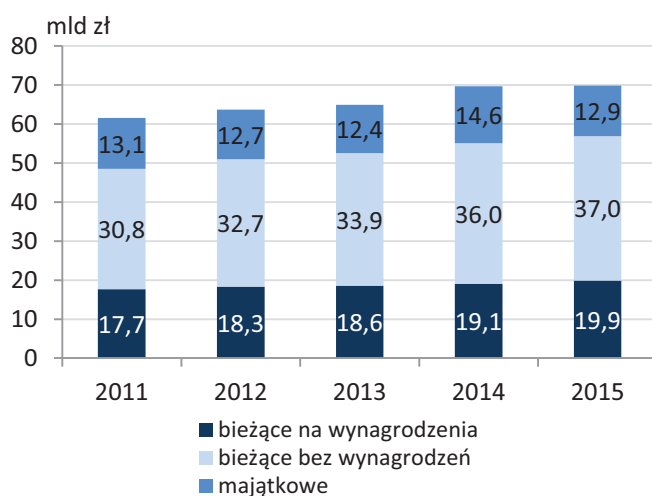
Tabl. 37. Wydatki miast na prawach powiatu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>61 510,5</b>	<b>63 730,8</b>	<b>64 952,6</b>	<b>69 661,4</b>	<b>69 824,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>48 443,3</b>	<b>51 053,4</b>	<b>52 534,5</b>	<b>55 105,3</b>	<b>56 927,6</b>
na wynagrodzenia	17 651,2	18 327,6	18 618,0	19 108,9	19 902,0
osobowe	16 062,6	16 689,5	16 934,5	17 419,0	18 175,8
pochodne od wynagrodzeń	2 815,9	3 203,1	3 336,6	3 434,5	3 581,3
dotacje	4 657,0	4 853,6	4 991,9	5 371,0	5 860,0
na obsługę długu	1 134,2	1 466,2	1 232,7	1 093,0	905,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	19,6	18,7	24,4	17,0	16,5
świadczenia na rzecz osób fizycznych	3 846,8	3 978,5	4 265,9	4 356,8	4 343,5
pozostałe wydatki	18 318,7	19 205,8	20 065,0	21 724,0	22 318,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>13 067,1</b>	<b>12 677,4</b>	<b>12 418,1</b>	<b>14 556,1</b>	<b>12 896,6</b>
inwestycyjne	12 365,0	12 103,3	11 455,4	13 625,8	12 211,7
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>65 670,1</b>	<b>67 754,7</b>	<b>69 568,7</b>	<b>74 316,8</b>	<b>73 634,1</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>50 255,1</b>	<b>52 625,7</b>	<b>55 012,6</b>	<b>57 110,0</b>	<b>59 011,8</b>
na wynagrodzenia	17 841,8	18 499,1	18 784,3	19 250,6	20 075,4
osobowe	16 214,5	16 822,8	17 061,8	17 526,3	18 320,2
pochodne od wynagrodzeń	2 888,1	3 254,2	3 400,4	3 493,3	3 650,5
dotacje	4 717,7	4 923,2	5 058,0	5 440,9	5 924,6
na obsługę długu	1 293,7	1 558,7	1 508,3	1 234,8	1 124,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	128,2	102,5	121,7	77,9	108,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	3 905,2	4 060,3	4 343,7	4 441,1	4 416,3
pozostałe wydatki	19 480,5	20 227,8	21 796,3	23 171,4	23 712,1
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>15 414,9</b>	<b>15 129,0</b>	<b>14 556,1</b>	<b>17 206,8</b>	<b>14 622,3</b>
inwestycyjne	14 651,9	14 478,1	13 545,6	16 237,1	13 862,0
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>93,7</b>	<b>94,1</b>	<b>93,4</b>	<b>93,7</b>	<b>94,8</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>96,4</b>	<b>97,0</b>	<b>95,5</b>	<b>96,5</b>	<b>96,5</b>
na wynagrodzenia	98,9	99,1	99,1	99,3	99,1
osobowe	99,1	99,2	99,3	99,4	99,2
pochodne od wynagrodzeń	97,5	98,4	98,1	98,3	98,1
dotacje	98,7	98,6	98,7	98,7	98,9
na obsługę długu	87,7	94,1	81,7	88,5	80,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	15,3	18,2	20,1	21,8	15,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	98,5	98,0	98,2	98,1	98,4
pozostałe wydatki	94,0	94,9	92,1	93,8	94,1
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>84,8</b>	<b>83,8</b>	<b>85,3</b>	<b>84,6</b>	<b>88,2</b>
inwestycyjne	84,4	83,6	84,6	83,9	88,1
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>104,3</b>	<b>103,6</b>	<b>101,9</b>	<b>107,2</b>	<b>100,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>105,7</b>	<b>105,4</b>	<b>102,9</b>	<b>104,9</b>	<b>103,3</b>
na wynagrodzenia	110,5	103,8	101,6	102,6	104,2
osobowe	110,4	103,9	101,5	102,9	104,3
pochodne od wynagrodzeń	110,1	113,8	104,2	102,9	104,3

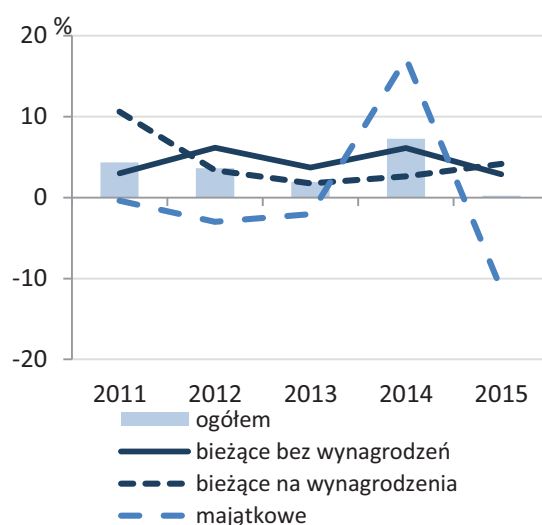
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
dotacje	89,6	104,2	102,9	107,6	109,1
na obsługę długu	138,4	129,3	84,1	88,7	82,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	125,2	95,0	130,8	69,6	97,4
świadczenia na rzecz osób fizycznych	98,2	103,4	107,2	102,1	99,7
pozostałe wydatki	105,5	104,8	104,5	108,3	102,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>99,6</b>	<b>97,0</b>	<b>98,0</b>	<b>117,2</b>	<b>88,6</b>
inwestycyjne	97,4	97,9	94,6	118,9	89,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Wykres 40. Wydatki bieżące i majątkowe w budżetach miast na prawach powiatu**



**Wykres 41. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)**

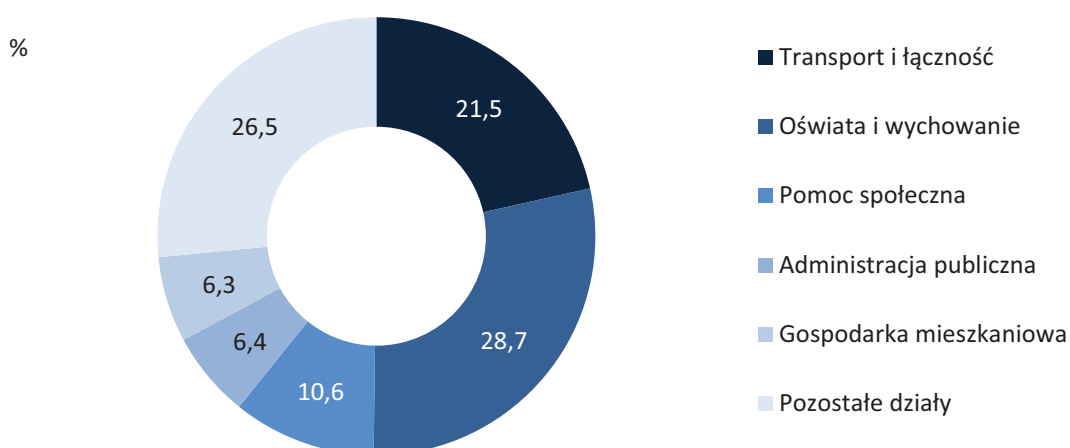


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**W strukturze działowej wydatków ogółem** miast na prawach powiatu największy udział, bo 28,7%, stanowiły wydatki w dziale „Oświata i wychowanie”. Kwota wydatków ogółem wyniosła w tym dziale 20 041,3 mln zł i w porównaniu do 2014 r. wzrosła o 4,2%.

Wydatki w dziale „Transport i łączność” w kwocie 15 009,5 mln zł stanowiły 21,5% i były o 7,5% niższe niż w poprzednim roku. Wydatki w dziale „Pomoc społeczna” wyniosły 7 392,9 mln zł, co stanowiło 10,6% wszystkich wydatków miast na prawach powiatu. Kwota ta była o 2,9% wyższa niż w 2014 r.

Wykres 42. Struktura działowa wydatków ogółem miast na prawach powiatu



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Wydatki bieżące** miast na prawach powiatu w 2015 r. wzrosły o 3,3%. W strukturze tych wydatków nie zaszły istotne zmiany w stosunku do poprzednich lat. Główną pozycją pozostały wynagrodzenia wraz z pochodnymi, które stanowiły 41,3% wydatków bieżących. Udział dotacji wyniósł 10,3%, świadczeń na rzecz osób fizycznych 7,6%, a wydatków na obsługę długu 1,6%. Na pozostałe wydatki przypadało 39,2% wszystkich wydatków bieżących.

W 2015 r. miasta na prawach powiatu wydały na **wynagrodzenia** kwotę 19 902,0 mln zł, tj. o 4,2% więcej niż w 2014 r. Wydatki te zrealizowano w 99,1% wysokości zaplanowanej kwoty. W strukturze wydatków na wynagrodzenia najwyższy udział, bo 58,4%, stanowiły wydatki w dziale: „Oświata i wychowanie”. W dalszej kolejności były to działy: „Administracja publiczna” (12,9%), „Pomoc społeczna” (7,9%), „Edukacyjna opieka wychowawcza” (5,9%), „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” (5,4%) oraz „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (2,5%).

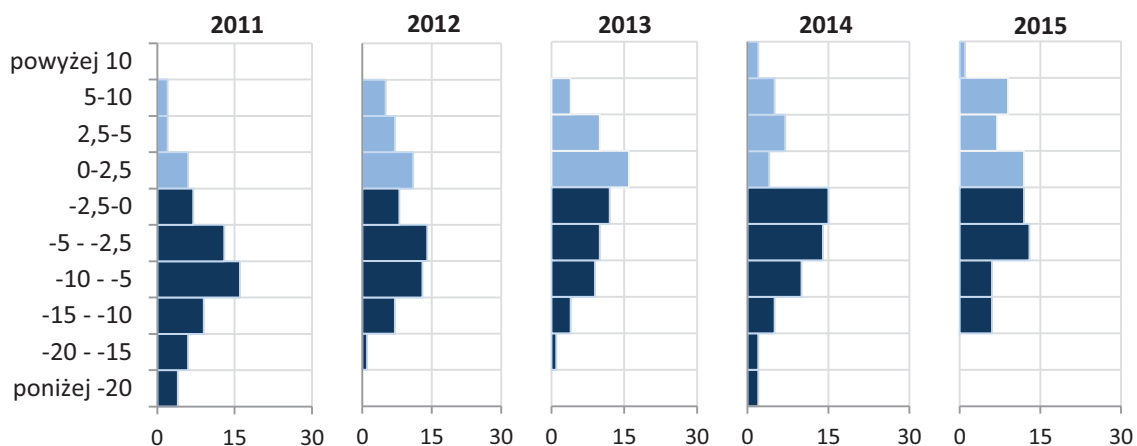
**Wydatki majątkowe** w 2015 r. wyniosły 12 896,6 mln zł, co stanowiło 88,2% planowanej kwoty. W porównaniu do 2014 r. były one niższe o 11,4%. Wydatki inwestycyjne stanowiły 94,7% wydatków majątkowych. Udział wydatków inwestycyjnych w zrealizowanych wydatkach ogółem wyniósł 17,5%, co oznaczało spadek o 2,1 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku.

**W strukturze działowej wydatków majątkowych** miast na prawach powiatu największy udział, bo 51,1%, stanowiły wydatki w dziale „Transport i łączność”. Udział wydatków majątkowych w dziale „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” stanowił 9,8%, dział „Gospodarka mieszkaniowa” wyniósł 8,9%, zaś „Kultura fizyczna” to 7,5% udziału wydatków majątkowych. Nieco mniejszy, bo stanowiący 6,2%, był dział „Oświata i wychowanie” oraz „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego”, którego udział wynosił 4,7% ogółu wydatków majątkowych.

### IV.3. WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2015 r. **nadwyżka** budżetów miast na prawach powiatu wyniosła 735,9 mln zł. Nadwyżkę budżetową wypracowało 29 miast, tj. 43,9% wszystkich jednostek tego szczebla. Z tej grupy 28 miast na prawach powiatu nie przekroczyło wskaźnika relacji wyniku do dochodów ogółem na poziomie 10%, a 1 uplasowało się w przedziale 10-15%. Wśród pozostałych 37 miast, których budżety zamknęły się deficytem, w 6 miastach deficyt budżetowy w relacji do dochodów ogółem przekroczył 10%. Dla porównania, w 2014 r. nadwyżkę budżetową odnotowano w 18 miastach na prawach powiatu, zaś deficyt wystąpił w 48 jednostkach, przy czym deficyt w relacji do dochodów ogółem przekroczył 10% w 9 jednostkach.

Wykres 43. Miasta na prawach powiatu według relacji wyniku budżetowego do dochodów



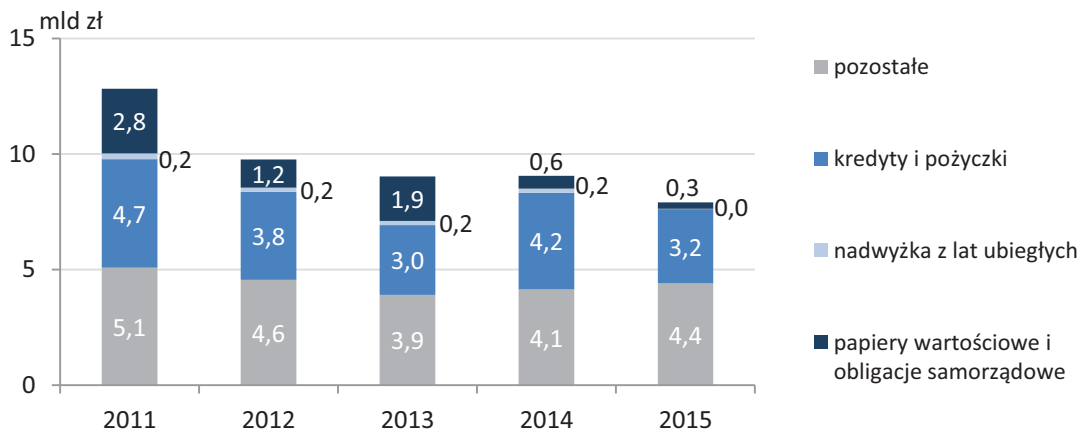
Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika domknięte lewostronnie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

#### IV.4. FINANSOWANIE

W 2015 r. miasta na prawach powiatu zrealizowały **przychody** w kwocie 7 903,6 mln zł, co oznacza spadek o 12,8% w porównaniu z 2014 r. W strukturze przychodów 3 216,1 mln zł (40,7% ich wartości) stanowiły kredyty i pożyczki, zaś 4 403,9 mln zł (44,2%) stanowiły przychody z tytułu tzw. wolnych środków<sup>26</sup>.

Wykres 44. Przychody miast na prawach powiatu



Uwaga: W związku z brakiem wyodrębnienia kategorii wolnych środków przed 2014 r. dla porównywalności z latami poprzednimi kategoria ta jest ujęta za lata 2014-2015 w grupie pozostałych przychodów.

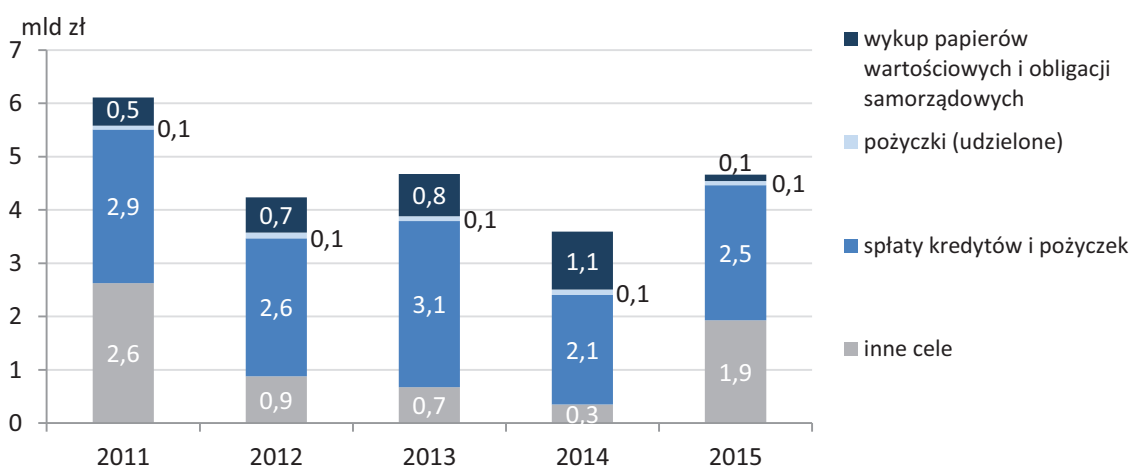
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

**Rozchody** miast na prawach powiatu w 2015 r. wyniosły 4 663,6 mln zł. Największy udział, bo 54,4%, stanowiły spłaty kredytów i pożyczek w kwocie 2 534,9 mln zł. Wykup papierów wartościowych wyniósł 119,1 mln zł i stanowił 2,6% rozchodów.

<sup>26</sup> Por. Rozdział II Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego II.4 Finansowanie.



Wykres 45. Rozchody miast na prawach powiatu



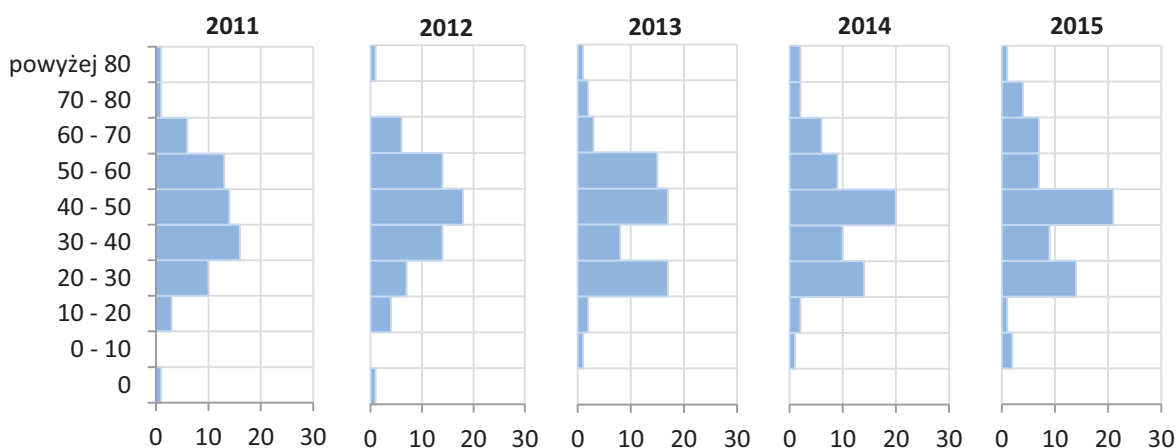
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

## IV.5. ZADŁUŻENIE MIAST NA PRAWACH POWIATU

W 2015 r. **zobowiązania** ogółem miast na prawach powiatu wyniosły 33 210,3 mln zł. W porównaniu z 2014 r. wzrosły o 2,4%. Zadłużenie miast na prawach powiatu z tytułu kredytów i pożyczek wzrosło o 3,0% do poziomu 29 631,7 mln zł. Udział zadłużenia z tego tytułu stanowił 89,2% ogółu zobowiązań miast na prawach powiatu. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych wyniosły 3 553,7 mln zł, tj. 10,7% ogółu zadłużenia. W odniesieniu do 2014 r. zobowiązania miast na prawach powiatu z tytułu papierów wartościowych zmniejszyły się o 2,3%.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako relacja zobowiązań w dochodach ogółem w 2015 r. wyniósł 47,1%, czyli o 0,4 p. proc. mniej niż w 2014 r. Wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wynosił 41,0%. W odniesieniu do 2014 r. był wyższy o 2,3 p. proc.

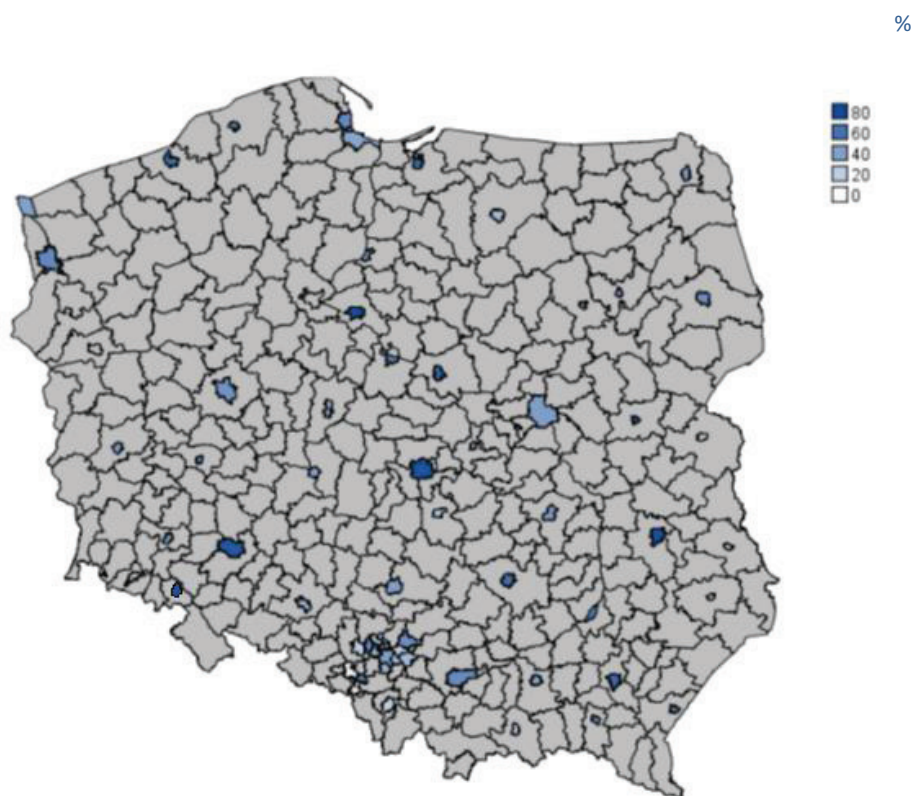
Wykres 46. Miasta na prawach powiatu według relacji zadłużenia do dochodu



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

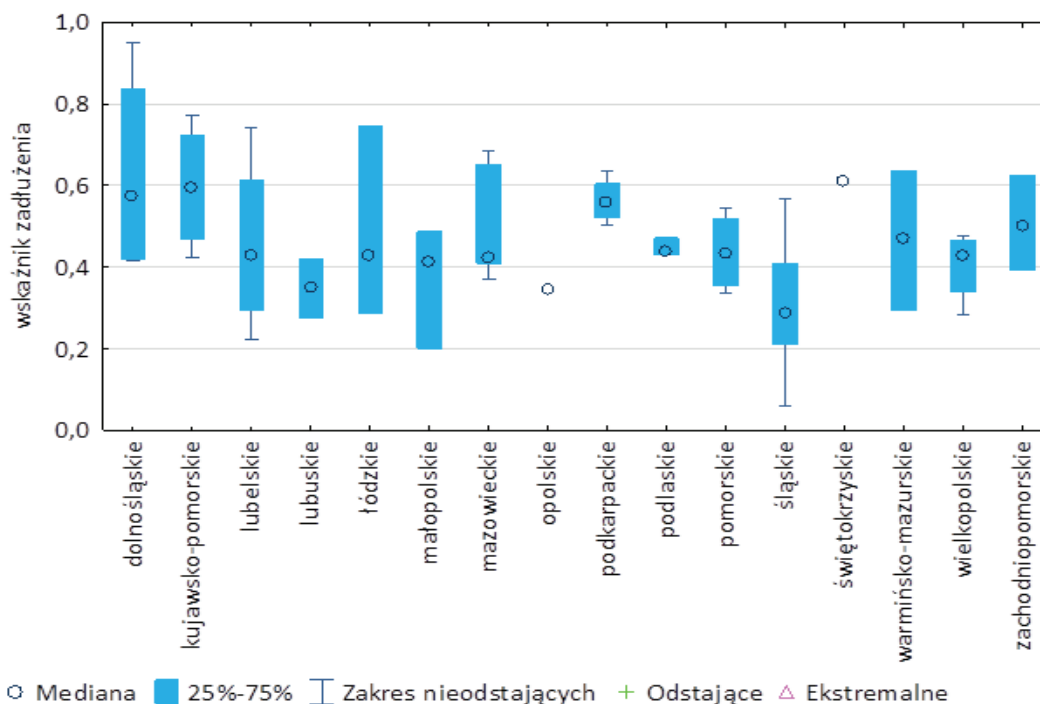
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 47. Miasta na prawach powiatu według wskaźnika zadłużenia



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 48. Relacja zadłużenia do dochodów miast na prawach powiatu według województw



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 percentyla do 75 percentyla.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## V. GOSPODARKA FINANSOWA POWIATÓW

W 2015 r. dochody powiatów wyniosły 23 681,5 mln zł, wydatki 23 444,1 mln zł. Rok budżetowy 2015 powiaty zakończyły nadwyżką w wysokości 237,4 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody zmniejszyły się o 0,4%, a wydatki o 1,4%.

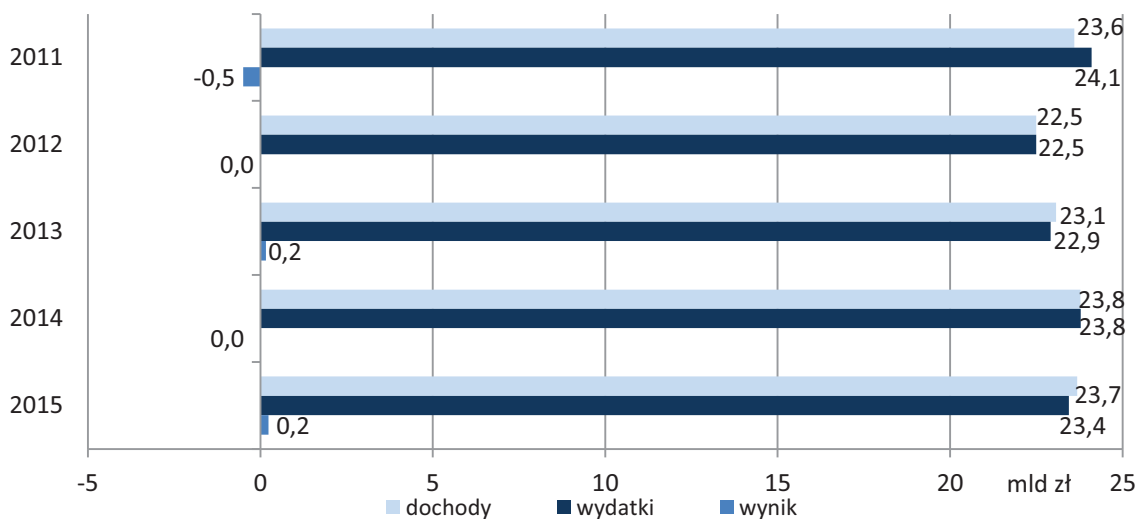
Tabl. 38. Dochody, wydatki i wynik budżetów powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
Dochody	23 551,6	22 522,9	23 077,6	23 782,8	23 681,5
Wydatki	24 058,8	22 476,5	22 916,5	23 784,3	23 444,1
<b>Wynik</b>	<b>-507,2</b>	<b>46,4</b>	<b>161,0</b>	<b>-1,5</b>	<b>237,4</b>
<b>PLAN w mln zł</b>					
Dochody	23 899,2	22 947,4	23 560,3	24 195,9	23 880,8
Wydatki	25 430,2	23 748,8	24 335,7	25 206,9	24 603,2
<b>Wynik</b>	<b>-1 531,1</b>	<b>-801,4</b>	<b>-775,4</b>	<b>-1 011,0</b>	<b>-722,4</b>
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
Dochody	98,5	98,2	98,0	98,3	99,2
Wydatki	94,6	94,6	94,2	94,4	95,3
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
Dochody	104,7	95,6	102,5	103,1	99,6
Wydatki	101,0	93,4	102,0	103,8	98,6
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2014 średni wzrost dochodów wyniósł 1,5%, zaś wydatków 0,1%. W latach: 2011 oraz 2014 budżety powiatów zamykały się deficytem, natomiast w latach 2012 – 2013 oraz w 2015 r. odnotowano nadwyżki budżetowe.

Wykres 49. Budżety powiatów



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

## V.1. DOCHODY POWIATÓW

W 2015 r. wykonanie **dochodów ogółem** powiatów wyniosło 23 681,5 mln zł (o 0,4% mniej niż w 2014 r.) i stanowiło 99,2% planu. W strukturze dochodów w 2015 r. największą kategorią była **subwencja ogólna** w kwocie 10 049,2 mln zł, co stanowiło 42,4%. **Dochody własne** w wysokości 7 943,2 mln zł stanowiły 33,5%, a 24,0% stanowiły **dotacje ogółem** w kwocie 5 689,2 mln zł.

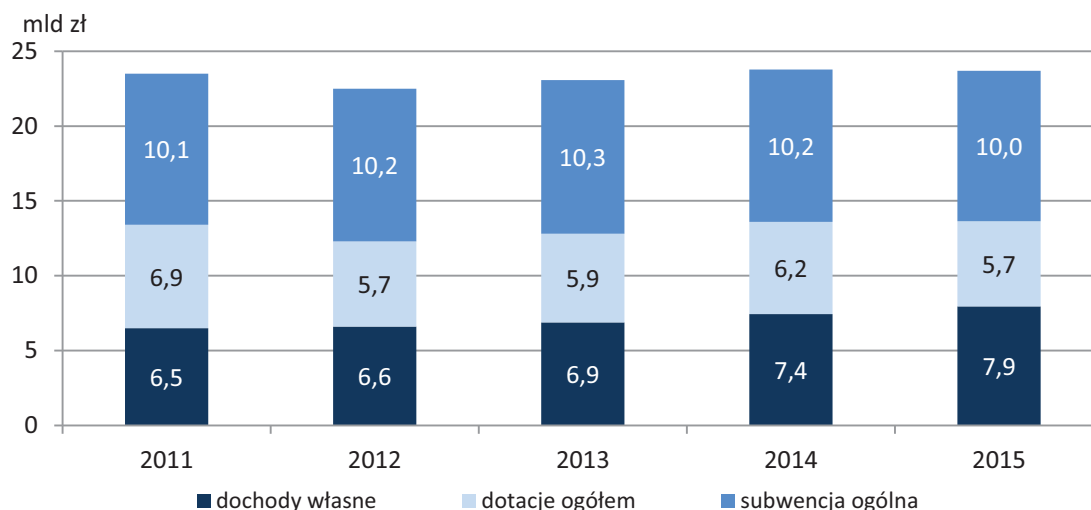
Tabl. 39. Dochody powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>23 551,6</b>	<b>22 522,9</b>	<b>23 077,6</b>	<b>23 782,8</b>	<b>23 681,5</b>
dochody własne	6 531,3	6 612,3	6 893,8	7 443,5	7 943,2
dotacje ogółem	6 922,2	5 689,0	5 906,2	6 155,8	5 689,2
subwencja ogólna	10 098,1	10 221,6	10 277,5	10 183,6	10 049,2
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>23 899,2</b>	<b>22 947,4</b>	<b>23 560,3</b>	<b>24 195,9</b>	<b>23 880,8</b>
dochody własne	6 420,4	6 727,3	7 107,7	7 498,6	7 954,9
dotacje ogółem	7 389,6	6 010,3	6 188,1	6 517,8	5 877,2
subwencja ogólna	10 089,1	10 209,9	10 264,6	10 179,5	10 048,7
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>98,5</b>	<b>98,2</b>	<b>98,0</b>	<b>98,3</b>	<b>99,2</b>
dochody własne	101,7	98,3	97,0	99,3	99,9
dotacje ogółem	93,7	94,7	95,4	94,4	96,8
subwencja ogólna	100,1	100,1	100,1	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>104,7</b>	<b>95,6</b>	<b>102,5</b>	<b>103,1</b>	<b>99,6</b>
dochody własne	103,1	101,2	104,3	108,0	106,7
dotacje ogółem	108,0	82,2	103,8	104,2	92,4
subwencja ogólna	103,6	101,2	100,5	99,1	98,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. dochody ogółem zmniejszyły się o 0,4%, mimo wzrostu dochodów własnych o 6,7%. Spadek dochodów ogółem spowodowany był zmniejszeniem dotacji o 7,6% oraz subwencji o 1,3%. Subwencja ogólna, mimo odnotowanego spadku w porównaniu z rokiem poprzednim, była nadal największą kategorią dochodów powiatów.

Wykres 50. Dochody powiatów



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

### V.1.1. Dochody własne

W 2015 r. **dochody własne** wyniosły 7 943,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 6,7% wobec 2014 r. oraz wykonanie planu w 99,9%. W strukturze dochodów własnych powiatów największą pozycją były wpływy z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** w wysokości 4 165,7 mln zł, co stanowiło 52,4%. W 2015 r. w relacji do roku poprzedniego wpływy dla powiatów z tego podatku wzrosły o 1,1%.

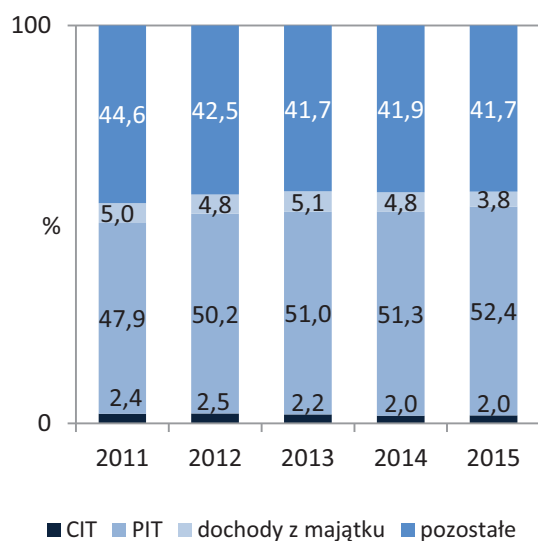
Tabl. 40. Dochody własne powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>6 531,3</b>	<b>6 612,3</b>	<b>6 893,8</b>	<b>7 443,5</b>	<b>7 943,2</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	158,9	163,7	154,3	146,3	157,9
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	3 131,5	3 322,4	3 513,3	3 819,6	4 165,7
dochody z majątku	325,1	314,7	352,6	357,0	305,3
pozostałe dochody	2 915,8	2 811,5	2 873,6	3 120,5	3 314,2
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>6 420,4</b>	<b>6 727,3</b>	<b>7 107,7</b>	<b>7 498,6</b>	<b>7 954,9</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	129,6	145,1	144,2	151,4	150,3
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	3 054,7	3 382,9	3 558,0	3 749,3	4 108,3
dochody z majątku	376,2	416,8	524,8	505,4	419,0
pozostałe dochody	2 859,9	2 782,5	2 880,6	3 092,5	3 277,2
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>101,7</b>	<b>98,3</b>	<b>97,0</b>	<b>99,3</b>	<b>99,9</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	122,6	112,8	107,0	96,7	105,1
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	102,5	98,2	98,7	101,9	101,4
dochody z majątku	86,4	75,5	67,2	70,6	72,9

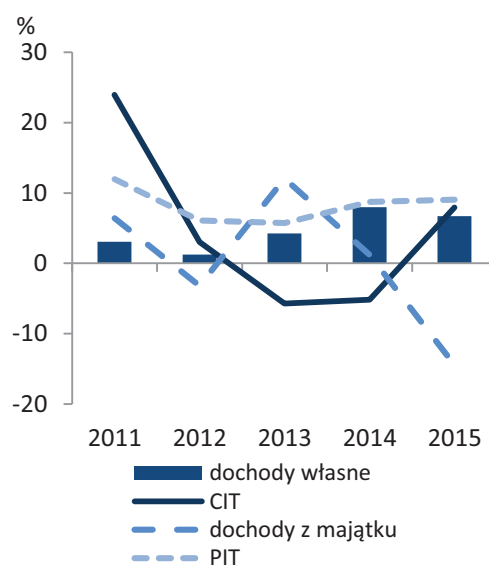
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
pozostałe dochody	102,0	101,0	99,8	100,9	101,1
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>103,1</b>	<b>101,2</b>	<b>104,3</b>	<b>108,0</b>	<b>106,7</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	123,9	103,0	94,3	94,8	107,9
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	112,0	106,1	105,7	108,7	109,1
dochody z majątku	106,4	96,8	112,0	101,2	85,5
pozostałe dochody	93,9	96,4	102,2	108,6	106,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 51. Struktura dochodów własnych powiatów



Wykres 52. Zmiana dochodów z tytułu CIT i PIT (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### V.1.2. Dotacje ogółem

W 2015 r. **dotacje ogółem** wyniosły 5 689,2 mln zł, tj. o 7,6% mniej w porównaniu do 2014 r., a wskaźnik wykonania planu wyniósł 96,8%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez powiaty **dotacje ogółem** stanowiły 24,0%, z tego **dotacje celowe** w kwocie 4 885,2 mln zł stanowiły 20,6% a **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**<sup>27</sup> w kwocie 804,0 mln zł stanowiły 3,4%.

Tabl. 41. Dotacje powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>6 929,3</b>	<b>5 689,0</b>	<b>5 906,2</b>	<b>6 155,8</b>	<b>5 689,2</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>5 427,7</b>	<b>4 587,8</b>	<b>4 828,8</b>	<b>5 039,4</b>	<b>4 885,2</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 482,6	2 591,4	2 725,4	2 843,0	2 657,7
inwestycyjne	50,6	62,7	56,4	108,2	137,2

<sup>27</sup> Patrz: rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – 1.5.1. Dotacje ogółem.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
na zadania własne	1 907,2	1 185,6	1 298,2	1 294,3	1 291,6
inwestycyjne	627,0	258,1	433,8	486,8	534,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	13,3	10,5	11,1	11,3	8,6
inwestycyjne	1,9	1,7	1,0	0,2	3,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	408,7	378,9	378,3	359,1	376,9
inwestycyjne	69,7	43,4	47,2	43,7	62,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	539,6	317,3	332,9	463,8	471,6
inwestycyjne	487,8	260,9	283,0	415,6	421,0
otrzymane z funduszy celowych	76,2	104,1	82,8	67,9	78,9
inwestycyjne	50,5	79,7	67,1	51,3	65,1
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>1 501,6</b>	<b>1 101,1</b>	<b>1 077,4</b>	<b>1 116,3</b>	<b>804,0</b>
inwestycyjne §§ 620 i 625	1 032,6	634,8	499,9	510,7	515,4

**PLAN w mln zł**

<b>Dotacje ogółem</b>	<b>7 389,6</b>	<b>6 010,3</b>	<b>6 188,1</b>	<b>6 517,8</b>	<b>5 877,2</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>5 548,8</b>	<b>4 686,8</b>	<b>4 916,7</b>	<b>5 152,6</b>	<b>4 986,2</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	2 505,0	2 613,6	2 761,1	2 889,3	2 699,0
inwestycyjne	55,6	64,5	72,0	120,9	140,3
na zadania własne	1 925,1	1 211,2	1 308,6	1 308,0	1 303,1
inwestycyjne	646,1	269,1	442,2	499,7	544,1
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	13,9	10,5	10,9	11,7	9,5
inwestycyjne	2,0	1,6	0,7	0,3	3,6
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	424,6	395,4	387,7	367,8	383,9
inwestycyjne	82,0	55,2	54,3	51,0	67,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	584,9	354,8	355,3	491,7	502,0
inwestycyjne	526,8	296,1	301,9	438,5	446,7
otrzymane z funduszy celowych	95,3	101,3	93,1	84,3	88,6
inwestycyjne	66,8	74,1	77,6	67,4	73,5
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>1 840,9</b>	<b>1 323,5</b>	<b>1 271,4</b>	<b>1 365,2</b>	<b>891,1</b>
inwestycyjne §§ 620 i 625	1 316,0	798,5	604,9	658,4	547,1

**WSKAŹNIK WYKONANIA w %**

<b>Dotacje ogółem</b>	<b>93,8</b>	<b>94,7</b>	<b>95,4</b>	<b>94,4</b>	<b>96,8</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>97,8</b>	<b>97,9</b>	<b>98,2</b>	<b>97,8</b>	<b>98,0</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	99,1	99,2	98,7	98,4	98,5
inwestycyjne	91,0	97,2	78,2	89,5	97,8
na zadania własne	99,1	97,9	99,2	99,0	99,1
inwestycyjne	97,0	95,9	98,1	97,4	98,3
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	96,3	100,1	102,3	96,6	90,1
inwestycyjne	97,9	104,1	139,6	82,0	88,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	96,3	95,8	97,6	97,6	98,2
inwestycyjne	85,0	78,6	87,0	85,7	93,0
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	92,3	89,4	93,7	94,3	93,9

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
inwestycyjne	92,6	88,1	93,8	94,8	94,2
otrzymane z funduszy celowych	80,0	102,8	89,0	80,6	89,1
inwestycyjne	75,6	107,5	86,4	76,1	88,7
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>81,6</b>	<b>83,2</b>	<b>84,7</b>	<b>81,8</b>	<b>90,2</b>
inwestycyjne §§ 620 i 625	78,5	79,5	82,6	77,6	94,2
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>108,1</b>	<b>82,1</b>	<b>103,8</b>	<b>104,2</b>	<b>92,4</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>115,9</b>	<b>84,5</b>	<b>105,3</b>	<b>104,4</b>	<b>96,9</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	103,1	104,4	105,2	104,3	93,5
inwestycyjne	63,9	123,9	89,9	192,0	126,7
na zadania własne	110,5	62,2	109,5	99,7	99,8
inwestycyjne	107,1	41,2	168,1	112,2	109,8
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	71,5	78,5	106,3	101,4	76,1
inwestycyjne	26,3	86,6	57,9	24,3	1346,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	89,8	92,7	99,8	94,9	104,9
inwestycyjne	59,6	62,2	109,0	92,5	143,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	-	58,8	104,9	139,3	101,7
inwestycyjne	-	53,5	108,5	146,9	101,3
otrzymane z funduszy celowych	100,7	136,6	79,5	82,1	116,2
inwestycyjne	117,7	157,9	84,1	76,5	127,0
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>87,0</b>	<b>73,3</b>	<b>97,8</b>	<b>103,6</b>	<b>72,0</b>
inwestycyjne §§ 620 i 625	79,1	61,5	78,7	102,2	100,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

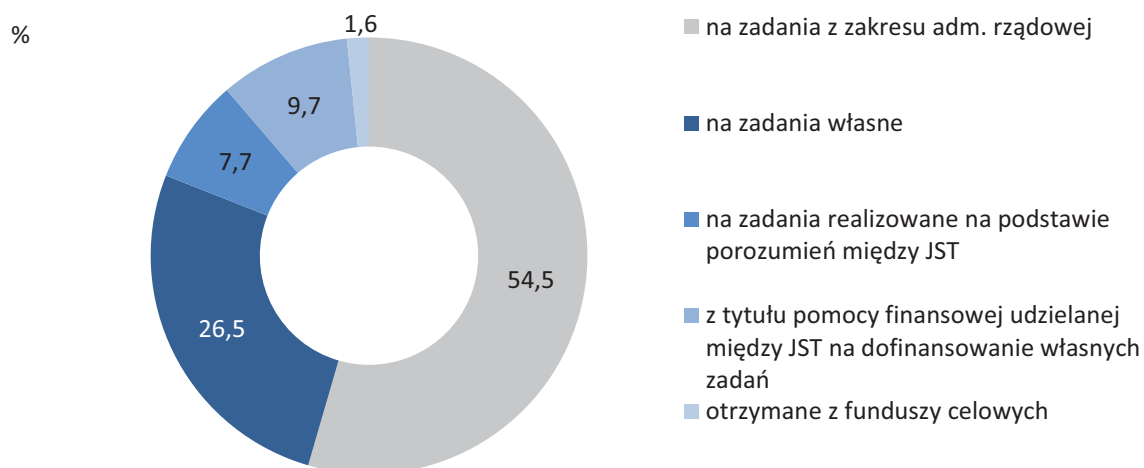
W ramach zrealizowanych dochodów z **tytułu dotacji ogółem**, dotacje na zadania bieżące wyniosły 3 949,8 mln zł, tj. 69,4% ogółu dotacji, zaś dotacje na zadania inwestycyjne to 1 739,4 mln zł, tj. 30,6%. W 2015 r. powiaty otrzymały 804,0 mln zł tytułem **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625**, tj. o 28,0% mniej niż w roku poprzednim. Na zadania bieżące (§§ 200 i 205) przeznaczono kwotę 288,5 mln zł, tj. 35,9%, a na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625) kwotę 515,4 mln zł, tj. 64,1%. **Dotacje celowe** wyniosły 4 885,2 mln zł, co oznaczało spadek o 3,1% w porównaniu do 2014 r. Środki na zadania bieżące w ramach tej dotacji wyniosły 3 661,2 mln zł (74,9%), zaś na zadania inwestycyjne 1 224,0 mln zł (25,1%).

Najwięcej środków z tytułu dotacji celowych powiaty otrzymały z budżetu państwa **na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej** – ich wartość wyniosła 2 657,7 mln zł. Kwota ta stanowiła 54,4% dotacji celowych. **Na zadania własne** powiaty otrzymały z budżetu państwa kwotę 1 291,6 mln zł, tj. 26,4%, a **pozostałe dotacje** w kwocie 936,0 mln zł stanowiły 19,2% wszystkich dotacji celowych.

Z kwoty 2 657,7 mln zł, jaką otrzymały powiaty tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej**, na zadania bieżące przeznaczono 2 520,5 mln zł, tj. 94,8% tych dotacji, a na zadania inwestycyjne przekazano 137,2 mln zł, tj. 5,2%. Dotacje celowe z budżetu państwa **na zadania własne** powiatu zrealizowano w kwocie 1 291,6 mln zł, z czego na zadania bieżące przekazano 756,8 mln zł, czyli 58,6%, a na zadania inwestycyjne 534,8 mln zł, co stanowiło 41,4% tych dotacji.



Wykres 53. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez powiaty



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

### V.1.3. Subwencja ogólna

W 2015 r. **subwencja ogólna** wyniosła 10 049,2 mln zł, co oznaczało jej spadek o 1,3% w porównaniu do poprzedniego roku i wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 42. Subwencja ogólna powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>10 098,1</b>	<b>10 221,6</b>	<b>10 277,5</b>	<b>10 183,6</b>	<b>10 049,2</b>
część oświatowa	7 757,8	7 992,6	8 024,3	7 888,4	7 793,5
część równoważąca	607,7	623,7	607,4	626,7	603,9
część wyrównawcza	1 542,7	1 467,2	1 530,4	1 518,1	1 548,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	189,9	138,1	115,4	150,4	103,8
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>10 089,1</b>	<b>10 209,9</b>	<b>10 264,6</b>	<b>10 179,5</b>	<b>10 048,7</b>
część oświatowa	7 757,6	7 990,4	8 024,3	7 889,4	7 794,0
część równoważąca	607,9	623,7	607,4	626,7	603,9
część wyrównawcza	1 542,7	1 467,2	1 530,4	1 518,1	1 548,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	181,0	128,5	102,5	145,3	102,8
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>100,1</b>	<b>100,1</b>	<b>100,1</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część równoważąca	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	105,0	107,5	112,7	103,5	100,9
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>103,6</b>	<b>101,2</b>	<b>100,5</b>	<b>99,1</b>	<b>98,7</b>
część oświatowa	105,4	103,0	100,4	98,3	98,8
część równoważąca	113,8	102,6	97,4	103,2	96,4
część wyrównawcza	91,1	95,1	104,3	99,2	102,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	116,7	72,7	83,6	130,3	69,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największa część subwencji ogólnej przeznaczona była na finansowanie zadań oświatowych prowadzonych przez powiaty. W ramach **części oświatowej** w 2015 r. przekazano powiatom kwotę 7 793,5 mln zł, czyli 77,6% subwencji ogólnej.

## V.2. WYDATKI POWIATÓW

W 2015 r. **wydatki ogółem** powiatów wyniosły 23 444,1 mln zł , tj. o 1,4% mniej niż w 2014 r. Planowane wydatki zostały wykonane w 95,3%. W strukturze wydatków powiatów w 2015 r. **wydatki bieżące** w kwocie 20 017,0 mln zł stanowiły 85,4%, zaś **wydatki majątkowe** w wysokości 3 427,1 mln zł stanowiły 14,6% wykonanych przez powiaty wydatków.

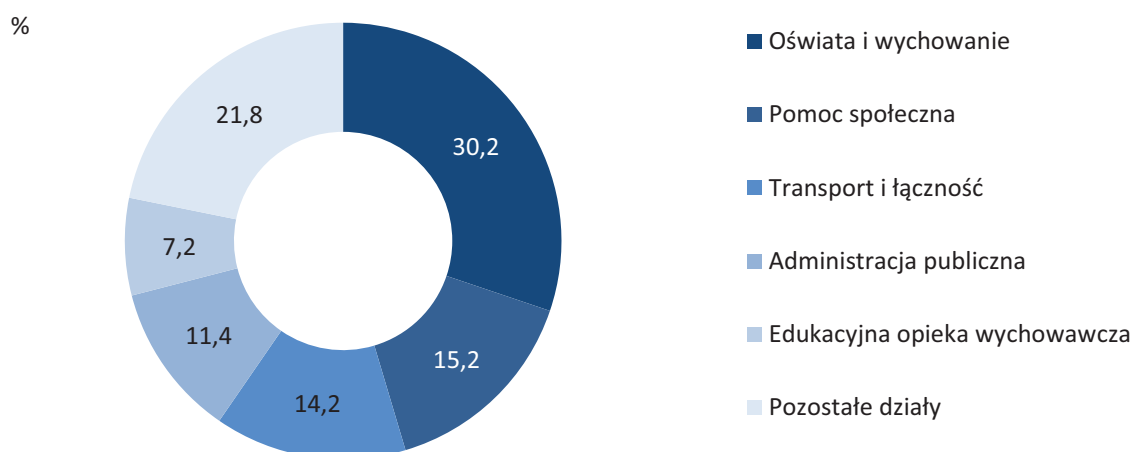
Tabl. 43. Wydatki powiatów

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>24 058,8</b>	<b>22 476,5</b>	<b>22 916,5</b>	<b>23 784,3</b>	<b>23 444,1</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>19 556,8</b>	<b>19 675,3</b>	<b>20 062,4</b>	<b>20 291,7</b>	<b>20 017,0</b>
na wynagrodzenia	9 833,3	10 068,6	10 180,9	10 394,2	10 530,6
osobowe	8 814,5	9 028,8	9 120,8	9 317,4	9 465,8
pochodne od wynagrodzeń	1 497,9	1 665,1	1 725,4	1 756,0	1 771,3
dotacje	1 260,1	1 330,4	1 334,7	1 389,7	1 394,3
na obsługę długu	280,8	341,3	257,3	211,4	171,5
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	19,5	14,4	9,3	5,0	7,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	737,8	819,4	895,4	887,2	845,9
pozostałe wydatki	5 927,3	5 436,1	5 659,4	5 648,2	5 296,2
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>4 502,0</b>	<b>2 801,2</b>	<b>2 854,1</b>	<b>3 492,6</b>	<b>3 427,1</b>
inwestycyjne	4 468,9	2 775,2	2 827,6	3 446,1	3 383,9
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>25 430,2</b>	<b>23 748,8</b>	<b>24 335,7</b>	<b>25 206,9</b>	<b>24 603,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>20 281,3</b>	<b>20 417,9</b>	<b>20 962,8</b>	<b>21 203,4</b>	<b>20 794,2</b>
na wynagrodzenia	9 927,3	10 172,8	10 289,6	10 503,1	10 639,3
osobowe	8 887,8	9 106,4	9 201,5	9 395,7	9 556,2
pochodne od wynagrodzeń	1 531,1	1 697,6	1 765,0	1 795,1	1 809,7
dotacje	1 304,1	1 369,8	1 387,5	1 446,0	1 454,1
na obsługę długu	302,0	358,3	298,0	239,0	202,1
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	47,3	46,1	37,9	28,6	28,4
świadczenia na rzecz osób fizycznych	768,8	864,2	938,4	929,3	879,0
pozostałe wydatki	6 400,7	5 909,1	6 246,5	6 262,3	5 781,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>5 148,9</b>	<b>3 330,9</b>	<b>3 372,9</b>	<b>4 003,5</b>	<b>3 809,0</b>
inwestycyjne	5 109,3	3 304,4	3 331,1	3 955,5	3 764,6
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>94,6</b>	<b>94,6</b>	<b>94,2</b>	<b>94,4</b>	<b>95,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>96,4</b>	<b>96,4</b>	<b>95,7</b>	<b>95,7</b>	<b>96,3</b>
na wynagrodzenia	99,1	99,0	98,9	99,0	99,0
osobowe	99,2	99,1	99,1	99,2	99,1
pochodne od wynagrodzeń	97,8	98,1	97,8	97,8	97,9
dotacje	96,6	97,1	96,2	96,1	95,9
na obsługę długu	93,0	95,2	86,3	88,5	84,9
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	41,2	31,2	24,4	17,6	25,2

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
świadczenia na rzecz osób fizycznych	96,0	94,8	95,4	95,5	96,2
pozostałe wydatki	92,6	92,0	90,6	90,2	91,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>87,4</b>	<b>84,1</b>	<b>84,6</b>	<b>87,2</b>	<b>90,0</b>
inwestycyjne	87,5	84,0	84,9	87,1	89,9
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>101,0</b>	<b>93,4</b>	<b>102,0</b>	<b>103,8</b>	<b>98,6</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>105,0</b>	<b>100,6</b>	<b>102,0</b>	<b>101,1</b>	<b>98,6</b>
na wynagrodzenia	107,2	102,4	101,1	102,1	101,3
osobowe	106,8	102,4	101,0	102,2	101,6
pochodne od wynagrodzeń	106,9	111,2	103,6	101,8	100,9
dotacje	99,1	105,6	100,3	104,1	100,3
na obsługę długu	144,6	121,5	75,4	82,2	81,1
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	46,3	73,8	64,5	54,2	142,6
świadczenia na rzecz osób fizycznych	100,1	111,1	109,3	99,1	95,4
pozostałe wydatki	102,0	91,7	104,1	99,8	93,8
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>86,6</b>	<b>62,2</b>	<b>101,9</b>	<b>122,4</b>	<b>98,1</b>
inwestycyjne	86,3	62,1	101,9	121,9	98,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Wykres 54. Struktura działowa wydatków powiatów**



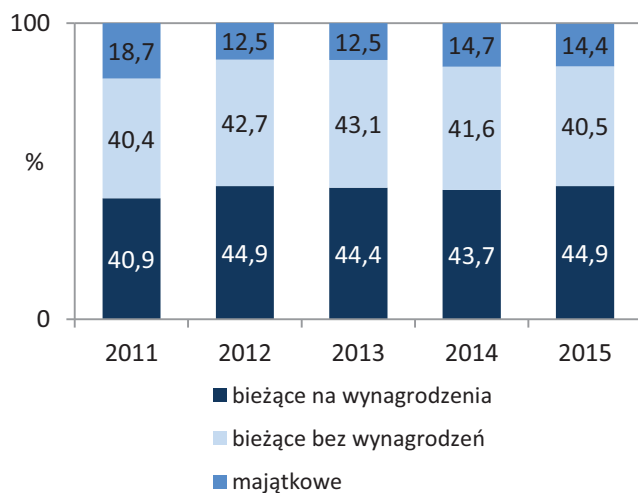
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największy udział w zrealizowanych w 2015 r. wydatkach ogółem miały wydatki w następujących działach: „Oświata i wychowanie” (30,2%), „Pomoc społeczna” (15,2%), „Transport i łączność” (14,2%), „Administracja publiczna” (11,4%).

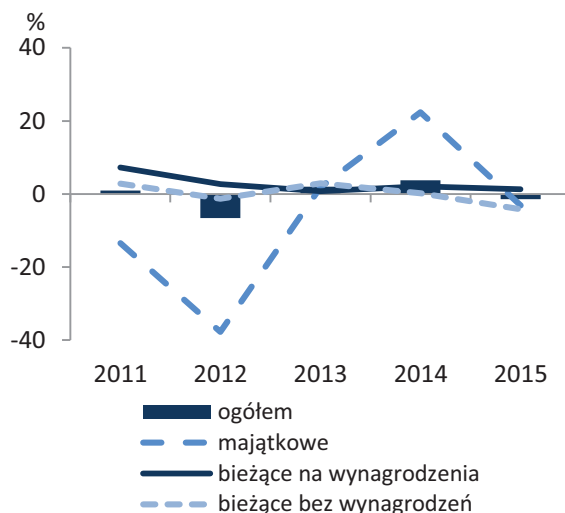
Wydatki ogółem były niższe niż w roku poprzednim o 1,4%. Największy spadek wydatków, bo o 15,2% odnotowano w dziale „Pozostałe zadania w zakresie polityk społecznej”. Również w dziale „Ochrona zdrowia” wydatki obniżyły się o 7,1%. Największy wzrost wydatków był w działach: „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” o 2,3% oraz „Pomoc społeczna” o 2,2%.

W roku 2011 wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) powiatów spadały szybciej niż wydatki bieżące. W kolejnych dwóch latach wydatki te szybko rosły, by w 2014 r. osiągnąć poziom 22%. Rok 2015 zaznaczył się spadkiem wydatków majątkowych. Wydatki bieżące w analizowanym okresie 2011-2015 były bardziej stabilne.

Wykres 55. Wydatki bieżące i majątkowe powiatów



Wykres 56. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W 2015 r. największą kategorią wydatków były wynagrodzenia, na które powiaty wydały 10 530,6 mln zł, tj. o 1,3% więcej niż w 2014 r. Plan wydatków tej kategorii został wykonany w 99,0%. Wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji powiaty wykonały w kwocie 7,2 mln zł, co oznaczało wzrost o 42,6% w relacji do roku ubiegłego, przy wykonaniu planu na poziomie 25,2%. Wydatki na obsługę długu wyniosły 171,5 mln zł, o 18,9% mniej niż przed rokiem, zaś wskaźnik wykonania planu wyniósł 84,9%.

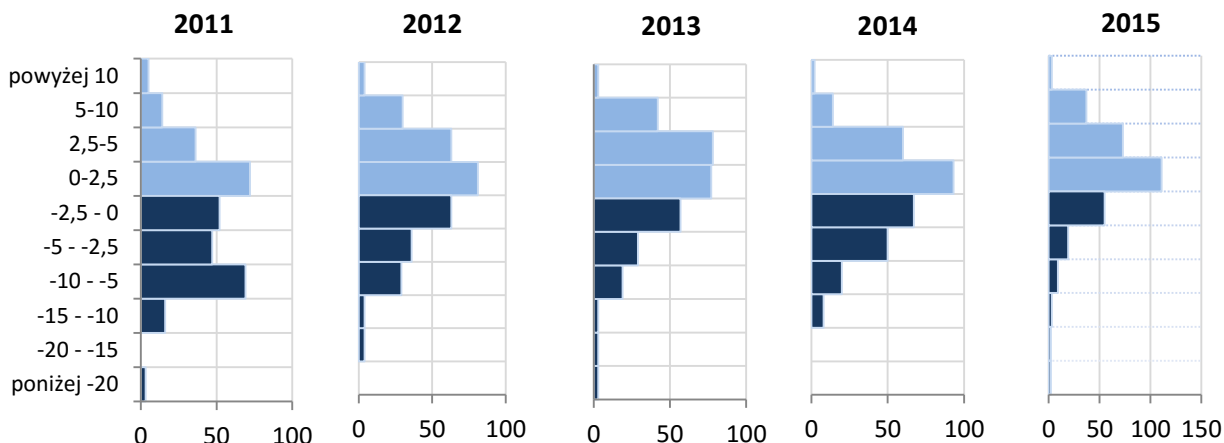
**Wydatki majątkowe** powiatów, które w 2015 r. wyniosły 3 427,1 mln zł, niemal w całości (98,7%) przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych.

### V.3. WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

Rok 2015 powiaty zamknęły **nadwyżką** w wysokości 237,4 mln zł (przy planowanym deficycie wynoszącym 722,4 mln zł). Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 224 powiatach, tj. 71,3% wszystkich powiatów, co stanowiło wzrost o 17,5 p. proc. w porównaniu do roku 2014. W 40 powiatach nadwyżka przekraczała 5% w relacji do dochodów. Deficyt budżetowy odnotowało 90 powiatów, tj. 28,7% ogółu jednostek tego szczebla. W 7 powiatach przekraczał on 10% w relacji do dochodów, w 9 znajdował się w przedziale 5-10%, zaś w 74 kształtował się na poziomie poniżej 5%.

Dla porównania, w 2014 r. deficyt wystąpił w 145 powiatach (w 8 powiatach przekraczał on 10% w relacji do dochodów). Nadwyżka wystąpiła w 169 powiatach (w 16 powiatach przekraczała ona poziom 5% w relacji do dochodów).

Wykres 57. Powiaty według relacji wyniku budżetowego do dochodów



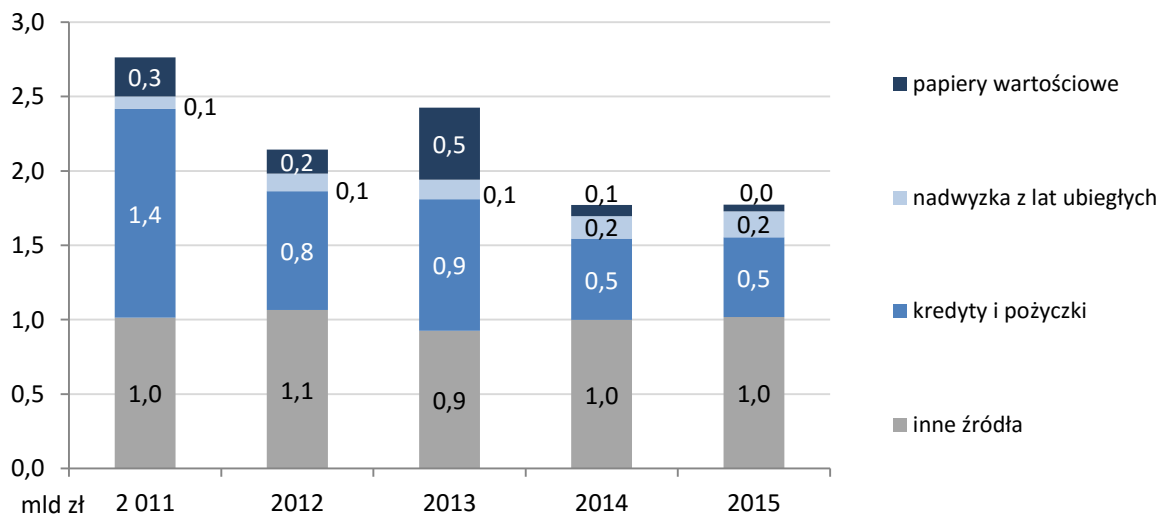
Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika lewostronnie domknięte.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

#### V.4. FINANSOWANIE

W 2015 r. **przychody** powiatów zostały zrealizowane w wysokości 1 772,0 mln zł, co stanowiło 120,9% planowanej kwoty przychodów. Przychody powiatów uzyskane w 2015 r. utrzymały się na poziomie 2014 r. Największą kategorią były przychody z tytułu wolnych środków<sup>28</sup>, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Wynosiły one 995,1 mln zł, co stanowiło 56,2 % przychodów ogółem. Drugą istotną kategorią, w wysokości 534,9 mln zł, co stanowiło 30,2% ogółu przychodów, były przychody z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Wykres 58. Przychody powiatów

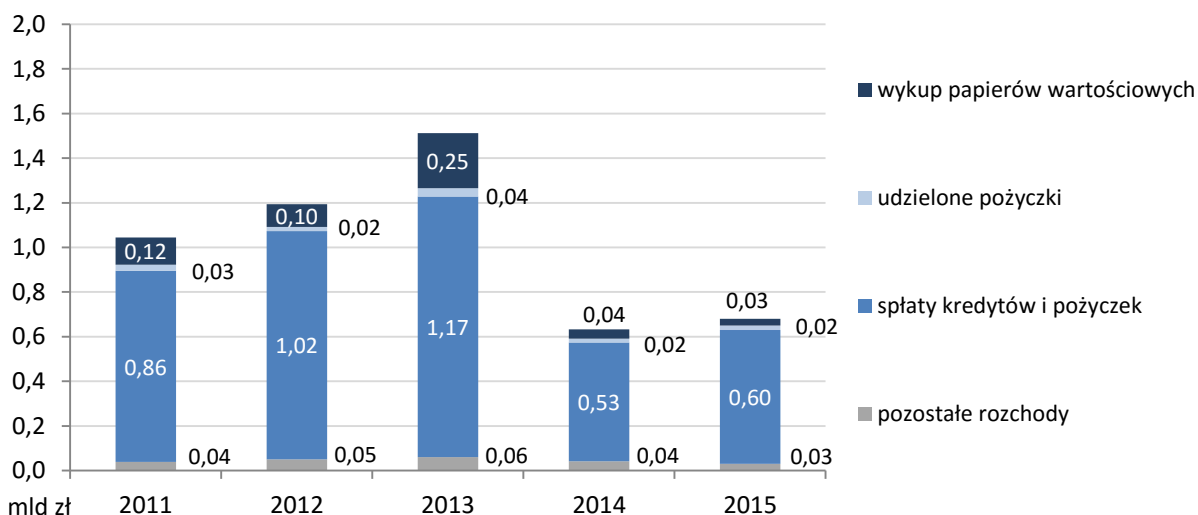


Źródło: dane Ministerstwa Finansów

W 2015 r. **rozchody** ogółem powiatów wzrosły o 14,4% wobec roku poprzedniego i wyniosły 724,5 mln zł. Największy udział, bo 87,8%, w strukturze rozchodów powiatów stanowiły spłaty kredytów i pożyczek.

<sup>28</sup> Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Wykres 59. Rozchody powiatów



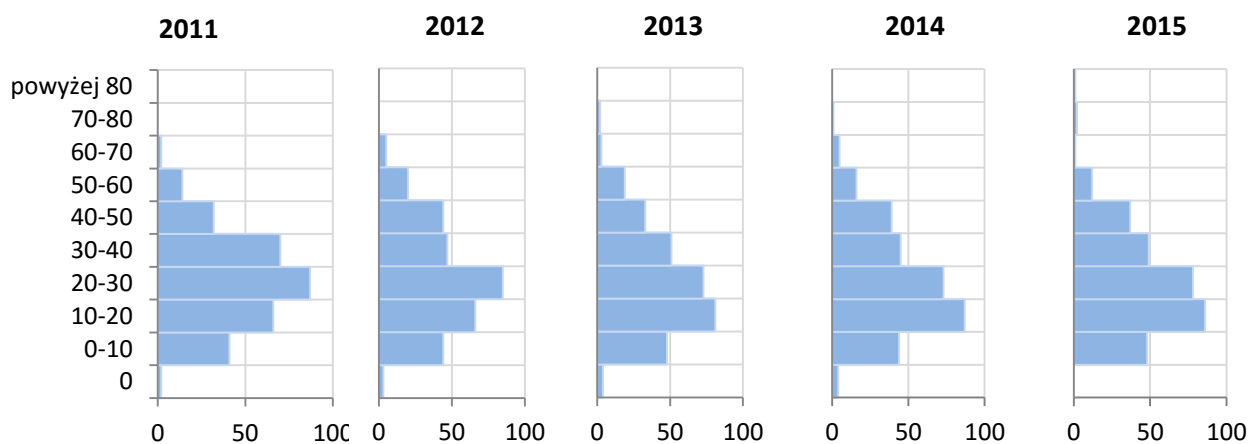
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

## V.5. ZADŁUŻENIE POWIATÓW

W 2014 r. **zobowiązania** ogółem powiatów wyniosły 5 841,2 mln zł, co oznaczało ich spadek o 1,7% w relacji do poprzedniego roku. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek wyniosły 5 755,3 mln zł, i stanowiły 98,5% kwoty całego zadłużenia. Zobowiązania wymagalne, w kwocie 4,0 mln zł, stanowiły 0,07% zobowiązań ogółem powiatów.

Wskaźnik zadłużenia powiatów, liczony jako relacja zobowiązań ogółem do dochodów powiatów w 2015 r., osiągnął poziom 24,7% (spadek o 0,3 p. proc. w stosunku do 2014 r.). Przy nieuwzględnianiu zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów unijnych, wskaźnik ten wyniósł 23,9% (spadek o 0,3 p. proc.). Zobowiązania wystąpiły w 313 powiatach, a w przypadku nieuwzględnienia zobowiązań z tytułu realizacji projektów i programów z wykorzystaniem środków unijnych w 310 powiatach.

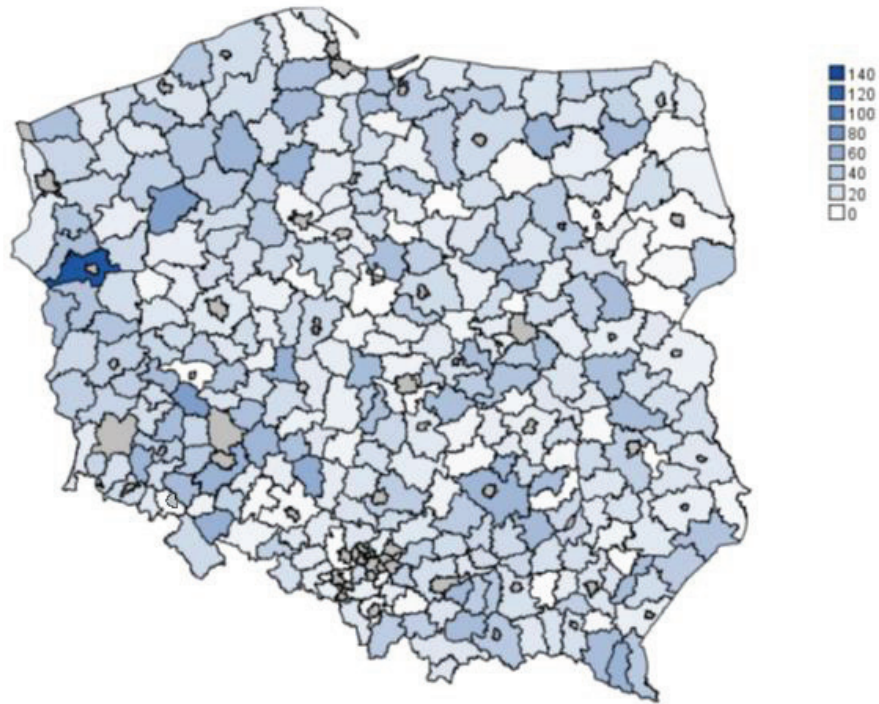
Wykres 60. Powiaty według wskaźnika zadłużenia w relacji do dochodów



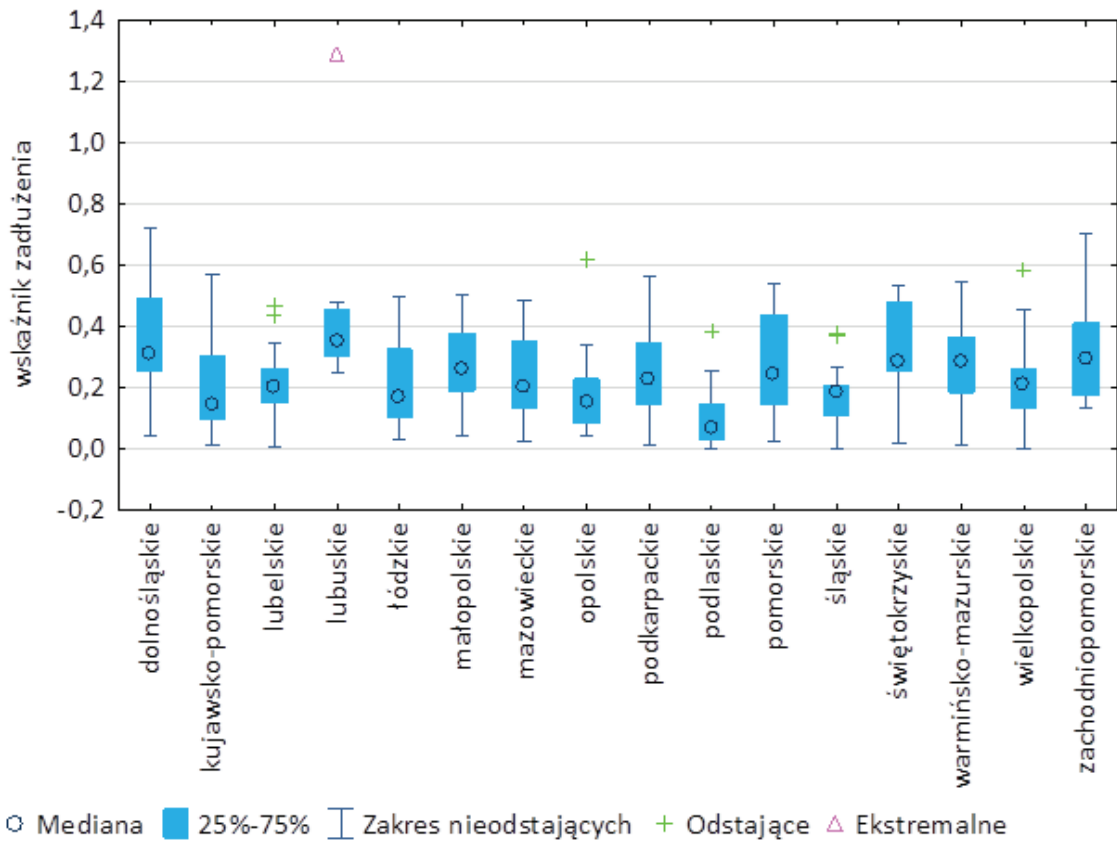
Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 61. Powiaty według wskaźnika zadłużenia



Wykres 62. Relacja zadłużenia do dochodów powiatów według województw



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych. „Niebieski prostokąt” na wykresie obejmuje wartości od 25 percentyla do 75 percentyla.  
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## VI. GOSPODARKA FINANSOWA WOJEWÓDZTW

W 2015 r. dochody województw wyniosły 17 110,1 mln zł, wydatki 17 202,7 mln zł, a deficyt 92,5 mln zł. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody spadły o 3,6%, zaś wydatki były niższe o 5,7%. W efekcie szybszego spadku wydatków deficyt zmniejszył się do 92,5 mln zł.

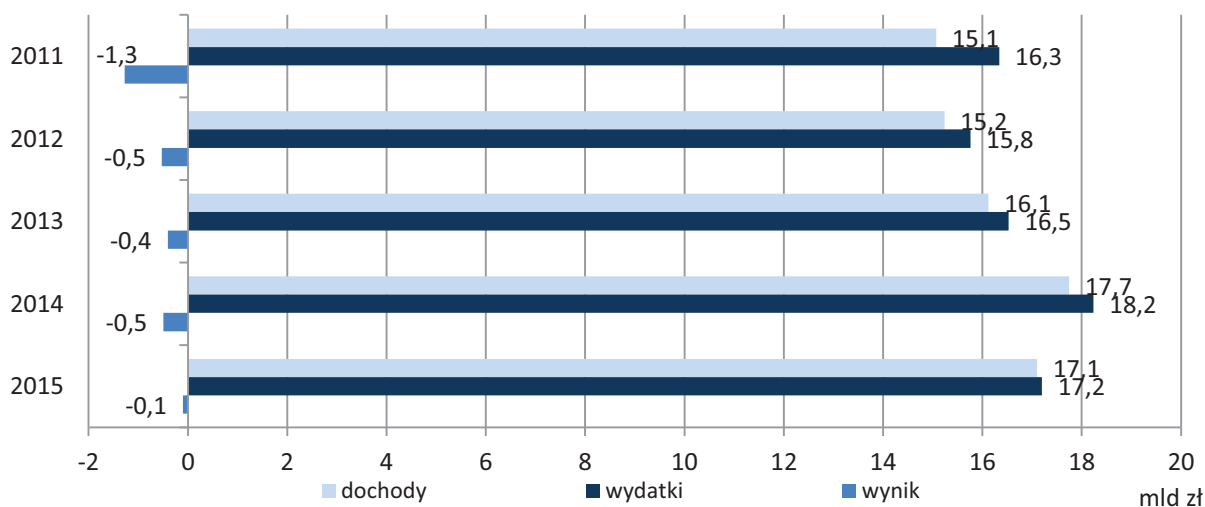
Tabl. 44. Dochody, wydatki i wynik budżetów województw

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
Dochody	15 067,1	15 236,1	16 120,7	17 745,6	17 110,1
Wydatki	16 338,6	15 760,5	16 527,0	18 238,3	17 202,7
<b>Wynik</b>	<b>-1 271,5</b>	<b>-524,4</b>	<b>-406,3</b>	<b>-492,7</b>	<b>-92,5</b>
<b>PLAN w mln zł</b>					
Dochody	15 360,0	15 819,2	16 866,3	18 693,0	17 559,3
Wydatki	17 637,9	17 196,1	18 305,3	20 444,3	18 596,2
<b>Wynik</b>	<b>-2 277,9</b>	<b>-1 376,9</b>	<b>-1 439,0</b>	<b>-1 751,2</b>	<b>-1 037,0</b>
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
Dochody	98,1	96,3	95,6	94,9	97,4
Wydatki	92,6	91,7	90,3	89,2	92,5
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
Dochody	106,8	101,1	105,8	110,1	96,4
Wydatki	107,2	96,5	104,9	110,4	94,3
<b>Wynik</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2014 średni przyrost dochodów województw wyniósł 6,0%, zaś wydatków 4,7%. Dla dochodów – poza rokiem 2015 - miały miejsce wzrosty, natomiast dla wydatków spadek wystąpił w 2012 i 2015 r. W całym tym okresie budżet województw zamykał się deficytem.

Wykres 63. Budżety województw



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.



## VI.1. DOCHODY WOJEWÓDZTW

W 2015 r. wykonanie **dochodów ogółem** województw wyniosło 17 110,1 mln zł (o 3,6% mniej niż w 2014 r.) i stanowiło 97,4% planu. W strukturze dochodów województw największą pozycją były **dotacje ogółem**, stanowiące 46,5%, tj. 7 962,0 mln zł. **Dochody własne** stanowiły 41,8% tj. 7 155,0 mln zł, zaś **subwencja ogólna** 11,7%, tj. 1 993,1 mln zł.

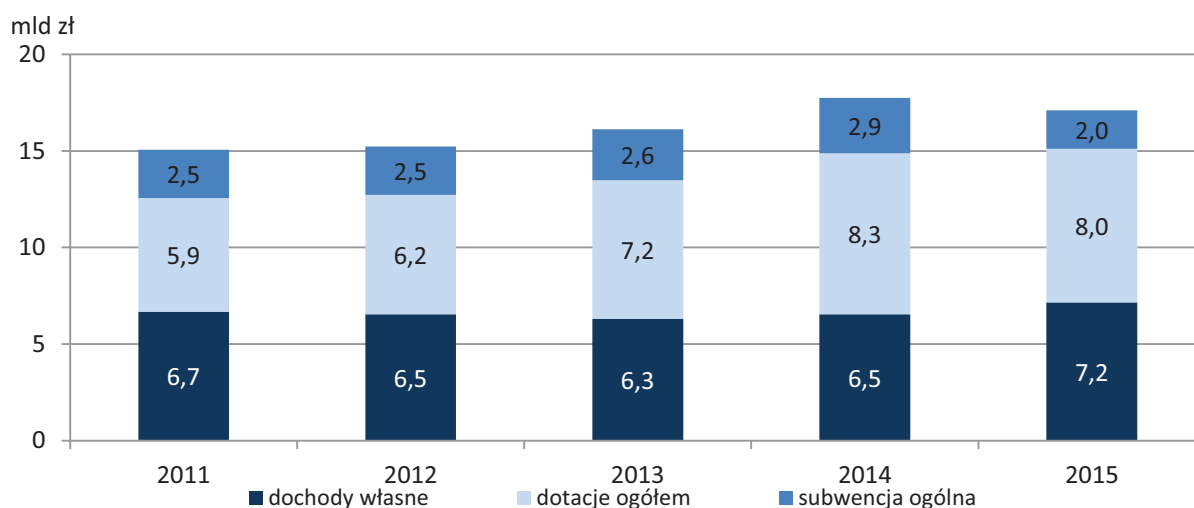
Tabl. 45. Dochody województw

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>15 067,1</b>	<b>15 236,1</b>	<b>16 120,7</b>	<b>17 745,6</b>	<b>17 110,1</b>
dochody własne	6 672,6	6 549,1	6 303,1	6 546,1	7 155,0
dotacje ogółem	5 895,5	6 180,7	7 178,4	8 329,6	7 962,0
subwencja ogólna	2 499,1	2 506,3	2 639,2	2 870,0	1 993,1
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>15 360,0</b>	<b>15 819,2</b>	<b>16 866,3</b>	<b>18 693,0</b>	<b>17 559,3</b>
dochody własne	6 400,5	6 433,7	6 205,4	6 443,4	7 120,5
dotacje ogółem	6 460,4	6 879,2	8 023,6	9 379,8	8 445,7
subwencja ogólna	2 499,1	2 506,3	2 637,3	2 869,9	1 993,1
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>98,1</b>	<b>96,3</b>	<b>95,6</b>	<b>94,9</b>	<b>97,4</b>
dochody własne	104,2	101,8	101,6	101,6	100,5
dotacje ogółem	91,3	89,8	89,5	88,8	94,3
subwencja ogólna	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody ogółem</b>	<b>106,8</b>	<b>101,1</b>	<b>105,8</b>	<b>110,1</b>	<b>96,4</b>
dochody własne	117,0	98,1	96,2	103,9	109,3
dotacje ogółem	108,0	104,8	116,1	116,0	95,6
subwencja ogólna	85,0	100,3	105,3	108,7	69,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W latach 2011-2012 największą pozycją w kategorii dochodów województw były dochody własne, natomiast w latach 2013-2015 największy udział stanowiły dotacje ogółem.

Wykres 64. Dochody województw



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

### VI.1.1. Dochody własne

W 2015 r. **dochody własne** województw wyniosły 7 155,0 mln zł, co stanowiło wzrost o 9,3% w relacji do roku poprzedniego oraz wykonanie planu w 100,5%. W strukturze dochodów własnych województw największą pozycją (63,8%) były wpływy z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w wysokości 4 563,8 mln zł. W 2015 r. nastąpił ich wzrost względem roku poprzedniego o 9,6%, a realizacja planu wyniosła 101,4%.

Tabl. 46. Dochody własne województw

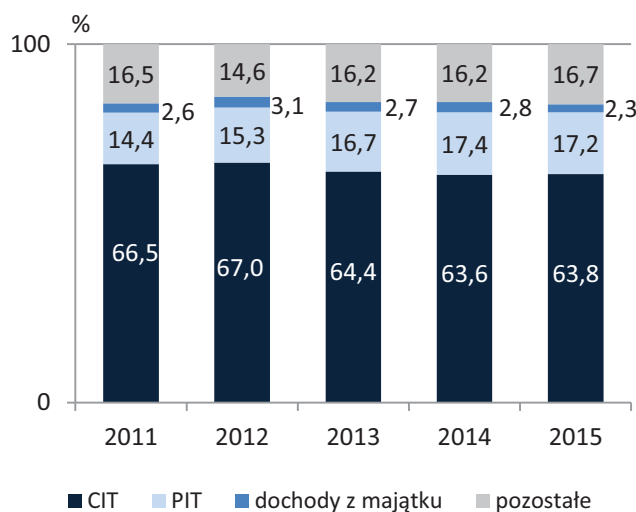
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>6 672,6</b>	<b>6 549,1</b>	<b>6 303,1</b>	<b>6 546,1</b>	<b>7 155,0</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 437,8	4 385,3	4 062,0	4 164,2	4 563,8
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	961,6	1 003,9	1 054,1	1 137,5	1 230,4
dochody z majątku	171,2	201,0	168,8	186,1	163,3
pozostałe dochody	1 102,0	958,9	1 018,1	1 058,3	1 197,5
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>6 400,5</b>	<b>6 433,7</b>	<b>6 205,4</b>	<b>6 443,4</b>	<b>7 120,5</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	4 249,5	4 309,9	4 008,5	4 058,5	4 502,2
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	919,8	990,1	1 030,7	1 086,8	1 200,8
dochody z majątku	187,6	215,0	191,6	205,9	179,9
pozostałe dochody	1 043,7	918,6	974,5	1 092,2	1 237,7
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>104,2</b>	<b>101,8</b>	<b>101,6</b>	<b>101,6</b>	<b>100,5</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	104,4	101,7	101,3	102,6	101,4
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	104,5	101,4	102,3	104,7	102,5

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
dochody z majątku	91,2	93,5	88,1	90,4	90,7
pozostałe dochody	105,6	104,4	104,5	96,9	96,8
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dochody własne</b>	<b>117,0</b>	<b>98,1</b>	<b>96,2</b>	<b>103,9</b>	<b>109,3</b>
podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	111,8	98,8	92,6	102,5	109,6
podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	109,0	104,4	105,0	107,9	108,2
dochody z majątku	119,3	117,4	84,0	110,3	87,7
pozostałe dochody	155,3	87,0	106,2	103,9	113,2

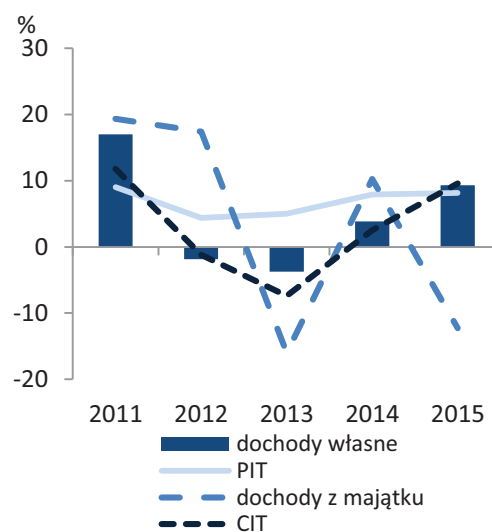
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Udział wpływów z **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** w dochodach własnych zwiększył się w stosunku do poprzedniego roku o 0,2 p. proc., zaś udział wpływów z **podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)** zmniejszył się o 0,2 p. proc. W 2015 r. o 8,2% wzrosły dochody województw z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) z 1 137,5 mln zł do 1 230,4 mln zł. Dochody z majątku zmniejszyły się o 12,3% i wyniosły 163,3 mln zł. Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych oraz pozostałe dochody zwiększyły się odpowiednio o 9,6% oraz o 13,2%.

Wykres 65. Struktura dochodów własnych województw



Wykres 66. Zmiana dochodów własnych, PIT, CIT oraz dochodów z majątku (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## VI.1.2. Dotacje ogółem

W 2015 r. **dotacje ogółem** wyniosły 7 962,0 mln zł, co oznaczało ich spadek o 4,4% w odniesieniu do 2014 r. i wykonanie planu w 94,3%. W strukturze dochodów ogółem osiągniętych przez województwa dotacje stanowiły 46,5% dochodów, z tego: **dotacje celowe** wyniosły 16,3 p. proc., a **dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625<sup>29</sup>** to 30,3 p. proc. Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 stanowiły 65,0% dotacji ogółem, zaś dotacje celowe to 35,0%.

<sup>29</sup> Patrz: rozdział I. Zasady i uwarunkowania gospodarki finansowej JST – I.5.1. Dotacje ogółem.

Tabl. 47. Dotacje ogółem województw

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>5 895,5</b>	<b>6 180,7</b>	<b>7 178,4</b>	<b>8 329,6</b>	<b>7 962,0</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>2 200,3</b>	<b>2 386,3</b>	<b>2 463,6</b>	<b>2 852,9</b>	<b>2 783,9</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 583,8	1 644,8	1 634,9	1 931,9	1 558,9
inwestycyjne	533,9	503,7	498,2	714,7	419,3
na zadania własne	279,9	231,6	338,4	255,1	514,1
inwestycyjne	184,9	174,6	175,4	200,5	254,4
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	2,0	0,8	1,7	0,8	1,0
inwestycyjne	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	78,3	123,5	311,8	409,3	511,7
inwestycyjne	47,8	92,8	279,6	368,9	466,2
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	89,5	105,6	87,6	111,3	80,4
inwestycyjne	72,7	65,2	55,7	75,5	49,2
otrzymane z funduszy celowych	166,8	280,0	89,2	144,4	117,8
inwestycyjne	112,5	107,5	43,5	99,5	75,4
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>3 695,2</b>	<b>3 794,4</b>	<b>4 714,7</b>	<b>5 476,7</b>	<b>5 178,1</b>
inwestycyjne § 620 i 625	2 306,2	2 357,4	3 112,5	3 884,2	4 031,5
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>6 460,4</b>	<b>6 879,2</b>	<b>8 023,6</b>	<b>9 379,8</b>	<b>8 445,7</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>2 305,2</b>	<b>2 565,0</b>	<b>2 625,8</b>	<b>3 117,4</b>	<b>2 920,5</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	1 668,8	1 764,6	1 769,4	2 029,4	1 663,5
inwestycyjne	583,5	596,4	614,2	777,7	489,3
na zadania własne	281,0	274,3	349,4	261,4	517,4
inwestycyjne	185,8	216,3	186,3	206,5	257,2
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	2,0	0,9	1,8	2,4	1,2
inwestycyjne	0,5	0,0	0,0	1,4	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	80,9	124,6	315,9	563,8	540,7
inwestycyjne	49,6	93,1	282,7	521,6	491,1
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	95,1	110,3	96,2	118,6	89,0
inwestycyjne	76,7	69,2	63,6	82,3	57,4
otrzymane z funduszy celowych	177,5	290,3	93,1	141,9	108,6
inwestycyjne	127,4	116,9	47,7	96,0	68,3
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>4 155,2</b>	<b>4 314,2</b>	<b>5 397,8</b>	<b>6 262,4</b>	<b>5 525,1</b>
inwestycyjne § 620 i 625	2 533,8	2 666,2	3 572,5	4 410,2	4 201,1
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>91,3</b>	<b>89,8</b>	<b>89,5</b>	<b>88,8</b>	<b>94,3</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>95,4</b>	<b>93,0</b>	<b>93,8</b>	<b>91,5</b>	<b>95,3</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	94,9	93,2	92,4	95,2	93,7
inwestycyjne	91,5	84,5	81,1	91,9	85,7
na zadania własne	99,6	84,4	96,8	97,6	99,4
inwestycyjne	99,5	80,7	94,1	97,1	98,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień z	98,8	92,6	94,1	35,0	85,6

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
org. adm. rządowej					
inwestycyjne	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	96,9	99,1	98,7	72,6	94,6
inwestycyjne	96,5	99,7	98,9	70,7	94,9
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	94,1	95,8	91,1	93,9	90,3
inwestycyjne	94,7	94,2	87,5	91,6	85,7
otrzymane z funduszy celowych	94,0	96,5	95,9	101,8	108,4
inwestycyjne	88,3	92,0	91,2	103,7	110,3
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>88,9</b>	<b>88,0</b>	<b>87,3</b>	<b>87,5</b>	<b>93,7</b>
inwestycyjne § 620 i 625	91,0	88,4	87,1	88,1	96,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Dotacje ogółem</b>	<b>108,0</b>	<b>104,8</b>	<b>116,1</b>	<b>116,0</b>	<b>95,6</b>
<b>dotacje celowe</b>	<b>100,0</b>	<b>108,5</b>	<b>103,2</b>	<b>115,8</b>	<b>97,6</b>
na zadania z zakresu adm. rządowej	105,6	103,9	99,4	118,2	80,7
inwestycyjne	97,9	94,3	98,9	143,5	58,7
na zadania własne	92,2	82,7	146,1	75,4	201,5
inwestycyjne	80,3	94,5	100,4	114,3	126,9
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	12,4	40,0	212,5	47,1	125,0
inwestycyjne	3,9	0,0	x	x	X
na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST	43,3	157,6	252,5	131,3	125,0
inwestycyjne	32,1	194,0	301,2	131,9	126,4
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między JST na dofinansowanie własnych zadań	x	118,0	83,0	127,0	72,2
inwestycyjne	x	89,7	85,5	135,5	65,2
otrzymane z funduszy celowych	84,1	167,8	31,9	161,8	81,6
inwestycyjne	80,6	95,6	40,5	228,7	75,8
<b>dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625</b>	<b>113,4</b>	<b>102,7</b>	<b>124,3</b>	<b>116,2</b>	<b>94,5</b>
inwestycyjne § 620 i 625	114,3	102,2	132,0	124,8	104,0

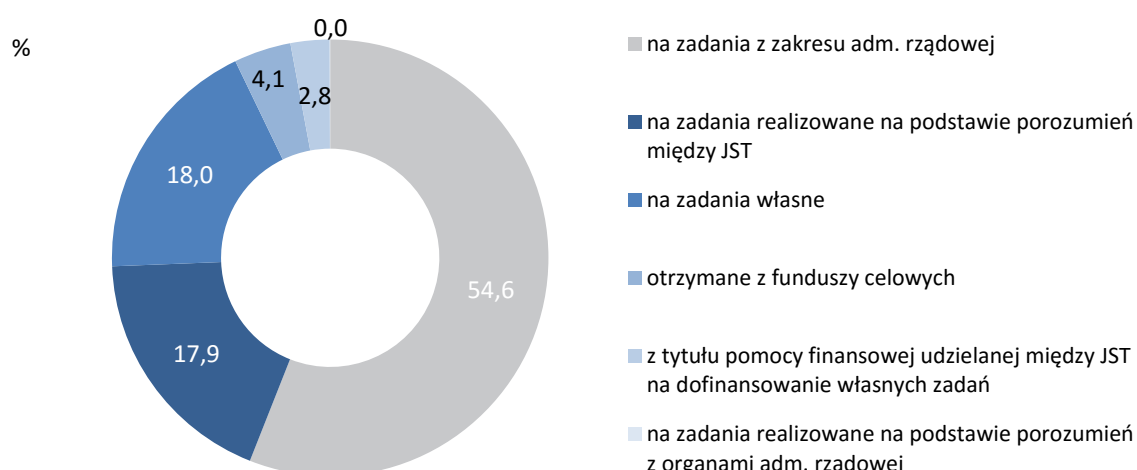
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach zrealizowanych dochodów z tytułu **dotacji ogółem** dotacje na zadania bieżące wyniosły 2 666,2 mln zł, czyli 33,5% otrzymanych środków, zaś na zadania inwestycyjne 5 295,8 mln zł, tj. 66,5%.

**Dotacje celowe** wyniosły 2 783,9 mln zł, tj. o 2,4% mniej niż w roku poprzednim. Część dotacji celowych przekazana na zadania bieżące wyniosła 1 519,4 mln zł (tj. 54,6%), zaś na zadania inwestycyjne 1 264,5 mln zł (45,4%).

Tytułem dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** województwa otrzymały 1 558,9 mln zł, tj. 56,0% wszystkich dotacji celowych. Dotacje celowe na zadania własne wyniosły 514,1 mln zł, tj. 18,5%, a pozostałe kategorie stanowiły 25,5% dotacji celowych.

Wykres 67. Struktura dotacji celowych otrzymanych przez województwa



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania z zakresu administracji rządowej** na zadania bieżące przeznaczono 1 139,6 mln zł, zaś na zadania inwestycyjne 419,3 mln zł. Na zadania bieżące, w ramach dotacji celowych z budżetu państwa **na zadania własne**, przeznaczono 259,7 mln zł, a na zadania inwestycyjne przekazano 254,4 mln zł.

W ramach **dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625** województwom przekazano 5 178,1 mln zł, czyli o 5,4% mniej niż w 2014 r. Na realizację zadań bieżących przekazano 1 146,6 mln zł, co stanowiło 22,1% tej dotacji, a na zadania inwestycyjne 4 031,5 mln zł, tj. 77,9%.

### VI.1.3. Subwencja ogólna

W 2015 r. **subwencja ogólna** wyniosła 1 993,1 mln zł, co oznaczało spadek o 30,6% w porównaniu do 2014 r. oraz wykonanie planu w 100,0%.

Tabl. 48. Subwencja ogólna województw

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>2 499,1</b>	<b>2 506,3</b>	<b>2 639,2</b>	<b>2 870,0</b>	<b>1 993,1</b>
część oświatowa	738,7	772,0	779,7	718,4	674,0
część regionalna	627,9	687,2	735,3	914,7	323,9
część wyrównawcza	1 112,1	1 004,9	1 091,6	1 218,2	948,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	20,4	42,3	32,7	18,7	46,4
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>2 499,1</b>	<b>2 506,3</b>	<b>2 637,3</b>	<b>2 869,9</b>	<b>1 993,1</b>
część oświatowa	738,7	772,0	779,3	718,3	674,0
część regionalna	627,9	687,2	735,3	914,7	323,9
część wyrównawcza	1 112,1	1 004,9	1 091,6	1 218,2	948,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	20,4	42,3	31,1	18,7	46,4
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,1</b>	<b>100,0</b>
część oświatowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część regionalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część wyrównawcza	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
uzupełnienie subwencji ogólnej	100,0	100,0	100,0	105,2	100,0
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Subwencja ogólna</b>	<b>85,0</b>	<b>100,3</b>	<b>105,3</b>	<b>108,7</b>	<b>69,4</b>
część oświatowa	107,7	104,5	101,0	92,1	93,8
część regionalna	65,7	109,4	107,0	124,4	35,4
część wyrównawcza	87,3	90,4	108,6	111,6	77,9
uzupełnienie subwencji ogólnej	77,2	207,7	77,4	57,1	248,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Największą częścią subwencji ogólnej pozostawała część wyrównawcza, która stanowiła 47,6% (wobec 42,4% rok wcześniej). Udział części oświatowej zwiększył się do 33,8% (z 25,0% w 2014 r.), zaś części regionalnej spadł do 16,3% (wobec 31,9%).

### VI.2. WYDATKI WOJEWÓDZTW

W 2015 r. **wydatki ogółem** województw wyniosły 17 202,7 mln zł (o 5,7% mniej niż w 2014 r.), a ich plan został wykonany w 92,5%. W strukturze wydatków województw wydatki bieżące stanowią 54,9% (9 439,7 mln zł), zaś wydatki majątkowe 45,1% (7 763,0 mln zł).

Tabl. 49. Wydatki województw

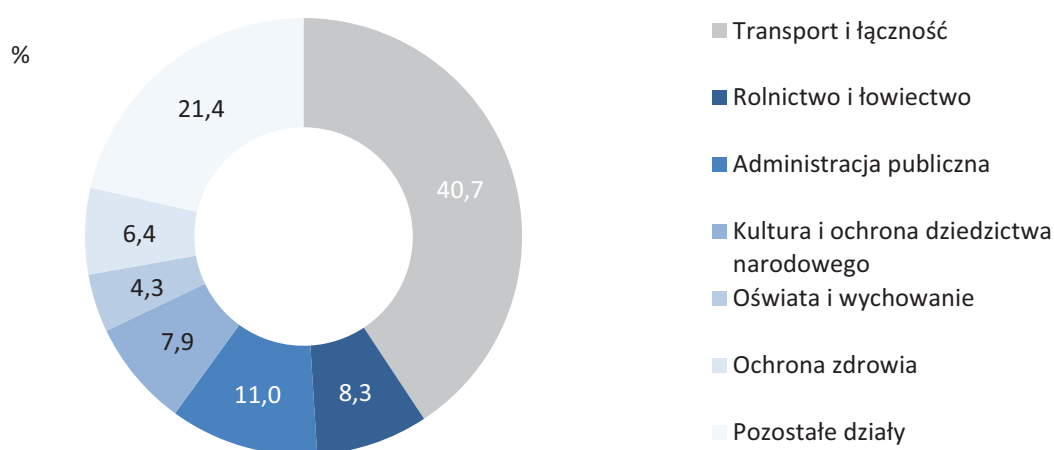
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
<b>WYKONANIE w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>16 338,6</b>	<b>15 760,5</b>	<b>16 527,0</b>	<b>18 238,3</b>	<b>17 202,7</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>9 726,4</b>	<b>9 808,1</b>	<b>9 964,7</b>	<b>10 391,5</b>	<b>9 439,7</b>
na wynagrodzenia	2 066,2	2 126,0	2 139,0	2 186,1	2 201,7
osobowe	1 847,3	1 905,0	1 921,8	1 968,5	2 008,8
pochodne od wynagrodzeń	329,8	372,4	382,7	390,7	397,3
dotacje	3 761,4	3 861,1	3 978,7	4 076,5	3 787,7
na obsługę długu	206,7	282,4	243,2	210,1	188,7
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	25,3	19,8	13,1	19,0	17,3
świadczenia na rzecz osób fizycznych	92,8	112,7	112,3	128,8	91,4
pozostałe wydatki	3 244,2	3 033,6	3 095,7	3 380,3	2 755,5
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>6 612,3</b>	<b>5 952,4</b>	<b>6 562,3</b>	<b>7 846,8</b>	<b>7 763,0</b>
inwestycyjne	6 432,0	5 665,0	6 354,5	7 707,4	7 415,4
<b>PLAN w mln zł</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>17 637,9</b>	<b>17 196,1</b>	<b>18 305,3</b>	<b>20 444,3</b>	<b>18 596,2</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>10 393,1</b>	<b>10 411,4</b>	<b>10 770,4</b>	<b>11 265,0</b>	<b>10 044,3</b>
na wynagrodzenia	2 138,1	2 200,5	2 210,2	2 261,9	2 306,7
osobowe	1 902,0	1 964,8	1 979,9	2 032,6	2 102,5
pochodne od wynagrodzeń	351,9	389,3	403,3	413,7	426,2
dotacje	3 900,9	4 036,1	4 140,2	4 229,9	3 859,0
na obsługę długu	229,6	296,1	288,3	236,6	226,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	90,8	52,3	55,3	58,1	54,2
świadczenia na rzecz osób fizycznych	99,4	119,7	120,6	142,8	96,6
pozostałe wydatki	3 582,5	3 317,6	3 552,5	3 922,0	3 074,7
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>7 244,8</b>	<b>6 784,7</b>	<b>7 534,9</b>	<b>9 179,2</b>	<b>8 552,0</b>
inwestycyjne	7 063,3	6 478,9	7 326,7	9 033,2	8 196,2
<b>WSKAŹNIK WYKONANIA w %</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>92,6</b>	<b>91,7</b>	<b>90,3</b>	<b>89,2</b>	<b>92,5</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>93,6</b>	<b>94,2</b>	<b>92,5</b>	<b>92,2</b>	<b>94,0</b>
na wynagrodzenia	96,6	96,6	96,8	96,6	95,4
osobowe	97,1	97,0	97,1	96,8	95,5
pochodne od wynagrodzeń	93,7	95,7	94,9	94,4	93,2
dotacje	96,4	95,7	96,1	96,4	98,2
na obsługę długu	90,0	95,4	84,3	88,8	83,2
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	27,8	37,9	23,7	32,7	31,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	93,4	94,2	93,1	90,2	94,6
pozostałe wydatki	90,6	91,4	87,1	86,2	89,6
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>91,3</b>	<b>87,7</b>	<b>87,1</b>	<b>85,5</b>	<b>90,8</b>
inwestycyjne	91,1	87,4	86,7	85,3	90,5
<b>ROK POPRZEDNI = 100</b>					
<b>Wydatki ogółem</b>	<b>107,2</b>	<b>96,5</b>	<b>104,9</b>	<b>110,4</b>	<b>94,3</b>
<b>wydatki bieżące</b>	<b>104,6</b>	<b>100,8</b>	<b>101,6</b>	<b>104,3</b>	<b>90,8</b>
na wynagrodzenia	112,5	102,9	100,6	102,2	100,7
osobowe	111,2	103,1	100,9	102,4	102,0
pochodne od wynagrodzeń	110,7	112,9	102,8	102,1	101,7



Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
dotacje	107,6	102,7	103,0	102,5	92,9
na obsługę długu	148,1	136,6	86,1	86,4	89,8
z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	158,1	78,5	66,2	145,0	91,1
świadczenia na rzecz osób fizycznych	113,0	121,4	99,6	114,7	71,0
pozostałe wydatki	94,5	93,5	102,0	109,2	81,5
<b>wydatki majątkowe</b>	<b>111,3</b>	<b>90,0</b>	<b>110,2</b>	<b>119,6</b>	<b>98,9</b>
inwestycyjne	112,6	88,1	112,2	121,3	96,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

**Wykres 68. Struktura działowa wydatków ogółem województw**



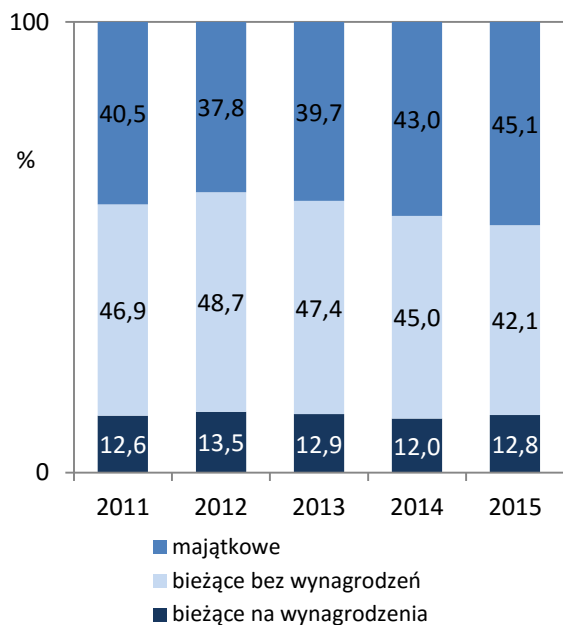
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W strukturze wydatków według działów klasyfikacji budżetowej w 2015 r. największy udział w zrealizowanych wydatkach ogółem miały wydatki w dziale „Transport i łączność” (7 005,0 mln zł, tj. 40,7%). W dziale tym najważniejszą kategorię wydatkową stanowiły wydatki na wojewódzkie drogi publiczne (36,8%) oraz wydatki na krajowe przewozy kolejowe (28,6%). Znaczący udział w wydatkach ogółem województw miały również wydatki wykonane w następujących działach: „Administracja publiczna” – 11,0%, „Rolnictwo i łowiectwo” – 8,3%, „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” – 7,9%.

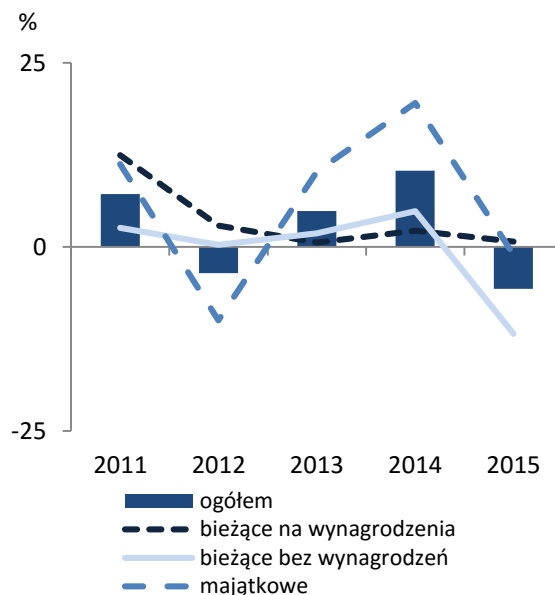
W największych działach wydatki zmniejszyły się odpowiednio: w dziale „Transport i łączność” o 9,2%, „Rolnictwo i łowiectwo” o 25,9%, natomiast wzrosły w dziale „Administracja publiczna” o 13,5% oraz w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” o 0,2%.

W 2015 r. wydatki ogółem spadły o 5,7% w porównaniu z 2014 r., wydatki bieżące były niższe o 10,1%, a wydatki majątkowe o 1,1%. Natomiast wcześniej, w latach 2011–2014 następował wzrost wydatków bieżących, a w latach 2012-2014 również wzrost wydatków majątkowych.

Wykres 69. Wydatki bieżące i majątkowe województw



Wykres 70. Zmiana wybranych kategorii wydatkowych (r/r)



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

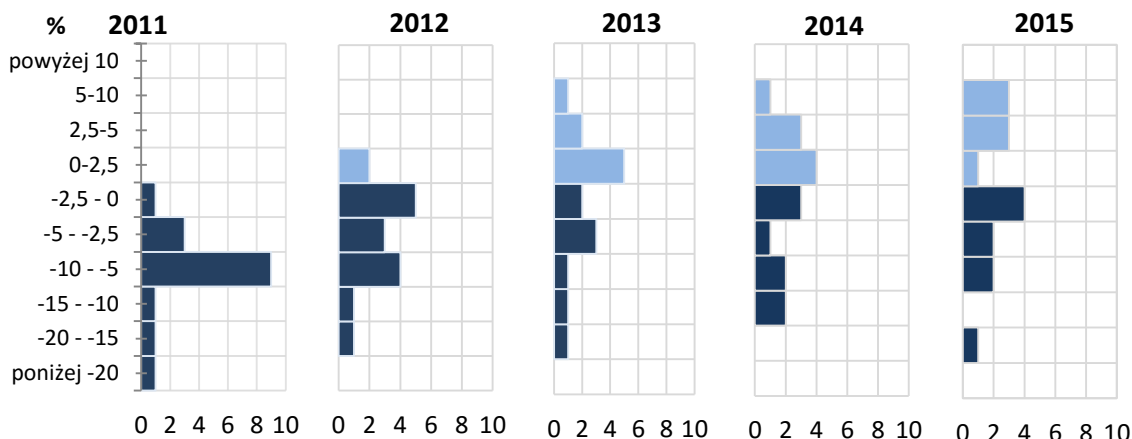
Istotny udział w wydatkach bieżących miały dotacje (40,1% tj. 3 787,7 mln zł) oraz wydatki na wynagrodzenia (23,3% tj. 2 201,7 mln zł). W strukturze wydatków na **wynagrodzenia** największą kategorię wydatkową stanowił dział „Administracja publiczna” (37,8%). W dalszej kolejności były to: „Oświata i wychowanie” (20,6%), „Rolnictwo i łowiectwo” (10,5%), „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (9,6%), „Transport i łączność” (8,6%).

Wydatki na inwestycje, których wartość wyniosła 7 415,4 mln zł, były największą częścią **wydatków majątkowych** i stanowiły 95% ich wartości. Blisko połowę wydatków majątkowych województw, tj. 48,9%, zrealizowano w dziale „Transport i łączność”. W dziale tym dominującą kategorię stanowiły wydatki na drogi publiczne (59,8%). Znaczna część wydatków majątkowych została zrealizowana także w działach „Ochrona zdrowia” (10,7%) oraz „Rolnictwo i łowiectwo” (9,4%).

### VI.3. WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

W 2015 r. **deficyt** budżetów województw wyniósł 92,5 mln zł (o 400,2 mln zł mniej niż w 2014 r.), wobec planowanej wartości 1 037,0 mln zł. Siedem województw uzyskało nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 389,1 mln zł. Dla porównania, w 2014 r. osiem województw uzyskało nadwyżkę budżetową na łączną kwotę 199,0 mln zł, w 2013 r. również osiem województw wykazało nadwyżkę budżetową, w 2012 r. dwa województwa zamknęły rok budżetowy nadwyżką, a w 2011 r. deficyt wystąpił w budżetach wszystkich województw. W 2015 r. w sześciu województwach deficyt w relacji do dochodów nie przekroczył 5%, w dwóch znajdował się w przedziale 5–10%, zaś w jednym w przedziale 15–20%.

Wykres 71. Województwa według relacji wyniku budżetowego do dochodów

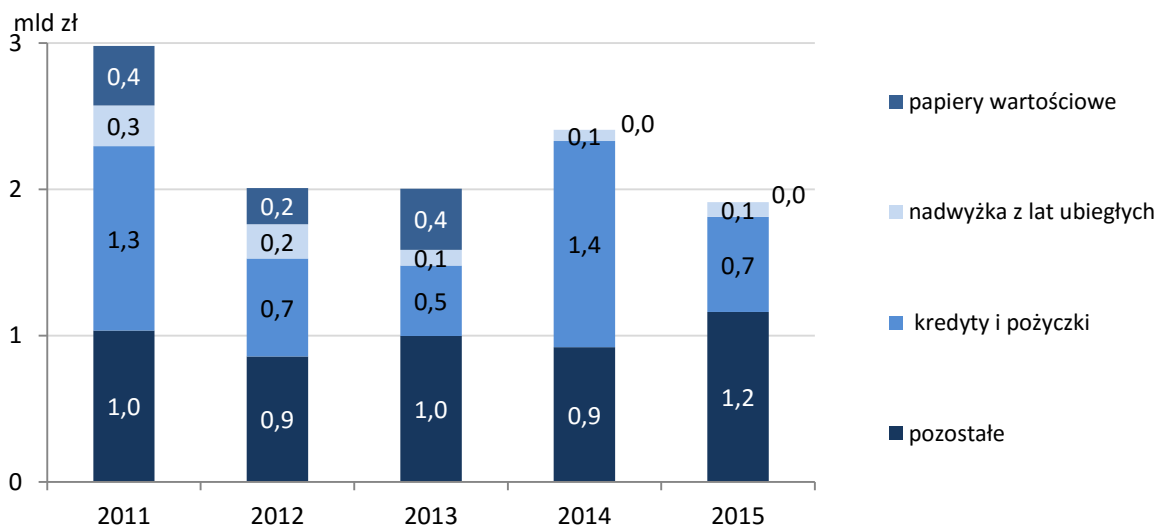


Uwaga: przedziały dla wartości wskaźnika lewostronnie domknięte.  
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## VI.4. FINANSOWANIE

W 2015 r. województwa zrealizowały **przychody** w łącznej wysokości 1 910,9 mln zł, zaś **rozchody** w wysokości 768,4 mln zł. Największy udział w przychodach (58,2%) miała kategoria tzw. wolnych środków<sup>30</sup> w wysokości 1 112,1 mln zł. Przychody z kredytów i pożyczek stanowiły 34,1%, zaś z nadwyżki z lat ubiegłych 5,2%. Rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek stanowiły 84,5%, zaś wykup papierów wartościowych 4,0%.

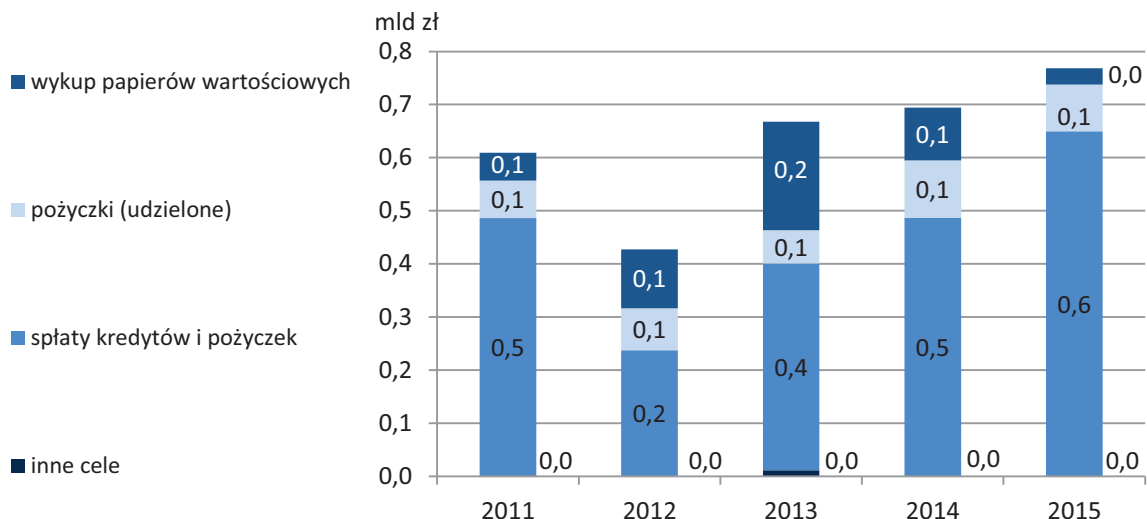
Wykres 72. Przychody województw



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

<sup>30</sup> Tj. nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Powstaje ona w wyniku rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

**Wykres 73. Rozchody województw**



Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

## VI.5. ZADŁUŻENIE WOJEWÓDZTW

**Zobowiązania** wystąpiły we wszystkich województwach i na koniec 2015 r. wyniosły łącznie 7 154,5 mln zł (o 1,8% mniej niż w roku poprzednim). Spadek był m.in. wynikiem niższej o 1,9% wartości zobowiązań z tytułu długoterminowych kredytów i pożyczek, które stanowiły większość zobowiązań (95,1%), tj. 6 802,1 mln zł. Na zobowiązania z tytułu papierów wartościowych przypadało 349,4 mln zł, czyli o 0,1 mln zł mniej niż w roku poprzednim. Zobowiązania wymagalne zmniejszyły się z 2,3 mln zł do 1,2 mln zł.

Wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w wykonanych dochodach ogółem w 2015 r. wyniósł 41,8%, podczas gdy w 2014 r. było to 41,0%, a w 2013 r. 41,1%.

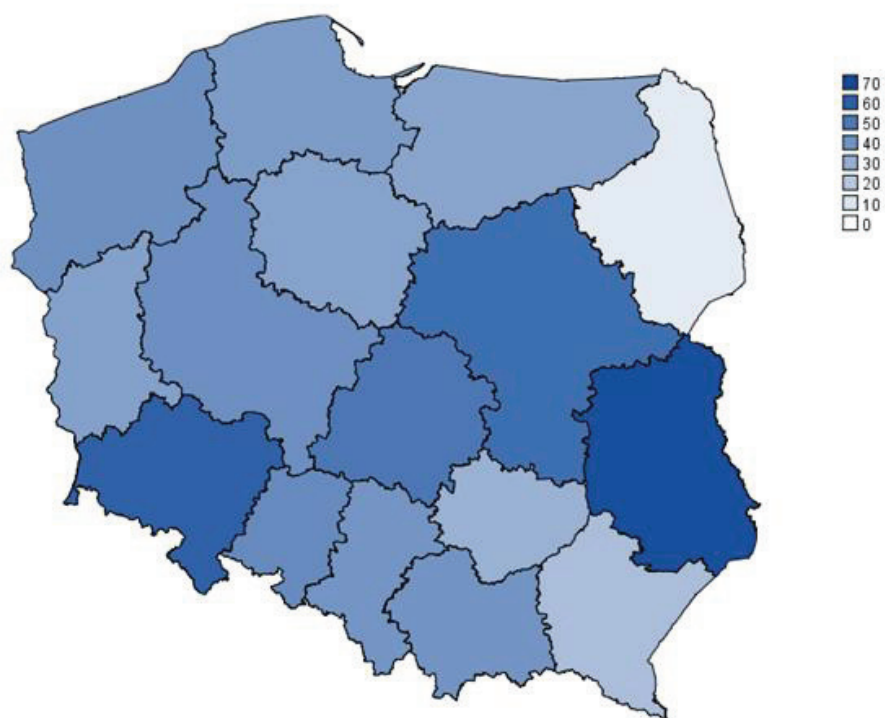
**Wykres 74. Województwa według relacji zadłużenia do dochodów**



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 75. Województwa według wskaźnika zadłużenia



Uwaga: całość zobowiązań, tj. z uwzględnieniem zobowiązań na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

## PODSUMOWANIE

Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego w 2015 r. była prowadzona w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, a dane dotyczące sposobu przekazywania środków europejskich JST były porównywalne z rokiem poprzednim.

W 2015 r. **dochody ogółem** budżetów JST wyniosły 199 018,9 mln zł i były wyższe o 2,4% niż w roku poprzednim. Przy **wydatkach ogółem** na poziomie 196 415,3 mln zł (niższych o 0,2% niż w 2014 r.), JST osiągnęły nadwyżkę budżetową w kwocie 2 603,6 mln zł.

Nadwyżka budżetowa wystąpiła w 2 008 jednostkach tj. 71,5% wszystkich JST. W 200 jednostkach tj. 7,1% JST, relacja nadwyżki do dochodów była wyższa niż 10%. Deficyt budżetowy odnotowało 800 jednostek tj. 28,5% wszystkich, w tym w 98 jednostkach tj. 3,5% JST deficyt przekroczył poziom 10% dochodów. Dla porównania, nadwyżkę budżetową w 2014 r. osiągnęło 1 358 jednostek samorządu terytorialnego (48,3% ogółu), z czego w 79 jednostkach (2,8%) relacja nadwyżki do dochodów była wyższa niż 10%. Deficyt wystąpił w 1 451 jednostkach, tj. 51,7% wszystkich samorządów, przy czym w 256 jednostkach (9,1% ogółu) deficyt przekraczał 10% dochodów.

Łączna kwota **dotacji ogółem** przekazanych w 2015 r. do JST wynosiła 44 234,6 mln zł. Dotacje celowe wyniosły 29 412,7 mln zł i wzrosły o 1,8% w porównaniu z 2014 r., zaś dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§ 200, §620, § 205, § 625) wyniosły łącznie 14 821,9 mln zł i spadły o 5,3%.

W 2015 r. **wydatki bieżące** wyniosły 157 839,4 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 1,6%. **Wydatki majątkowe** ukształtowały się na poziomie 38 575,9 mln zł i spadły o 6,7% w porównaniu z 2014 r.

**Zobowiązania ogółem** JST w końcu 2015 r. osiągnęły kwotę 71 634,7 mln zł i spadły w ciągu roku o 0,7%. Wskaźnik zadłużenia, liczony jako udział zobowiązań ogółem w relacji do wykonanych dochodów ogółem, wyniósł 36,0% (spadek o 1,1 p. proc). Przy wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych, wskaźnik ten wyniósł 32,6% i był o 0,2 p. proc. wyższy niż rok wcześniej.

## SUMMARY

The financial economy of Local Governments Units (LGU) in 2015 was conducted under the provisions of the Act on public finances of 27 August 2009. Data on the transferring European funds to LGU in 2014 were comparable with the data from the previous year.

In 2015, the **total revenue** of budgets of LGU amounted to 199 018,9 million PLN and increased by 2,4% from the previous year. With the **total expenditure** of 196 415,3 million PLN (lower by 0,2% than in 2014) **budget surplus** of 2 603,6 million PLN **was achieved**.

Budgetary surplus occurred in 2 008 units, i.e. 71,5% of all LGU. In 200 units, i.e. 7,1% of local government, the surplus income ratio was higher than 10%. Budget deficit was recorded in 800 units, i.e. 28,5% of all LGU, including 98 units, i.e. 3,5% of local government deficit exceeded 10% of the income. For comparison, a budget surplus in 2014 reached 1 358 local government units (48,3% of the total), of which 79 units (2,8%), the ratio of surplus revenue was higher than 10%. Deficit occurred in 1 451 units, i.e. 51,7% of all LGU, and in 256 units (9,1% of the total) it exceeded 10% of income.

The total amount of the **total grants** transferred in 2015 to LGU reached 44 234,6 million PLN. The **targeted grants** amounted to 29 412,7 million PLN and increased by 1,8% in comparison to 2014. The grants provided under programs financed with the participation of European funds, other non-refundable foreign funds and payments from budget of European funds (grants from paragraphs: 200, 620, 205 and 625) amounted to 14 821,9 million PLN and decreased by 5,3%.

In 2015, **current expenditures** amounted to 157 839,4 million PLN, which meant an increase of 1,6%. **Capital expenditure** reached level of 38 575,9 million PLN and decreased by 6,7% compared to 2014.

**Total liabilities** of LGU in the end of 2015 amounted 71 634,7 million PLN and have decreased during this year by 0,7%. The debt ratio, reflecting to relation of total liabilities to achieved total revenues, reached the level of 36,0% (decrease by 1,1 p.p.). The LGU debt ratio which excluded liabilities connected with financing European Union programs and projects has attained the level of 32.6%, and was higher of 0,2 p.p. than in 2014.

## SPIS TABLIC

TABL. 1. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I TYPÓW GMIN W 2015 R. ....	12
TABL. 2. WYDATKI ZREALIZOWANE PRZEZ JST W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO.....	18
TABL. 3. WSKAŹNIKI UDZIAŁÓW JST WE WPŁYWACH Z PODATKÓW DOCHODOWYCH (W %) .....	21
TABL. 4. WSKAŹNIK UDZIAŁÓW BUDŻETÓW JST WE WPŁYWACH Z PIT I CIT (W %) .....	21
TABL. 5. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JST .....	28
TABL. 6. DOCHODY JST .....	29
TABL. 7. DOCHODY OGÓŁEM WEDŁUG SZCZEBLI JST .....	30
TABL. 8. DOCHODY WŁASNE JST.....	32
TABL. 9. WPŁYWY Z PODATKÓW PIT I CIT W DOCHODACH JST .....	34
TABL. 10. DOTACJE OGÓŁEM JST .....	35
TABL. 11. SUBWENCJA OGÓLNA JST .....	38
TABL. 12. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH .....	39
TABL. 13. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2015 R. WEDŁUG SZCZEBLI JST .....	41
TABL. 14. WYDATKI WEDŁUG SZCZEBLI JST .....	42
TABL. 15. WYDATKI OGÓŁEM JST .....	43
TABL. 16. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH .....	45
TABL. 17. WYDATKI JST NA FINANSOWANIE I WSPÓŁFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH W 2015 R. ....	46
TABL. 18. WYNIK FINANSOWY JST.....	47
TABL. 19. LICZBA JST Z NADWYŻKĄ I DEFICYTEM BUDŻETOWYM .....	48
TABL. 20. RÓŻNE MIARY WYNIKU BUDŻETÓW JST I ICH RELACJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM.....	50
TABL. 21. LICZBA JST WYKAZUJĄCYCH NADWYŻKĘ/DEFICYT WEDŁUG RÓŻNYCH MIAR WYNIKU .....	51
TABL. 22. ZOBOWIĄZANIA OGÓŁEM POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI JST .....	53
TABL. 23. ZOBOWIĄZANIA POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI JST Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK ZWIĄZANYCH Z WYKORZYSTANIEM ŚRODKÓW Z UE .....	54



TABL. 24. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM .....	57
TABL. 25. DOCHODY GMIN WEDŁUG TYPÓW.....	58
TABL. 26. DOCHODY WŁASNE GMIN OGÓŁEM.....	61
TABL. 27. DOTACJE OGÓŁEM DLA GMIN OGÓŁEM .....	63
TABL. 28. SUBWENCJA OGÓLNA GMIN.....	66
TABL. 29. WYDATKI GMIN WEDŁUG TYPÓW.....	67
TABL. 30. WYDATKI GMIN.....	71
TABL. 31. UDZIAŁ GMIN W WOJEWÓDZTWIE WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W 2015 R.....	76
TABL. 32. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	82
TABL. 33. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	83
TABL. 34. WYKONANIE DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	85
TABL. 35. DOTACJE MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	88
TABL. 36. SUBWENCJA OGÓLNA MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	91
TABL. 37. WYDATKI MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	93
TABL. 38. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW .....	99
TABL. 39. DOCHODY POWIATÓW .....	100
TABL. 40. DOCHODY WŁASNE POWIATÓW .....	101
TABL. 41. DOTACJE POWIATÓW .....	102
TABL. 42. SUBWENCJA OGÓLNA POWIATÓW .....	105
TABL. 43. WYDATKI POWIATÓW .....	106
TABL. 44. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW .....	112
TABL. 45. DOCHODY WOJEWÓDZTW.....	113
TABL. 46. DOCHODY WŁASNE WOJEWÓDZTW.....	114
TABL. 47. DOTACJE OGÓŁEM WOJEWÓDZTW .....	116
TABL. 48. SUBWENCJA OGÓLNA WOJEWÓDZTW.....	119
TABL. 49. WYDATKI WOJEWÓDZTW.....	120

## SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. LUDNOŚĆ POLSKI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2015 R.....	11
WYKRES 2. BUDŻETY JST .....	28
WYKRES 3. DOCHODY I WYDATKI JST NA 1 MIESZKAŃCA.....	29
WYKRES 4. DOCHODY JST .....	31
WYKRES 5. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH JST.....	34
WYKRES 6. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R).....	34
WYKRES 7. STRUKTURA OTRZYMANYCH PRZEZ JST DOTACJI CELOWYCH.....	38
WYKRES 8. ŚRODKI NA FINANSOWANIE I WSPÓLFINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE DOCHODY JST .....	41
WYKRES 9. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH JST.....	44
WYKRES 10. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH JST (R/R).....	44
WYKRES 11. WYDATKI NA FINANSOWANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UNIJNYCH ORAZ POZOSTAŁE WYDATKI JST.....	46
WYKRES 12. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI WYNIKU FINANSOWEGO DO WYKONANYCH DOCHODÓW .	48
WYKRES 13. WYNIK OPERACYJNY BUDŻETÓW JST .....	49
WYKRES 14. PRZYCHODY JST .....	52
WYKRES 15. ROZCHODY JST .....	52
WYKRES 16. ZADŁUŻENIE JST NA TLE SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH.....	54
WYKRES 17. WSKAŹNIK RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW .....	55
WYKRES 18. LICZBA JST WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW W 2015 R.....	56
WYKRES 19. BUDŻETY GMIN .....	58
WYKRES 20. DOCHODY GMIN .....	61
WYKRES 21. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN.....	63
WYKRES 22. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R).....	63
WYKRES 23. STRUKTURA DZIAŁOWA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ GMINY .....	66
WYKRES 24. WYDATKI WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	70
WYKRES 25. STRUKTURA WYDATKÓW GMIN .....	70
WYKRES 26. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKÓW (R/R) .....	70

WYKRES 27. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW GMIN .....	71
WYKRES 28. WYNIK WEDŁUG TYPÓW GMIN .....	73
WYKRES 29. GMINY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW .....	73
WYKRES 30. PRZYCHODY GMIN .....	75
WYKRES 31. ROZCHODY GMIN.....	75
WYKRES 32. GMINY WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW .....	77
WYKRES 33. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW .....	78
WYKRES 34. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW WEDŁUG TYPÓW GMIN.....	80
WYKRES 35. BUDŻETY MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	82
WYKRES 36. DOCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	84
WYKRES 37. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	87
WYKRES 38. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII DOCHODÓW WŁASNYCH (R/R).....	87
WYKRES 39. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ MIASTA NA PRAWACH POWIATU .....	91
WYKRES 40. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE W BUDŻETACH MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	94
WYKRES 41. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R) .....	94
WYKRES 42. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	95
WYKRES 43. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW .....	96
WYKRES 44. PRZYCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	96
WYKRES 45. ROZCHODY MIAST NA PRAWACH POWIATU .....	97
WYKRES 46. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODU .....	97
WYKRES 47. MIASTA NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA .....	98
WYKRES 48. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW .....	98
WYKRES 49. BUDŻETY POWIATÓW .....	99
WYKRES 50. DOCHODY POWIATÓW.....	101
WYKRES 51. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW .....	102
WYKRES 52. ZMIANA DOCHODÓW Z TYTUŁU CIT I PIT (R/R) .....	102
WYKRES 53. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ POWIATY .....	105

WYKRES 54. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW POWIATÓW .....	107
WYKRES 55. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE POWIATÓW .....	108
WYKRES 56. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R) .....	108
WYKRES 57. POWIATY WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW.....	109
WYKRES 58. PRZYCHODY POWIATÓW .....	109
WYKRES 59. ROZCHODY POWIATÓW .....	110
WYKRES 60. POWIATY WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA W RELACJI DO DOCHODÓW .....	110
WYKRES 61. POWIATY WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA.....	111
WYKRES 62. RELACJA ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW.....	111
WYKRES 63. BUDŻETY WOJEWÓDZTW .....	112
WYKRES 64. DOCHODY WOJEWÓDZTW .....	114
WYKRES 65. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH WOJEWÓDZTW .....	115
WYKRES 66. ZMIANA DOCHODÓW WŁASNYCH, PIT, CIT ORAZ DOCHODÓW Z MAJĄTKU (R/R) .....	115
WYKRES 67. STRUKTURA DOTACJI CELOWYCH OTRZYMANYCH PRZEZ WOJEWÓDZTWA .....	118
WYKRES 68. STRUKTURA DZIAŁOWA WYDATKÓW OGÓŁEM WOJEWÓDZTW .....	121
WYKRES 69. WYDATKI BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE WOJEWÓDZTW .....	122
WYKRES 70. ZMIANA WYBRANYCH KATEGORII WYDATKOWYCH (R/R) .....	122
WYKRES 71. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI WYNIKU BUDŻETOWEGO DO DOCHODÓW .....	123
WYKRES 72. PRZYCHODY WOJEWÓDZTW .....	123
WYKRES 73. ROZCHODY WOJEWÓDZTW .....	124
WYKRES 74. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG RELACJI ZADŁUŻENIA DO DOCHODÓW .....	124
WYKRES 75. WOJEWÓDZTWA WEDŁUG WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA .....	125

## ZAŁĄCZNIK - AKTY PRAWNE

### Ważniejsze akty prawne dotyczące gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego:

- Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1381);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1515);
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity Dz. U. z 1991 r. Nr 9, poz. 31, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U. z 1991 r. Nr 80, poz. 350, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 2156);
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 1992 r. Nr 21, poz. 86, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz. U. z 1994 r. Nr 79, poz. 363, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330);
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 274, z późn. zm.) — akt wygaś;
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1399);
- Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 812);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1445);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1392);
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. z 1998 r. Nr 96, poz. 603, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. z 1998 r. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2002 (Dz. U. z 1998 r. Nr 150, poz. 983, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, (Dz. U. z 1998 r. Nr 155, poz. 1014, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 550, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 626);
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 465);

- Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 198);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 114);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 163);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1206);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 149);
- Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703);
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 168);
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 225, poz. 1635, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 227, poz. 1658);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1828);
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1832);
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1166);
- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1370);
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 696);
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 92, poz. 753);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. 2009 r. Nr 52, poz. 420 z późn. zm.) — akt uchylony;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 24 września 2009 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1551);
- Ustawa z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy—Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r. Nr 215, poz. 1664);
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 229);
- Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz. 388);
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726);
- Ustawa budżetowa na rok 2011 z dnia 20 stycznia 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 29, poz. 150)— akt wygaś;
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 618);
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 138, poz. 808);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 196);
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897);
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. z 2012 r. poz. 1456);
- Ustawa z dnia 22 lutego 2013 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 509);
- Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 938);
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. z 2014 r. poz. 301);
- Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 911);
- Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1626);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 87);
- Ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 789);
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1045);
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1293);
- Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1685);

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2000 r. Nr 59, poz. 688, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2001 r. Nr 24, poz. 279) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2003 r. Nr 68, poz. 634, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 209, poz. 2132, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2005 Nr 170, poz. 1426) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2006 r. Nr 107, poz. 726, z późn. zm.) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 115, poz. 781) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin na rok 2007 (Dz. U. z 2006 r. Nr 169, poz. 1205) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla województw na 2007 (Dz. U. z 2006 r. Nr 169, poz. 1206) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 września 2006 r. w sprawie podziału części równoważącej subwencji ogólnej dla powiatów na rok 2007 (Dz. U. z 2006 r. Nr 169, poz. 1208) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2007 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2006 (Dz. U. z 2007 r. Nr 102, poz. 697);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie części podziału oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w 2009 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 235, poz. 1588) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1786);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2008 (Dz. U. z 2009 r. Nr 108, poz. 905);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 r. w sprawie utworzenia, ustalenia granic i nazw gmin oraz siedzib ich władz, ustalenia granic niektórych miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz. U. z 2009 r. Nr 120, poz. 1000);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1558);



- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie trybu zwrotu wydatków gmin wykonywanych w ramach funduszu sołeckiego (Dz. U. z 2010 r. Nr 21, poz. 106) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 20, poz. 103) — akt uchylony;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2010 r. w sprawie dysponowania rezerwą ogólną budżetu państwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 45, poz. 257);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1053, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 289);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lipca 2010 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2009 (Dz. U. z 2010 r. Nr 135, poz. 908);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1542);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) (Dz. U. z 2010 r. Nr 249, poz. 1658);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie przypadków, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa. (Dz. U. z 2010 r. Nr 250, poz. 1678);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 czerwca 2011 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2010 (Dz. U. z 2011 r. Nr 133, poz. 769);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 316);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 298, poz. 1766);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 298, poz. 1767);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2011 (Dz. U. z 2012 r. poz. 824);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie przywrócenia miastu Wałbrzych statusu miasta na prawach powiatu oraz ustalenia granic powiatu wałbrzyskiego (Dz. U. z 2012 r., poz. 853);

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 316);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2013 (Dz. U. z 2012 r. poz. 1541) — akt wygaś;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 92);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 sierpnia 2013 r. w sprawie udzielania gminom dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2013, r. poz. 956 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 października 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1773);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 1585);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2014 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1687) — akt wygaś;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 92);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2014 r. poz. 119, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 czerwca 2014 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2013 (Dz. U. z 2014 r. poz. 804);
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot (Dz. U. z 2014 r. poz. 916);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie ustalenia granic powiatu zielonogórskiego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1020);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2014 r. w sprawie połączenia gmin, ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany siedziby władz gminy (Dz. U. z 2014 r. poz. 1023);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 92);

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1542);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2015 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1977) — akt wygasł;
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1952);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2014 (Dz. U. z 2015 r. poz. 997);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2015 r. w sprawie ustalenia granic niektórych miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, ustalenia granic oraz zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin (Dz. U. z 2015 r. poz. 1083);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2015 r. w sprawie utworzenia gminy Szczawa i gminy Grabówka (Dz. U. z 2015 r. poz. 1085);
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 20 sierpnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot (Dz. U. z 2015 r. poz. 1389);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na przebudowę, budowę lub remonty dróg powiatowych i gminnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1451).

# **ANEKS STATYSTYCZNY DOSTĘPNY W WERSJI ELEKTRONICZNEJ W FORMACIE XLS (Spis tablic)**

*STATISTICAL APPENDIX AVAILABLE IN THE ELECTRONIC VERSION IN XLS FORMAT*

## **A. DANE ILOŚCIOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

### **LOCAL GOVERNMENT UNITS' QUNTITATIVE DATA**

TABL. 1. LICZBA GMIN WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

*NUMBER OF GMINAS BY ADMINISTRATIVE DIVISION*

TABL. 2. LICZBA POWIATÓW WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

*NUMBER OF POWIATS BY ADMINISTRATIVE DIVISION*

TABL. 3. LICZBA LUDNOŚCI WEDŁUG WOJEWÓDZTW I PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO

*POPULATION BY VOIVODSHIP AND ADMINISTRATIVE DIVISION*

## **DANE FINANSOWE**

### **FINANCIAL DATA**

#### **B.I. GOSPODARKA BUDŻETOWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO - OGÓŁEM**

##### **LOCAL GOVERNMENT UNITS' BUDGETARY ECONOMY - TOTAL**

TABL. 1. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

*LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL. 2. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN RAZEM

*TOTAL GMINAS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL.3. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH

*URBAN GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL.4. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH

*URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL. 5. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH

*RURAL GMINAS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL. 6. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW POWIATÓW

*POWIATS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL. 7. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU

*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

TABL. 8. DOCHODY, WYDATKI I WYNIK BUDŻETÓW WOJEWÓDZTW

*VOIVODSHIPS' BUDGETS' REVENUE, EXPENDITURE AND BUDGETARY RESULT*

#### **B.II. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST - WEDŁUG WOJEWÓDZTW**

##### **LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP**

TABL. 1. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP*

TABL. 2. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW GMIN: MIEJSKICH, MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH

*WEDŁUG WOJEWÓDZTW*

*URBAN, URBAN-RURAL AND RURAL GMINAS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP*

- TABL. 3. DOCHODY BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 4. DOTACJE CELOWE DLA GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL. 5. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA GMIN OGÓŁEM ORAZ GMIN: MIEJSKICH,  
MIEJSKO-WIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*TOTAL GMINAS' AND URBAN, URBAN-RURAL, RURAL GMINAS' §§ 200 I 620 AND 205 I 625  
GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL.6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA" WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 700 - HOUSING" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY  
VOIVODSHIP*
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA"  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 854 - EDUCATIONAL CARE" BY  
VOIVODSHIP*
- TABL.10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA  
ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND  
ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 11. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN W "DZIALE 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA  
NARODOWEGO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 921 – CULTURE AND PROTECTION OF  
NATIONAL HERITAGE" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 12. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW GMIN ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1  
MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY  
VOIVODSHIP*
- TABL. 13. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 15. DOTACJE CELOWE DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL. 16. DOTACJE §§ 200, 205 I 620, 625 DLA POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' §§ 200, 205 I 620, 625 GRANTS BY VOIVODSHIPS*
- TABL. 17. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP*

- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 19. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW POWIATÓW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP*
- TABL. 20. DOCHODY WŁASNE I POZOSTAŁE DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 21. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 22. DOTACJE CELOWE DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL. 23. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' §§ 200 I 620 AND 205 I 625 GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL. 24. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 25. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 801 - EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 26. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIAŁACH 852 I 853 - POMOC SPOŁECZNA I POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE ON "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTIONS 852 AND 853 – WELFARE AND OTHER TASKS OF SOCIAL POLICY" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 27. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W "DZIALE 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 900 - MUNICIPAL WASTE AND ENVIROMENTAL PROTECTION" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 28. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP*
- TABL. 29. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW  
*VOIVODSHIPS' BUDGETS' OWN REVENUE AND OTHER REVENUE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 30. DOTACJE CELOWE DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIPS' TARGETED GRANTS BY VOIVODSHIP*

- TABL. 31. DOTACJE §§ 200 I 620 ORAZ 205 I 625 DLA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIPS' §§ 200 I 620 AND 205 I 625 GRANTS BY VOIVODSHIP*
- TABL. 32. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG RODZAJÓW  
*VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND VOIVODSHIP*
- TABL. 33. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ" ORAZ W "DZIALE 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURE IN "SECTION 600 – TRANSPORT AND COMMUNICATION" AND "SECTION 010 – AGRICULTURE AND HINTING" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 34. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW W "DZIALE 851 - OCHRONA ZDROWIA" ORAZ W "DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE" WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIPS' BUDGETS' EXPENDITURES IN "SECTION 851 – HEALTH CARE" AND "SECTION 801 – EDUCATION AND UPBRINGING" BY VOIVODSHIP*
- TABL. 35. WYNIK FINANSOWY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW ORAZ DOCHODY I WYDATKI W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIPS' BUDGETS' RESULT AND REVENUE AND EXPENDITURE PER CAPITA BY VOIVODSHIP*

### **B.III. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JST WEDŁUG DZIAŁÓW**

#### **LOCAL GOVERNMENT UNITS' REVENUE AND EXPENDITURE BY SECTION**

- TABL. 1. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 2. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 3. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 4. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 5. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION*
- TABL. 6. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*URBAN GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION*
- TABL. 7. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN MIEJSKO-WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*URBAN-RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION*
- TABL. 8. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WIEJSKICH NA INWESTYCJE WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*RURAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE ON INVESTMENT BY SELECTED SECTION*
- TABL. 9. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN OGÓŁEM WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*TOTAL GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION*
- TABL. 10. WYDATKI BUDŻETÓW GMIN WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP*
- TABL. 11. DOCHODY BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*POWIATS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 12. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG RODZAJÓW I WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION*

- TABL. 13. WYDATKI BUDŻETÓW POWIATÓW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND VOIVODSHIP*
- TABL. 14. DOCHODY BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 15. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG RODZAJÓW I  
WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY TYPE AND SELECTED SECTION*
- TABL. 16. WYDATKI BUDŻETÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW I  
WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION AND  
VOIVODSHIP*
- TABL. 17. DOCHODY BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*VOIVODSHIP' BUDGETS' REVENUE BY SELECTED SECTION*
- TABL. 18. WYDATKI BUDŻETÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW  
*VOIVODSHIP' BUDGETS' EXPENDITURE BY SELECTED SECTION*

**B.IV. GOSPODARKA BUDŻETOWA ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH, GOSPODARSTW POMOCNICZYCH,  
FUNDUSZY CELOWYCH I ŚRODKÓW SPECJALNYCH W LATACH 2003 – 2010**  
***FINANCIAL ECONOMY OF BUDGETARY ENTERPRICES, SUBSIDIARY UNITS, DESIGNATED FUNDS  
AND SPECIAL FUNDS IN 2003 – 2010***

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND EXPENDITURE BY  
VOIVODSHIP*
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ENTERPRICES' INCOMES AND  
EXPENDITURE*
- TABL. 5. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 6. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH POWIATÓW WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 7. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY  
VOIVODSHIP*
- TABL. 8. PRZYCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW POMOCNICZYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIP' SUBSIDIARY UNITS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 9. FUNDUSZE CELOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO – RAZEM  
*LOCAL GOVERNMENTS' DESIGNATED FUNDS - TOTAL*



- TABL. 10. FUNDUSZE CELOWE GMIN  
*GMINAS' DESIGNATED FUNDS*
- TABL. 11. FUNDUSZE CELOWE POWIATÓW  
*POWIATS' DESIGNATED FUNDS*
- TABL. 12. FUNDUSZE CELOWE MIAST NA PRAWACH POWIATU  
*CITIES ON POWIAT STATUS' DESIGNATED FUNDS*
- TABL. 13. FUNDUSZE CELOWE WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIP' DESIGNATED FUNDS*
- TABL. 14. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH GMIN WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 15. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH POWIATÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 16. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 17. PRZYCHODY I WYDATKI ŚRODKÓW SPECJALNYCH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' SPECIAL FUNDS' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*

**B.V. RACHUNEK DOCHODÓW WŁASNYCH - WEDŁUG SZCZEBLI JST W LATACH 2003 – 2010**  
***OWN REVENUES ACCOUNT – BY LOCAL GOVERNMENT UNITS' LEVEL IN 2003-2010***

- TABL. 1. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH GMIN WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*GMINAS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 2. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW WEDŁUG  
WOJEWÓDZTW  
*POWIATS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 3. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH MIAST NA PRAWACH  
POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW  
*CITIES ON POWIAT STATUS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOMES AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*
- TABL. 4. PRZYCHODY I WYDATKI RACHUNKU DOCHODÓW WŁASNYCH SAMORZĄDÓW  
WOJEWÓDZTW  
*VOIVODSHIP' LOCAL GOVERNMENTS' OWN REVENUE ACCOUNT' INCOME AND EXPENDITURE BY VOIVODSHIP*

**B.VI. PRZYCHODY I ROZCHODY JST**  
***LOCAL GOVERNMENT UNITS' INCOME AND OUTGOING***

- TABL.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU  
TERYTORIALNEGO – RAZEM  
*SOURCES OF LOCAL GOVERNMENTS' INCOME AND OUTGOING - TOTAL*
- TABL.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW GMIN  
*SOURCES OF GMINAS' INCOME AND OUTGOING*
- TABL.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW POWIATÓW  
*SOURCES OF POWIATS' INCOME AND OUTGOING*

TABL.4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU  
*SOURCES OF CITIES ON POWIAT STATUS' INCOME AND OUTGOING*

TABL.5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW WOJEWÓDZTW  
*SOURCES OF VOIVODSHIP' INCOME AND OUTGOING*

**B.VII. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

***LOCAL GOVERNMENT UNITS' LIABILITY***

TABL. 1. ZOBOWIĄZANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG TYTUŁÓW  
DŁUŻNYCH

*LOCAL GOVERNMENTS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT*

TABL. 2. ZOBOWIĄZANIA GMIN WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

*GMINAS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT*

TABL. 3. ZOBOWIĄZANIA POWIATÓW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

*POWIATS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT*

TABL. 4. ZOBOWIĄZANIA MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

*CITIES ON POWIAT STATUS' LIABILITY BY TYPES OF DEBT*

TABL. 5. ZOBOWIĄZANIA SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH

*VOIVODSHIP' LIABILITY BY TYPES OF DEBT*

**B.VIII. SAMORZĄDOWE ZAKŁADY BUDŻETOWE**

***LOCAL GOVERNMENTS' BUDGETARY ENTERPRICES***

TABL. 1. PRZYCHODY I KOSZTY GMINNYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*GMINAS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP*

TABL. 2. PRZYCHODY I KOSZTY POWIATOWYCH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*POWIATS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP*

TABL. 3. PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH MIAST NA  
PRAWACH POWIATU WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*CITIES ON POWIAT STATUS' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP*

TABL. 4. PRZYCHODY I KOSZTY WOJEWÓDZKICH SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH  
WEDŁUG WOJEWÓDZTW

*VOIVODSHIP' BUDGETARY ENTERPRICES INCOME AND COST BY VOIVODSHIP*

**OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW  
UŻYWANYCH W PUBLIKACJI**  
*SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN PUBLICATION*

**Znaki umowne**  
***Symbols***

Kreska (–)	- zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” „Of which”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

**Skróty**  
***Abbreviations***

tys.	= tysiąc
<i>thous.</i>	<i>thousand</i>
mln	= milion
	<i>million</i>
mld	= miliard
	<i>billion</i>
zł	= złoty
<i>zl</i>	<i>zloty</i>
BDL	Bank Danych Lokalnych GUS <i>Local Data Bank CSO</i>
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych <i>Corporate income tax</i>
GUS	Główny Urząd Statystyczny
CSO	<i>Central Statistical Office</i>
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
<i>LGU</i>	<i>Local government unit</i>
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych <i>Personal income tax</i>
PKB	Produkt krajowy brutto
<i>GDP</i>	<i>Gross domestic product</i>
SFP	Sektor finansów publicznych <i>Public finance sector</i>
UE	Unia Europejska
<i>EU</i>	<i>European Union</i>

**Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła**  
*When publishing CSO data – please indicate source*